ANKARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

İLKOKUL YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent GÜLBAZ

Ankara, Ekim, 2016

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

İLKOKUL YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent GÜLBAZ

Danışman: Prof. Dr. İnayet AYDIN

Ankara, Ekim, 2016

ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Levent GÜLBAZ'ın hazırladığı "İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri" başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Teftişi Yüksek Lisans Programı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

		İmza
Başkan	Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKCİ	.....
Üye	Prof. Dr. İnayet AYDIN	.....
Üye	Yrd. Doç. Dr. Gökhan ARASTAMAN	.....

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından …./…/20… tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca …./…/20… tarihinde kabul edilmiştir.

Prof.Dr.İsmail GÜVEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

(İmza)

Levent GÜLBAZ

ÖZET

İLKOKUL YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

GÜLBAZ, Levent

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet AYDIN
Ekim, 2016, xiv + 134 sayfa

Bu araştırmada, Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin okullarda fiziki güvenlik, şiddet, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okulun dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı korunması, doğal afetler ve yangın güvenliği konularında görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Durum saptayıcı, betimsel modelde yapılan bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisindeki ilçelerde yer alan ve güvenlik problemlerinin yaşandığı kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerden çalışmaya gönüllü olarak katılan 25 yönetici ve 25 öğretmen oluşturmuştur. Çalışma grubunda bulunan yönetici ve öğretmenlerle görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın verileri ise ses kaydı yapılarak "içerik analizi tekniğiyle" analiz edilmiş ve raporlaştırılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, okul yöneticileri ve öğretmenler okulların fiziki güvenliği ile ilgili olarak okul giriş çıkış kapılarının yetersiz olduğunu, yangın çıkış kapılarının bulunmadığını, koridor ve merdivenler dar olduğunu, bahçe duvarlarının yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Şiddet boyutunda; bir kısım öğretmen tarafından öğrencilere sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet uygulandığı ve öğrencilerin birbirlerine şiddet uygulamalarının en büyük nedeninin ise aile olduğu belirlenmiştir.

Ulaşım güvenliği konusunda ise okul servisleri yönetmeliklere uygun değildir ve okula yaya olarak giden ilkokul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu okullara velileri ile birlikte gitmektedir. Beslenme ve gıda güvenliği boyutunda kantinlerin sağlığa uygun olmayan besinler sattığı, velilerin beslenme sağlığı konusunda bilinç düzeylerinin düşük olduğu ve okul sütü ve kuru üzüm uygulamasının yönetici ve öğretmenlerin çoğu tarafından desteklendiği belirlenmiştir.

Okulların okul dışı tehditlere karşı korunmasına ilişkin ise okullara giriş çıkışlarda kayıt tutulmadığı, kamera sistemlerinin kör noktalara sahip olduğu, okulların büyük bir kısmında güvenlik görevlisi bulunmadığı, nöbetçi öğretmen uygulamasının yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğal afetler ve yangın güvenliği boyutunda ise okulların doğal afet ve yangın gibi felaketlere hazır olmadığı, bu konudaki eğitim ve tatbikatların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın sonucuna dayalı olarak ise altı boyuta ve genel okul güvenliğine ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: güvenlik, okul güvenliği, fiziki güvenlik, şiddet, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okul dışı tehditler, doğal afetler ve yangın güvenliği

ABSTRACT

THE VIEWS OF PRIMARY SCHOOL PRINCIPALS AND TEACHERS REGARDING TO SCHOOL SAFETY

GÜLBAZ, Levent

Master of Arts in Educational Administration and Planning
Thesis Advisor: Professor İnayet AYDIN
October, 2016, xiv + 134 pages

In this study, it is aimed to determine the views and recommendations of principals and teachers, who are working in the public primary schools in Ankara, regarding to physical security, violence, transportation safety, nutrition and food safety, protection of schools against external threats, natural disaster and fire safety. This research is done using a exploratory, descriptive model and qualitative research techniques.

The working group of the research is composed of 25 principals and 25 teachers in the school year of 2015-2016, who have volunteered to participate the study amongst the principals and teachers of schools with safety issues located in towns within the boundaries of Ankara Metropolitan Municipality. The data is collected by interviewing with the principals and teachers of the working group. The acquired data from the voice records is analyzed using content analysis technique and then reported.

According to the results of the research, school principals and teachers point out that the entry and exit gates are inadequate, there are no fire exits, the aisles and the stairs in the schools are narrow and the walls in the schoolyard are insufficient in scope of physical security. With respect to violence, it is expressed that few teachers commit violence either verbally, physically or psychologically and family life is the main reason of violence amongst students themselves.

In scope of transportation safety, the school buses do not meet the requirements in the regulations and most of the primary school students who go to school on foot are accompanied by their parents. With respect to nutrition and food safety aspect, it is stated that some school canteens sell unsanitary food, the parents are not concious enough about food health and most of the school principals and teachers support distribution of milk and raisin in schools.

It is expressed that no logs are held while entering and exiting the schools, camera systems have blindspots, most of the schools do not have security personnel and teachers

staying on-duty do not suffice with respect to protection of schools against external threats aspect. In scope of natural disaster and fire safety, it is determined that the schools are vulnerable to natural disasters and fire. Education and drills are also insufficient. Depending on the result of the study, several recommendations in six topics and additionally school safety in general are given.

Keywords: security, safety, school safety, physical security, violence, transportation safety, nutrition and food safety, external threats, natural disaster and fire safety.

ÖNSÖZ

Terör olaylarından dolayı okuluna gidemeyen öğrencilerin bulunduğu, çocuklara şiddet olaylarının yaşandığı, nüfusla beraber toplumsal kargaşanın arttığı, karnını doyuramadan yatağına aç olarak giren çocukların var olduğu bu dünyada okul güvenliği konusu büyük önem kazanmıştır. Bu çalışma yapılırken okulların güvenli olduğu, öğrencilerin mutlu bir şekilde başarıya ve iyi insan olmaya odaklandığı bir dünya hayal edilmiştir.

Bu çalışma ile sınırlı tutmadan, bana emeği ve katkısı geçenlere teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Öncelikle akademik hayatım ve tez çalışmam boyunca her zaman beni destekleyen, rehberlik ederek yolumu aydınlatan, bana akademik hayatı sevdiren ve her zaman hocam olduğunu söylemekten gurur duyduğum danışmanım Prof. Dr. İnayet AYDIN'a; akademik anlamda bilgi birikimini, tecrübelerini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, öğrencisi olmaktan memnuniyet duyduğum hocam Prof. Dr. Ali BALCI'ya; kapısını çalmaktan hiç çekinmediğim, değerli fikirleriyle yol gösteren Doç. Dr. Şakir ÇINKIR'a içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım. Çalışmam boyunca her zaman bilgi ve birikimlerini paylaşan değerli arkadaşım Arş.Gör. Burcu TOPTAŞ'a ve kıymetli yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Özge ERDEMLİ'ye teşekkürü bir borç bilirim. Dersleri almamda büyük emekleri olan ve her durumda arkamda duran, desteklerini esirgemeyen Ahlatlıbel Hv.Rd.Mvz.K.lığı personeline, kıymetli meslektaşlarıma ve komutanlarıma teşekkür eder, şükranlarımı sunarım. Evlilik hayatım, eğitimim ve tez sürecim boyunca elimi hiç bırakmayan, zor zamanlarımda hep yanımda olan, büyük destek gösteren, belki de en büyük teşekkürü hak eden biricik eşim Pervin GÜLBAZ'a ve son olarak beni sevgisiyle besleyen, umutlarımı ve hayata bakışımı yeşerten canım oğlum Mehmet GÜLBAZ'a sevgilerimi sunuyor, gösterdikleri sabır için teşekkür ediyorum.

Hazırlamış olduğum yüksek lisans tezi araştırma verilerine dayalı görüşlerimi yansıtmakta olup, Türk Silahlı Kuvvetlerinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Levent GÜLBAZ

İÇİNDEKİLER

ONAY ii

TEZ BİLDİRİMİ iii

ÖZET iv

ABSTRACT vi

ÖNSÖZ viii

İÇİNDEKİLER ix

ÇİZELGELER DİZİNİ xiii

BÖLÜM 1 1

1. GİRİŞ 1

1.1. Problem 1

1.2. Okul Güvenliği Kavramı 4

1.2.1. Güvenli Okulun Özellikleri 5

1.2.2. Okul Güvenliğini Etkileyen Faktörler 6

1.2.3. Okul Güvenliği Teorileri 8

1.2.3.1. Sosyal Düzensizlik Teorisi 8

1.2.3.2. Sosyal Kontrol Teorisi 8

1.2.3.3. Okul İklimi Teorisi 9

1.2.3.4. Davetkâr Teori 10

1.2.3.5. Aile Sistemi Teorisi 10

1.2.3.6. Toplumsal Çözülme Teorisi 10

1.2.3.7. Zihinsel Çerçeve Teorisi 11

1.2.4. Okullarda Fiziki Güvenlik 11

1.2.5. Okullarda Şiddet 13

1.2.6. Okullarda Beslenme ve Gıda Güvenliği 14

1.2.7. Okullarda Ulaşım Güvenliği 15

1.2.8. Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunması 17

1.2.9. Okullarda Doğal Afet ve Yangın Güvenliği 18
1.3. Araştırmanın Amacı 20
1.4. Araştırmanın Önemi 20
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 21
1.6. Tanımlar 21
BÖLÜM 2 23
2. YÖNTEM 23
2.1. Araştırmanın Modeli 23
2.2. Çalışma Grubu 23
2.3. Verilerin Toplanması 26
2.4. Verilerin Analizi 27
2.4.1. Verilerin Kodlanması 28
2.4.2. Kategorilerin Oluşturulması 28
2.4.3. Verilerin Kodlara ve Kategorilere Göre Düzenlenmesi 28
2.4.4. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları 29
BÖLÜM 3 31
3. BULGULAR VE YORUMLAR 31
3.1. Fiziksel Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar 31
3.1.1. Okul Yöneticilerinin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 31
3.1.2. Öğretmenlerin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 36
3.2. Şiddete İlişkin Bulgular ve Yorumlar 40
3.2.1. Okul Yöneticilerinin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 40
3.2.2. Öğretmenlerin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 46
3.3. Ulaşım Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar 51

3.3.1. Okul Yöneticilerinin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 51

3.3.2. Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 55

3.4. Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar 58

3.4.1. Okul Yöneticilerinin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 58

3.4.2. Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 63

3.5. Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 66

3.5.1. Okul Yöneticilerinin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 67

3.5.2. Öğretmenlerin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 72

3.6. Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar 78

3.6.1. Okul Yöneticilerinin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 78

3.6.2. Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar 82

3.7. Okul Yöneticileri ve Öğretmenler Tarafından Belirtilen Öneriler 86

3.7.1. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 86

3.7.2. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 91

3.7.3. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 95

3.7.4. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 101

3.7.5. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okulların Okul Dışı Tehditlerden Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 106

3.7.6. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler 110

BÖLÜM 4 114

4. SONUÇ VE ÖNERİLER 114

4.1. Sonuçlar 114

4.1.1. Okulların Fiziki Güvenliği İle İlgili Sonuçlar 114

4.1.2. Okullarda Şiddet İle İlgili Sonuçlar 114

4.1.3. Okullara Ulaşım Güvenliği İle İlgili Sonuçlar 115

4.1.4. Okullarda Beslenme ve Gıda Güvenliği İle İlgili Sonuçlar 115

4.1.5. Okulların Okul Dışı Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Sonuçlar 115

4.1.6. Okullarda Doğal Afetler ve Yangın Güvenliği İle İlgili Sonuçlar 116

4.2. Öneriler 116

KAYNAKLAR 118

EKLER 128

EK A Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni 129

EK B Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni 130

EK C Görüşme Formu 131

EK D Özgeçmiş 134

ÇİZELGELER DİZİNİ

1. Çalışmaya Katılan Öğretmen Bilgileri 24
2. Çalışmaya Katılan Yönetici Bilgileri 25
3. Yöneticilerin Okulda Yaşanılan Fiziksel Güvenlik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 32
4. Öğretmenlerin Okulda Yaşanılan Fiziksel Güvenlik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 37
5. Yöneticilerin Okulda Yaşanılan Şiddete İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 41
6. Yöneticilerin Okuldaki Şiddetin Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 44
7. Öğretmenlerin Okulda Yaşanılan Şiddete İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 46
8. Öğretmenlerin Okuldaki Şiddetin Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 49
9. Yöneticilerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 52
10. Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 55
11. Yöneticilerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 59
12. Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 63
13. Yöneticilerin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 67
14. Öğretmenlerin Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 73
15. Yöneticilerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 79
16. Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 83

17. Yönetici ve Öğretmenlerin Fiziksel Güvenlik Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 87
18. Yönetici ve Öğretmenlerin Şiddetin Önlenmesine Yönelik Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 92
19. Yönetici ve Öğretmenlerin Ulaşım Güvenlik Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 96
20. Yönetici ve Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliği Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 102
21. Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 107
22. Yönetici ve Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliği Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları 110

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmada yer alan ilgili kavramların tanımına yer verilmiştir.

1.1. Problem

Toplumu oluşturan bireylerin yetiştirilmesi, belli bir disiplin ve program çerçevesinde okullar tarafından yapılmaktadır. Bu durumun toplumun geleceği ve bekâsı bakımından önemli olduğu ileri sürülebilir. Bu bağlamda okulların bir milletin geleceği açısından yüksek öneme sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilere kaliteli bir eğitim öğretim sağlanması ise okulların başarısına bağlıdır. Erdoğan'a (2012) göre okulların nitelikli insan yetiştirme görevini yerine getirebilmeleri için öncelikle okulun örgüt ortamının buna uygun olması beklenir. Kaliteli bir eğitim öğretim ortamı oluşturabilmek için öncelikle çalışanların ve öğrencilerin rahat ve huzurlu bir ortamda bulunmaları ve başarıyı engelleyecek faktörlerin en az düzeyde olması gerektiği düşünülebilir. Rahat ve huzurlu bir ortamın sağlanması ise ancak okul ortamının güvenli olması ile mümkündür.

Wanat'a (1996) göre okul güvenliği, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir (akt. Dönmez, 2001). Özer (2006) ise okul güvenliğini; öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul çalışanlarının okul içerisinden ve çevresinden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, vandalizm (tahripçilik), alkol, sigara ve uyuşturucu madde kullanımı, cinsel ve ırksal taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde (örn. silahlı saldırı, yangın, deprem gibi) can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması olarak tanımlamaktadır. Okul güvenliğinden bahsedildiğinde öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul çalışanlarının okula gitmek amacıyla evlerinden çıktıkları andan, tekrar evlerine dönünceye kadar karşılaştıkları, yaşadıkları ve yaşayacakları, okul yaşantısını etkileyebilecek olaylar akla gelebilir. Stephens (1995), güvenli okulu tanımlarken, korku ve gözdağı veren bir çevreden uzak, sıcak ve istenilen bir şekilde öğrencilerin öğrenebildikleri, öğretmenlerin öğretebildikleri yerler olarak

tanımlamaktadır. Bucher ve Manning'e (2005) göre güvenli okullar; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, personel ve ziyaretçilerin kişisel gelişim ve olumlu ilişkilerini besleyip eğitimsel düşünceye katkı sağlarken, tehdit etmeyen, olumlu bir tavırla birbirlerini etkilemelerine izin veren yerlerdir.

Okulların, eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi için güvenli ortamlar olması gereklidir; çünkü öğrencilerin okulda güvende olmadıklarını hissetmeleri onların öğrenmesine engel oluşturmaktadır (Çalık, Özbay, Erkan, Kurt ve Kandemir, 2009). Birçok yazara göre güvenli okul; kavgaların, bıçaklı ve silahlı olayların daha az olduğu okullar anlamına gelmektedir, sertlik ise korkutma, alay etme, saldırganlık, zorbalık, ırkçılık, kültürel ve cinsel tacizleri çağrıştırmaktadır (Hernandez ve Seem, 2004). Smith'e (2002) göre Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde güvenlik ve güvende hissetme ihtiyacı fizyolojik temel ihtiyaçlardan sonra ikinci sıradadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde fiziksel temel ihtiyaçlardan sonra güvenlik ihtiyacı gelmektedir ki bu basamağı tamamlayamayan öğrenciler üst basamaklardaki ihtiyaçları karşılayamazlar bu nedenle de öğrenci başarısından söz edilemeyeceği düşünülebilir.

Okul güvenliği genel hatları ile düşünüldüğünde okulun fiziki güvenliği, öğrenci ve okul personelinin okul içindeki güvenliği, öğrencilerin okula ulaşım güvenlikleri, küresel ve toplumsal terör olayları karşısında güvenlik, doğal afetler karşısında güvenlik gibi konuların anımsandığından bahsedilebilir. Okul güvenliği, yönetici ve öğretmenler tarafından takip edilmektedir; ancak günümüz okullarında yönetici ve öğretmenler için okul güvenliği konusunda rehber olabilecek ve yol gösterecek çok az sayıda çalışma bulunmaktadır.

Okullarda güvenlik konusu ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yurt içinde yapılan çalışmaların son yıllarda arttığı ve konunun her geçen gün daha da önemli hale geldiği görülmektedir. Yurt dışında yapılan araştırmaların ise daha uzun zaman önce yapıldığı ve bu araştırmalardan bir kısmının da devletler eliyle desteklendiği görülmektedir.

Geyin (2007) yaptığı araştırmada okul yöneticilerinin öğretmenlere nazaran okuldaki güvenlik problemlerini az, güvenlik önlemlerini daha yeterli, okuldaki iklimi daha güvenli, okuldaki disiplini ve kişiler arası ilişkileri, fizikî yapı düzenlemelerini ve öğrencilere uygulanan rehberliği daha yeterli algıladıklarını bildirmiştir. Çankaya, Yücel, Tan ve Demirkol (2014) yaptıkları çalışmada lise yöneticilerinin görüşlerine göre

güvenlik açısından kampüslerde alınması gereken önlemler arasında sırasıyla kampüslerin ulaşılabilir mesafede olması, toplu taşıma ile öğrencilerin ulaşımının sağlanması, güvenlik kameralarının olması ve kampüs güvenliğinin bulunması yer almaktadır. Türkmen (2004), liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarını ve öncelikli sorunlarını belirlemek amacıyla Antalya'daki genel ortaöğretim kurumlarında bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada genel ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okul güvenliğine yönelik görüşleri fiziksel güvenlik, sosyal güvenlik ve psikolojik güvenlik olmak üzere üç temel boyutta ele alınmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin üç boyutta da güvenliğe ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Klooster (2002) ABD'nin California eyaletine bağlı Los Angeles şehrinde bulunan bir lisedeki öğretmenlerin ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Yapılan bu araştırmaya 113 öğretmen ve 2110 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın bazı bulgularına göre öğrencilerin % 8,5'i okulda kendilerini güvende hissetmediklerini, % 13,9'u ise okullarındaki bazı alanlardan korktuklarını bildirmişlerdir. Buna ek olarak öğrencilerin yarısı, okul binası içerisinde öğrencilerin yaralanmasına neden olan bazı kazaların yaşandığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarıdan fazlası bazı öğrencilerin okula alkol ya da uyuşturucu kullanarak gelmeleri konusunda şikayetçi olmuşlardır. Öğretmenlerin % 27,9'u okulda yaşanan suç ve şiddet olaylarına karşı korunamadıklarını, % 24,1'i ise okuldaki tenha yerlerde ve tuvaletlerde daha fazla sorun yaşandığını belirtmişlerdir.

Foster (2002, akt. Can, 2014) ise; ailelerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul güvenliğini etkileyen iç ve dış etkenlere ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma, ABD'nin California eyaletinde bulunan Madera şehrindeki dört ortaokulda yapılmıştır. Araştırmanın verileri görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Katılımcılara okul güvenliğini etkileyen iç ve dış etkenler ile okul güvenliği hakkında 17 açık uçlu soru sorulmuştur. Çalışma bulgularına göre, bütün katılımcılar istenmeyen davranışların en çok tuvaletlerde gerçekleştiğini bildirmişlerdir. Okul yöneticileri dışındaki katılımcılar, okulda bulunan güvenlik görevlilerinin okul güvenliğini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bütün katılımcılar, müdürlerin okul güvenliği açısından kilit bir role sahip olduğunu, öğrencilerin denetlenmesinin okul güvenliğini etkileyen önemli bir etken olduğunu, istenmeyen davranışların en çok yemek

saatlerinde meydana geldiğini ve ders dışı etkinliklerin okul güvenliğini olumsuz olarak etkilediğini belirtmişlerdir.

1.2. Okul Güvenliği Kavramı

Eğitim yuvaları olan okullar; yetiştirilme, kişilik, karakter, cinsiyet, inanç, mezhep, düşünce ve bunlar gibi başka ayrımsal özelliklere sahip birbirinden farklı insanların belli kurallar çerçevesinde bir araya getirilmesinden oluşmuştur denilebilir. Durkheim, okulu; sosyal kişiliğin kazandırıldığı, Weber ise bireylere bir takım becerilerin kazandırıldığı ve onların toplumsal yapılanmadaki rollere hazırlandıkları bir yer olarak görmektedir (Şişman, 2004, akt. Özer ve Dönmez,2007). Okullarda bir araya gelen farklı bireyler, eğitim öğretim ve gelişimlerini başarılı, sağlıklı, huzurlu bir ortamda yapmaları için kendilerini güvende hissettikleri bir ortama ihtiyaç duyarlar. Bu durum ise güvenli okul, başka bir deyişle de okul güvenliği kavramı ihtiyacını ortaya çıkartmaktadır.

Ögel, Tarı ve Eke'ye (2006) göre güvenli okul; uyumlu okul olup, bu tür okullarda okul çalışanları ve öğrencileri arasında pozitif ilişkiler mevcuttur. Buckner ve Flanary ise (1996) okul güvenliğini, okul programlarını sosyal ve öğrenci odaklı hale getirme ve bu programların düzenli yürütülebilmesi için okul - çevre bütünleşmesini sağlama süreci olarak tanımlamıştır. Okulların toplumsal bütünleşmeyi sağlayan birer sosyal örgütler olduğu söylenebilir. Bu nedenle de okulların, örgüte ait olan bireylerin kendileriyle barışık ve rahat olabilecekleri güvenli bir yer olmaları gerekmektedir.

Okul güvenliği denildiğinde sadece öğrencilerin akla gelmesi düşünülmemelidir; çünkü okul güvenliği; öğrencilerin dışında öğretmenler, yöneticiler, okullarda görev yapan diğer çalışanlar ve öğrenci velileri açısından da önemlidir. Kuskusuz okul güvenliği açısından bakıldığında, öncelikli olarak korunmaya muhtaç olanlar öğrenciler olmakla birlikte, yaşanan olaylar yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer işgörenlerin de yeterince güvende olmadıklarını göstermektedir (Dönmez, 2001).

Dönmez ve Güven'e (2002) göre güvenli okul öğrencilerin, akademik becerilerini en iyi şekilde geliştirebilecekleri ve sosyal faaliyetlerle desteklenen bir öğrenme iklimine sahiptir. Güvenli okullar kapsayıcıdır bundan da ötesi güvenli okullar, öğrencilerin ihtiyaçlarının, ilgilerinin, özel gereksinimlerinin karşılayıcısı olarak tanımlanırlar. Güvenli okullar, tüm öğrenciler için olumlu sayılabilecek okul iklimiyle kişi-çevre

uyumunun unsurlarını en üst düzeye çıkarmaya meyillidirler (Schneider, Walker, ve Sprague, 2000).

Güvenli okullarda öğrenciler öğrenmeye odaklı, öğretmenler eğitmeye ve öğretmeye istekli, öğrenci velileri ise çocuklarının geleceği ve eğitimleri açısından huzurludur. Toplumun geleceğinin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde oluşturulması alacakları iyi eğitime bağlıdır.

1.2.1. Güvenli Okulun Özellikleri

Güvenli okul kavramından bahsedildiğinde başarının var olduğu, öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer çalışanların kendilerini güvende hissettikleri, olumlu bir çevrede yaşadıkları ve ruhsal huzura sahip oldukları eğitim yuvaları akla gelir. Ögel, Tarı ve Eke (2006), güvenli okullarda öğrenciler, öğretmenler, okul çalışanları ve okul yönetimi arasında güvenli bir iletişim olduğunu bildirmişlerdir. Bunun yanında güvenli okulların öğrencilerin akademik başarıları yanında sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını da karşılamaya önem verdiklerini belirtmişlerdir.

Dwyer, Osher ve Warger (1998) güvenli okullarda; akademik başarıya odaklanma, ailelerin bağlılığını anlamlı çalışmalar ile sağlama, toplum ile ilişkileri geliştirme, personel ve öğrenciler arasında pozitif ilişkiler sağlama, okul güvenliğini açık şekilde ele alma, öğrencilere eşit davranma, öğrencilerin ilgilerini paylaşmaları için fırsatlar yaratma, öğrencilere duygularını ifade etmelerinde yardımcı olma, sistem içerisinde kötü muamele görmüş ya da ihmal edildiğinden şüphelenilen çocukların gönderilebileceği birimlere sahip olma, çocuklar için günlük programlar hazırlama, iyi vatandaşlık ve karakteri ilerletme, problem ve sorunların ilerlemesine karşı çözüm önerilerini tanımlama, işe ve yetişkin yaşamına geçişte öğrencileri destekleme gibi özellikler olduğunu vurgulamışlardır.

California Eğitim Departmanı (California Department of Education) (1995) ise güvenli okulun özelliklerinden bahsederken güvenli okullarda; bütün bireylerin kendilerini huzurlu ve rahat hissettikleri bir atmosfer olduğunu, öğrenci davranışları ile ilgili kuralların açık bir şekilde tanımlandığını, öğrencilerin şiddet alternatifi davranışlarda bulunmasını önleyici programlar uygulandığını belirtmiştir. Bunlara ek olarak ise okul binasının iyi bir şekilde korunduğunu, akademik başarıya odaklanıldığını, güvenlik sorunlarının aileler ve okul görevlileri tarafından açık olarak tartışıldığını, bütün

öğrencilere etnik köken, cinsiyet, sosyal sınıf, din, ulus ve fiziki görünüş ayrımı yapılmadan eşit ve saygılı davranıldığını bildirmiştir (akt. Eroğul,2010).

Çankaya ve diğerlerine (2014) göre ise güvenli okulların en önemli özelliği ideal fiziksel koşullara sahip olmasıdır ve güvenli bir okul iklimi içerisinde etkili öğretim yaklaşımlarının uygulanması için öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilen, fiziksel donanımın yeterli olması gerekir. ABD Eğitim Bakanlığı tarafından tanımlanan güvenli algılanan okul özellikleri ise şöyledir: Okul; güçlü liderlik, öğretmen kadrosuna önem verme, aile ve toplum bağlılığı, programların ve politikaların düzenlenmesi ile öğrenci katılımına sahiptir. Okulun fiziksel çevresi güvenlidir ve okul çevresi politikaları okuldaki sorumluluk bilincini ilerletmek ve desteklemek içindir. Önleme ve müdahale programları sürekli, koordineli ve kapsayıcıdır. Müdahaleler öğrenci ihtiyaçlarının dikkatle değerlendirilmesine bağlıdır. Olaya dayalı yaklaşımlar kullanılır. (Ulusal Suç Önleme Konseyi (National Crime Prevention Council), 2003).

Okulların güvenli ya da güvensiz olarak nitelendirilmesini sağlayan çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenlerin ne olduğu belirlenip olumlu yönde değişiklikler yapılması güvenli okulların sayısını artıracaktır ve öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer okul çalışanları kendilerini huzurlu ve güvende hissedecektir.

1.2.2. Okul Güvenliğini Etkileyen Faktörler

Okul güvenliğini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecek ve uygulandıklarında güvenli bir okulun oluşmasına, uygulanmadıklarında ise okulun güvensiz bir ortam olmasına neden olabilecek tüm olgu ve olaylar okul güvenliğini etkileyen faktörler olarak değerlendirilebilir. Schneider, Walker ve Sprague (2000), okul ortamında okul güvenliğini etkileyen faktörleri şu şekilde sıralamıştır:

- Okul alanlarının düzenlenmesi, kullanımı ve denetimi,
- Okulun yönetimi ve yönetim uygulamaları,
- Çevrenin okula etkileri,
- Öğrenci ile ilgili kayıtların karakteristikleri.

Okulların yapılırken fiziki güvenliklerinin düşünülerek tasarlanması, okul yöneticilerinin güvenlik yönünden alacağı tedbirler ve okulların çevreden gelebilecek tehditlere karşı korunması güvenli okulların oluşturulmasında büyük bir öneme sahiptir.

Okul güvenliğini etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerden bazıları şunlardır;

Birey ve Akran Grubunun Neden Olduğu Faktörler. Yaş, cinsiyet, alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı, erken gelişim dönemlerinde şiddete maruz kalma ya da tanık olma, anne-baba istismarı, düşük akademik başarı, sınıf tekrarı, anti-sosyal akran arkadaşlığı, akran baskısı, çete üyeliği gibi faktörler bireyler ya da akran gruplar nedeniyle ortaya çıkan faktörlerdir (Welsh, 2000).

Ailenin Neden Olduğu Faktörler. Aile içi şiddet, aile yönetiminde yaşanan sorunlar, ailedeki anti-sosyal normlar ve değerler, ebeveynlerin alkol ve uyuşturucu kullanmasıdır. (Kadel, Watkins, Follman, ve Hammond (1999)). Ailelerin okullarda çocuğunu desteklemek adına okulda bulunan diğer insanları suçlamaları da okul güvenliği bakımından olumsuz bir durumdur.

Toplumun Neden Olduğu Faktörler. Uyuşturucu madde ve silah kullanımı ile ilgili yasal düzenlemeler, medyaya yansıyan şiddet, yoksulluk, nüfus hareketliliği ve sosyo-ekonomik durumdur. Olağanüstü durumlarda veya savaş durumlarında ortaya çıkan mülteci problemleri de bu başlığa dahil edilebilir (Özer ve Dönmez,2007).

Okulun Neden Olduğu Faktörler. Özer ve Dönmez'e (2007) göre okulun neden olduğu faktörler; fiziksel etkenler, psikolojik etkenler ve sosyal etkenler olmak üzere üç grupta incelenebilir. Fiziksel etkenlerin içeriğini ise okul binasının yeri, okul binasının tasarımı, okul binasının etkili kullanımı ve denetimi oluşturmaktadır. Psikolojik etkenler ise liderlik, okula bağlılık ve adanmışlık, yabancılaşma ve okul büyüklüğüdür. Normlar ve değerler ise sosyal etkenleri oluşturmaktadır.

Okul güvenliğini etkileyen ve yaşanılan zamanda önemli güvenlik problemlerine yol açan, okul ulaşımını sağlayan okul servislerinin neden olduğu güvenlik faktörleri de bu etkenlere eklenebilir. Türkiye'nin en önemli güvenlik risklerinden biri olan terörün ise özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan illerde okul güvenliğini etkileyen en önemli faktörlerden biri haline geldiğinden bahsedilebilir.

1.2.3. Okul Güvenliği Teorileri

Okul güvenliğine ilişkin yaklaşımların sosyal, ekonomik, kültürel, yaşanılan çevre ve bunun gibi etkenlere göre değiştiğinden bahsedilebilir. Işık (2004), kontrol teorisi, okul iklimi teorisi ve sosyal düzensizlik teorilerinin ön plana çıktığını belirtmiştir. Belirtilen bu teorilere ek olarak literatür incelendiğinde davetkâr teori ve aile sistemi teorisi ile de karşılaşılmaktadır. Aşağıda bu teoriler ele alınacaktır;

1.2.3.1. Sosyal Düzensizlik Teorisi

Sosyal düzensizlik teorisi, 1920'li yılların ilk yarısında, Shaw ve McKay'ın suçun çevresel nedenlerini incelemeleri esnasında yaptıkları araştırma bulgularının formüle edilmesi ile ortaya çıkmıştır (Kızmaz, 2005). Bu teori ile çevrenin olumsuz etkileriyle birlikte bireyde suç ve istenmeyen davranışlar görülebilir. Bu davranışların sebepleri arasında ise ekonomik sıkıntılar, eğitimsizlik, insanların davranış bozuklukları ve plansız şehirleşme, göç sayılabilir. Yaşanılan zamandaki mülteci problemleri, plansız göçün en önemli örneği olarak gösterilebilir. Stewart' a (2003) göre sosyal düzensizlik teorisinin temel fikri, belirli çevresel özelliklerin zararlı etkilerinden kaynaklı toplumun üyelerinin davranışlarında iç denetim ve çevre yetersizliği nedeniyle çeşitli suçların işlenmesidir.

Sosyal düzensizlik teorisi üç temel esas üzerinde incelenmektedir. Bunlar ekonomik sıkıntılar, etnik çeşitlilik ve düzensiz göçtür (Stewart, 2003). Belirtilen temel esaslar incelendiğinde bu konuların toplumda özellikle de çocuklar üzerinde suç oranını artıracağı değerlendirilebilir. Stephens (1995) ise düzensiz bir çevrede, okulların ortak ahlaki ve sosyal değerleri öğrencilere aktaramamalarının, suç oranlarının ve diğer sosyal sorunların artmasına neden olduğunu bunun yanında okul ve çevresindeki sosyal imkânların yetersiz olmasının çocuklar ve gençler üzerinde sosyal denetimin azalmasına ve istenmeyen davranışların artmasına neden olduğunu belirtmiştir.

1.2.3.2. Sosyal Kontrol Teorisi

Sosyal kontrol teorisine göre suç oranlarının, toplumdaki bireylerin değerlerine ve kültürlerine olan bağlılıkları ile ters orantılı olduğu söylenebilir. Kızmaz (2005), bu teoride bireylerin, aile, okul, din ve arkadaş gibi geleneksel kurum ya da unsurlara bağlılık düzeylerinin güçlü olmasının, suçlulukta engelleyici bir rol üstlendiğini belirtmiştir ve benzer biçimde geleneksel kurumlara olan bağlılık düzeyinin zayıflığı ölçüsünde de, bireylerin suç işleme olasılıklarını artırdığını vurgulamıştır. Bu teori ile ilgili olarak Welsh (2000), sosyal olarak bağlılığın artması amacıyla dört esastan bahsetmiştir:

- Geleneksel hedeflere bağlılık: Geleneksel olarak kabul gören ve önemsenen davranışları yaşatma, geliştirmeye çalışma.
- Sosyalleşmiş diğer insanlara bağlılık: Diğer insanların beklentilerini ve düşüncelerini önemseme.
- Geleneksel aktivitelere katılım: Suç olan aktivitelere karşı olarak sosyal yardımlaşma içerikli aktivitelerde bulunma.
- Geleneksel kurallara inanç: Gençlerin geleneksel değerlere bağlı kaldığı ya da kalmadığı durumlarda ahlâkî değerlerin derecesi.

Okullarda öğrencilerin birbirleriyle, öğretmenlerin öğrenciler ve aileleriyle, ailelerin ise öncelikle çocukları ve diğer okul çalışanları ile kuracakları kuvvetli bağlar, okullarda yaşanabilecek şiddetin yanı sıra diğer olumsuz durumları da engeller.

1.2.3.3. Okul İklimi Teorisi

Steawart (2003), okul iklimi kavramının okul kültürü, organizasyon yapısı, okulun sosyal ve ekolojik çevresi gibi farklı boyutlar içerdiğini belirtmiştir. Okulların güvenli duruma getirilmesi için polisiye çözüm önerilerinin dışında cazip okul ortamı, olumlu bir okul iklimi ve güçlü bir okul kültürü oluşturma yaklaşımı daha etkili olarak kabul edilebilir (Dönmez ve Güven, 2002). Okul iklimi kuramına (school climate theory) göre, öğrencilerini norm ve değerler bakımından destekleyebilen, öğrencileri ve personeli arasında "birliktelik hissi" yaratabilen okullar, öğrencilerin davranışlarını düzene sokma ve diğer okul problemlerini etkili bir şekilde çözme konusunda daha başarılı olmaktadırlar (Adelman ve Taylor, 2002). Welsh'e (2000) göre ise okul iklimi, uygun davranışların neler olduğunu ve işlerin nasıl yapılabileceği ile ilgili normları, rol ilişkilerini, rol algılarını, etkileme ve uzlaşma modellerini, ödül ve cezaları kapsamaktadır. Memduhoğlu ve Taşdan (2008) ise okulun sağlıklı ve açık bir iklime sahip oldukça daha güvenli hale geleceğini belirtmiştir.

Okullar öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri, velileri ve diğer çalışanlarıyla bir ailedir. Okulda herkes üzerine düşen görevleri hakkıyla yaptıklarında olumlu ve herkesin mutlu olduğu bir ortam oluşur.

1.2.3.4. Davetkâr Teori

Davetkâr teoriye göre okulun, öğrenciler için cazip hale getirilmesinin önemli olduğu aksi halde öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeyecekleri söylenebilir. Bu yaklaşım, öğrencilerdeki potansiyel becerilerin fark edilmesi ve aynı zamanda bu potansiyeli olumsuz yönde etkileyen engellerin ortadan kaldırılmasını hedefleyen iletişim mekanizmasını merkeze almaktadır. Davetkâr kuramın dört temel dayanak noktası vardır: Saygı, güven, iyimserlik ve kasıt (Purkey, 1992, akt.Çankaya, 2010). Bu teorinin iletişim kanallarını olumlu yönde kullanarak okul ortamında olumlu ve cazip bir hava yaratmayı amaçladığından bahsedilebilir. Purkey'e (1992) göre davetkâr kuram, kolaylıkla öğrenci, çalışan ve diğer kişilere öğretilebilecek ortak bir dil dönüşümünü kullanarak, temel iki kelime üzerine kuruludur, "davet ve engel". Davet, olumlu gelişme, değişme ve olumlu beklentileri, engel ise gelişme ve iletişime yönelik engelleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir (akt. Çankaya, 2010).

Öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmaları ve bu yetenekleri doğrultusunda eğitimlerine devam etmeleri okula bağlılıklarını ve aidiyet duygularını artırır.

1.2.3.5. Aile Sistemi Teorisi

Aile sistemi teorisini savunanlara göre aile; çocuk, genç ve yetişkinler üzerinde fiziksel ve duygusal olarak davranışı belirleyebilecek kadar güçlü bir etkiye sahiptir (Verdugo,1999). Bosworth ve Dorothy'e (1999) göre aile içi saldırganlık ile okuldaki öğrenciler arasındaki saldırganlık doğrusal olup, olumsuz öğrenci davranışlarının en önemli nedeni olumsuz aile içi ilişkilerden kaynaklanmaktadır **(**akt. Çankaya, 2009).

Aile yapısının ve bağlarının güçlü olması çocukların kişilik yapılarının oluşmasında önem arz etmektedir. Sağlıklı ailelerin artması, güçlü karakter yapısına sahip, şiddetten uzak bireylerin sayısının artmasını sağlar.

1.2.3.6. Toplumsal Çözülme Teorisi

Bu teoriye göre; okul, içinde bulunduğu toplumun dinamikleri ile doğru orantılıdır. Bu noktadan hareketle okul güvenliği, okulun içinde bulunduğu toplumun güvenliğinden bağımsız olarak ele alınamaz. Okuldaki suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu çevreyi yansıtırlar (Posluoğlu, 2014). Okulların bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik yapısı, kültürel yapısı, bilgi düzeylerinin okul güvenliğini ve öğrenci başarısını doğrudan etkileyeceği söylenebilir. Öğrencilerin okul dışındaki yaşantılarının okul hayatları ve öğrenim süreçleri üzerinde etkili olabileceği söylenebilir. Işık'a (2004)

göre suç oranı yüksek olan bir toplumda, okuldaki suç oranı da aynı şekilde yüksek olacaktır.

1.2.3.7. Zihinsel Çerçeve Teorisi

Bu teoriye göre okullarda kavgacı, uyumsuz, sınıfın ve okulun huzurunu bozan, derslerine ilgisiz ve okul güvenliğini sıkıntıya sokan bireylerin çoğu okullara karşı olumsuz önyargıya sahip bireylerdir. Söz konusu kişiler kendilerini okula ait bir birey olarak görmemektedirler (Posluoğlu, 2014). Okullarda derslere ilgisiz, huzuru bozan öğrencilerin de topluma kazandırılmasının ülkenin ve bahsedilen öğrencilerin gelecekleri açısından büyük öneme sahip olduğu söylenebilir. Çankaya'ya göre (2009) bu önyargının kırılıp sorunlu bireylerin topluma kazandırılması için, okul programları içerisinde sosyal faaliyetlerin artırılması, öğrencilerin ve ailelerin daha yakından tanınabilmesi için aile ziyaretlerinin düzenli olarak yapılması ve okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

1.2.4. Okullarda Fiziki Güvenlik

Eğitim yuvaları olan okullarda eğitilenlerin eğitimlerine odaklanmaları için kendilerini ruhsal fiziksel olarak güvende hissetmeleri gerektiğinden bahsedilebilir. Güvende olmaları için ise okul içerisinde ve dışarısında her türlü risk faktörü değerlendirilmesi ve gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması gerektiği söylenebilir. Schneider'e (2002) göre okulun fiziksel yapısı, doğal gözetim, doğal giriş kontrolü ve bölgesel olarak teknolojik araçlar ile ihtiyaçları azaltıp doğal yeterliliği sağlamalıdır. Okullarda fiziki güvenliğin sağlanması için okul binasının ve bahçesinin güvenli olması gerektiğinden bahsedilebilir. Eğitim ve Çalışma Birimi'ne (Department for Education and Employment (1996) göre, okullarda bina yapısı güvenli olmalıdır. Binaların bazı alanlarının güvenliği sağlanırken bina yapısından kaynaklanan zorlukların farkında olunması gerekmektedir. Tüm dış kapı kilitleri ve pencereler aynı seviyede güvenlik koşullarına ihtiyaç duyarlar ve böylelikle okul binasının kapı ve pencereleri güvenli olmalıdır. Yangın çıkış kapılarının yükseltilmesi gereklidir, fakat yangın çıkış yolları kilitli olmamalıdır. Okullarda izinsiz girişleri önlemek için güvenlik çitleri olmalıdır.

Uludağ ve Odacı (2002, 2), eğitimde verimlilik üzerine yapılan araştırmalarda sınıf ve okul ortamının öğrencilerin başarıları ve davranışları üzerinde etkili olduğunu ve aynı zamanda istenen davranışlara ulaşma konusunda bir gösterge olarak kabul edilebileceğini ve eğitimde istenen verimin alınabilmesi için sınıf ve okul binalarının önemi üzerinde durulması gerektiğini bildirmişlerdir. Hapishane, meyhane, kahvehane,

kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi topluma açık yerler ile alkollü içki satılan yerlerin, okul bina ve tesislerinden en az 100 metre uzaklıkta bulunması, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile zorunlu hale getirilmiştir.

Okul binasının yerini belirleme, uygun bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması sürecinde ilk adımdır, bu nedenle okul tesislerinin yapılacağı yerin sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım açısından elverişli ve öğrencilerin kolaylıkla gidip gelebilecekleri bir yerleşimde olmasının göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir (Özer, 2006, 25). Johnston'a (2002) göre okulun fiziksel yapısı, görünüş, kullanış, sağlık şartlarına uygun oluş açılarından yeterli ve çekici olmalıdır. Temiz, bakımlı iyi donanımlı okullar, yalnız morali değil, davranışı da etkiler. Levent (2007) ise lavabo, tuvalet, sıra gibi kullanım alan ve araçları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olması gerektiğini, fiziksel yapı ve düzenlenişin çekiciliğinin, öğrencinin zamanını okul içinde kullanmaya yöneltmesi ve öğrenciyi sokağa yönelmekten alıkoyması gerektiğini bildirmiştir.

Okulun fiziki güvenliğinin sağlanmasında bahçe güvenliğinin de büyük bir önem taşıdığından bahsedilebilir. Kuenstle ve diğerlerine (2003) göre okula gelen öğrenci, öğretmen ve ziyaretçilerin okula girişleri için belirlenen giriş-çıkışların sayısı olabildiğince az olmalı ve kapıları denetleyen görevliler bulundurulmalıdır. Ayrıca ziyaretçi park yerleri açık ve net bir şekilde belirtilmeli, ziyaretçilerin hızlı ve en çabuk yoldan ana binaya güvenlik kontrolü altında ulaşmaları sağlanmalı, ziyaretçilerle ilgilenecek danışma merkezleri belirlenerek ziyaretçilerin ne amaçla geldiğinden emin olunmalıdır (akt. Harmancı, 2009).

Kepenekçi ve Özcan'a (2001) göre okullarda şiddeti ve suç işlenmesini önlemek için fiziksel koşullarla ilgili düzenlemelerin yapılması gerekir. Öğrencilere daha güvenli okul binaları sağlamak için dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Okul binalarının ana yollara yakın olmamasına çalışılmalıdır,

2. Okul yerleşkesi inşa edilirken öğrencilerin yürüyüş yerleri olabildiğince yerleşke içinde yapılmalıdır,

3. Caddeye bakacak pencereler konusunda özellikle titiz davranılmalıdır,

4. Ek binaların konumu dikkatli ayarlanarak ve çevrelerindeki yollar düzenlenerek kör noktalar giderilmeye çalışılmalıdır,

5. Özellikle ışıklandırmaya dikkat edilmeli ve güvenlik görevlilerinin görüş gücünü arttıracak şekilde binalar arasında uygun ışıklandırma sağlanmalıdır.

6. Okulun etrafında koruyucu duvarlar olmalıdır,

7. Okul giriş ve çıkışları herkes tarafından kolayca görülmelidir,

8. Öğrencilerin okula servis aracı ile geliyorlarsa bu araçların park yerleri, semtlere, öğrencilerin sınıflarına vb. göre ayrı düzenlenmelidir. Böylece giriş ve çıkış saatlerinde belli bölgelerin daha kalabalık olması engellenecektir.

1.2.5. Okullarda Şiddet

Türk Dil Kurumu'na 'TDK' göre (2016) kelime anlamında şiddet; bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik olarak diğer anlamlarında ise karşıt görüşte olana kaba kuvvet kullanma, duygu ve davranışta aşırılık olarak ifade edilmiştir. Şiddetin fiziksel etkileri olabileceği gibi ruhsal etkileri de olabilir. Öğrencilerin ders başarıları, okullardaki mutluluk ve huzurları, okula gelme isteklerini doğrudan etkileyebilecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. Atman'a (2004,71) göre şiddet biçimlerine göre değerlendirildiğinde, fiziksel, duygusal-psikolojik, sözel, cinsel, ekonomik ve daha pek çok davranış şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fiziksel şiddet kişiye fiziksel olarak zarar vermeyi amaçlayan vurma, tokat atma, itme, kol bükme, herhangi bir aletle yaralama vs. gibi hareketleri içerirken bir diğer şiddet türü olan sözlü-duygusal-psikolojik şiddet ise aşağılama, dalga geçme, karar verme hakkına engel olma, başkaları ile karşılaştırma, kişisel gelişimine engel olma, aileyle, arkadaşlarla konuşma hakkını elinden alma, ekonomik veya sosyo kültürel üstünlük belirtme v.s. gibi davranışları içermektedir (Karal, 2011,26).

Aile içi şiddet çocuğa ebeveynleri ya da evdeki diğer büyükler tarafından, okulda şiddet ise öğretmenler, görevliler ya da diğer öğrenciler tarafından uygulanmaktadır. Okulda da öğretmenin kişilik bozukluğu, kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayağın kabul görmesi gibi sebeplerin şiddete yol açtığı söylenebilir (Krugman ve Sirotnak, 1999). Thompson ve Black ise (1994), okuldaki şiddet içeren davranışları; zorbalık, öğrencinin öğretmenlere karşı şiddeti, öğrencinin diğer öğrencilere karşı şiddeti, öğretmenin öğrencilere karşı şiddeti, ırkçılık ve cinsel istismarı olarak belirtmişlerdir. Harmancı ise (2009), çocuğun aile içinde şiddete tanık olmasının ve bu duruma maruz kalmasının, aile tarafından yeterli gözetim ve denetim yapılmaması, anne-babanın çocuğuna şiddet kullanmasını özendirici davranışlar sergilemesinin çocukta şiddet eğiliminin oluşmasının temel nedenleri arasında sayılabileceğini bildirmiştir. Genel olarak okuldaki şiddet; öğrenci ile öğrenci, öğrenci ile öğretmenler veya okul yöneticileri/okul personeli arasında yaşanan tehdit ve fiziksel saldırıyı içermektedir (Kızmaz, 2005).

Ailesinde, yaşadığı sosyal çevrede ve okulda sevgi ve olumlu davranışlar gören öğrencilerin şiddetten uzaklaşacağı ve etrafındaki diğer insanlara daha hoşgörülü ve sevgi dolu yaklaşacağı söylenebilir. Welsh'e (2000) göre okulda öğrencilere gösterilen saygı, şiddet olaylarının yaşanma olasılığını önemli ölçüde azaltmaktadır. Tezcan (1996), ülkemizde boş zaman değerlendirme olanaklarının yetersizliğinin de okuldaki şiddeti hazırlayan bir etmen olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir. Öğrenciler ders dışı saatlerde boş geçen zamanını etkili bir şekilde değerlendirebilecek olanaklara sahip değildir. Öğrenci ders dışı saatlerde başıboş kalmaktadır. Öğrencilerin boş zamanlarını etkin şekilde değerlendirmesinde ve öğrencilerin yönlendirilmesinde okul yöneticilerine büyük iş düşmektedir. Öğrencilerin okullarda severek uğraşabilecekleri sosyal etkinliklerin oluşturulması sayesinde ilgilerinin şiddetten uzak başka yönlere yoğunlaştırmaları sağlanabilir.

1.2.6. Okullarda Beslenme ve Gıda Güvenliği

Okullardaki önemli güvenlik konularından biri de beslenme ve gıda güvenliğidir. Okul kantinleri ve yemekhanelerindeki hijyen ve öğrencilere sunulan besinlerdeki kalite öğrenci sağlığı bakımından önemlidir. Eğitimin kaliteli bir şekilde devamı için öğrencilerin sağlıklarının korunması da okul yönetiminde önemli bir yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (Food and Agriculture Organization of the United Nations) tarafından 2003 yılında yayınlanan raporda "gıda güvenliği, akut veya kronik olarak tüketici sağlığına zarar verebilecek tehlikeler bütününü ifade eder" biçiminde tanımlanmıştır (akt. Koç ve Uzmay, 2015). Sökmen'e (2005) göre özellikle toplu yemek yenen okullar, hastaneler, işyerleri ve askeri birlikler gıda zehirlenmelerine en sık rastlanan yerlerdir (akt. Karademir ve diğ.,2014).

Her eğitim öğretim yılında okullarda toplu besin zehirlenmelerinin olduğu ve öğrencilerin bu durumdan dolayı mağdur olmalarıyla ilgili olarak ana haber bültenlerinde ve gazetelerde onlarca haber yapılmaktadır.

İlköğretim dönemi öğrencilerinin besin seçimini etkileyen birçok faktör söz konusudur. Bunlar; aile, arkadaşlar, fiziki çevre, sosyo-ekonomik durum, alışkanlıklar, televizyon, eğitim ve fiziksel etkinliklerdir. Sağlıklı beslenmeyi etkileyen bu faktörler besin seçimi ile doğrudan ilişkilidir. Günümüzde ilköğretim çağı öğrencilerinde maksimum büyüme ve gelişmeyi sağlayacak dengeli ve yeterli beslenme standardı, değişik sosyo-ekonomik ve kültürel yapı nedeniyle ülkemizin her bölgesinde aynı

seviyede değildir (Yavrucuoğlu, 2001). Ailelerin gelir düzeylerinin farklı olması, farklı sosyal çevrelerde yaşamaları, beslenme durumlarını ve kalitelerini doğrudan etkilemektedir. Gelir düzeyleri düşük toplumlarda beslenme güvenliği konusuna çok fazla dikkat edilmemektedir. Gıdanın tarladan sofraya gelinceye kadar geçen süreç içinde; hammadde temini, üretim, depolama, pazarlama ve tüketim aşamalarından oluşan gıda zincirinde, tüketici sağlığını tehlikeye sokmayacak şeklinde korunması ve gerekli önlemlerin alınması besin güvenliğinin temelini oluşturmaktadır. (Kılıç, 2008).

Okullarda ise beslenme ve gıda güvenliği konusu, öğrencilerin derslerinde etkin olmaları ve fiziki gelişimlerinin yeterli düzeyde sağlanması bakımından büyük önem arz etmektedir. Okullarda genel olarak yemekhanelerdeki yemekler, kantinlerdeki besinler ve beslenme saati için evlerden getirilen gıdaların beslenmenin temelini oluşturduğu söylenebilir. Aydın'a (2008) göre okul kantinlerinde yapılan kahvaltılarda karbonhidrat oranı yüksek, protein bakımından yetersiz besinler tüketilmektedir. Daha çok çikolata, poğaça, açma, börek, simit, bal, tereyağı gibi besinler ağırlıklı olarak tercih edilmektedir. Okulların kantinlerinde sunulan yiyecek alternatiflerinin yağ içeriği yüksektir. Okullardaki beslenme denetimlerinin yetersiz olması durumunda ise beslenme ve gıda güvenliği tehlikeye düşecektir.

MEB tarafından 17 Nisan 2007 tarihli 33 numaralı "Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları" konulu genelge; öğrenci ve kursiyerlerin güvenli ve sağlıklı beslenme bilinci kazanmalarına katkı sağlamak, olabilecek gıda zehirlenmeleri, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz ve dengesiz beslenmeye bağlı hastalıklar ile şişmanlığı önlemek ve bunlara ek olarak öğrenci ve kursiyer ile çalışanların, gıda güvenliği konusunda bilgilendirilmeleri amacıyla bu genelge yayınlanmıştır. Yayınlanan bu genelge ile bakanlığa bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarının (özel eğitim kurumları dahil) bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı vb. yerlerin gıda güvenliği ile teknik ve hijyenik şartları belirtilerek bunların uygulanması ve denetimi istenmiştir. Okul kantinlerinin, okul yöneticilerinin öncülüğünde oluşturulacak bir denetleme heyeti tarafından sık sık denetlenmesinin beslenme ve gıda güvenliğinin sağlanmasında önemli bir yer tutacağı söylenebilir.

1.2.7. Okullarda Ulaşım Güvenliği

Öğrencilerin evlerinden çıkıp okula gitmeleri ve tekrar evlerine dönmeleri konusunda çeşitli güvenlik sıkıntıları yaşadıkları görülmektedir. Bu durum ulaşım

güvenliği ile ilgilidir. Ulaşım güvenliği, öğrencilerin ev ile okul arasındaki ulaşımları konusunda büyük önem arz etmektedir.

Çeşitli ülkelerde öğrencilerin okullara ulaşım güvenliklerinin sağlanması konusunda farklı uygulamalar geliştirilmiştir. Okula Giden Güvenli Yollar (Safe Routes to School) konsepti Batı Avrupa'daki trafik kazalarından kaynaklanan çocuk ölümlerinin en yüksek sevide olması nedeni ile okul gidiş-gelişlerinde öğrencileri trafikten korumak için 1970'li yıllarda Danimarka, Odense'de okula yürüyerek ve bisiklet kullanarak giden çocukların güvenliği ile ilgili olarak başlatılmıştır. Ardından hızla diğer Avrupa ülkeleri ve Kanada, ABD gibi ülkelerde uygulanmaya başlamıştır (Troels, 2006). Tandoğan'a (2014) göre İngiltere'de çocuğun okul ve ev arasındaki ulaşımının güvenli hale getirilmesi konusu ile ilgili olarak hükümet yerel meclis için çocuklar ile birlikte çalışarak çeşitli kılavuzlar çıkarmakta, okul gidiş-gelişleri için yıllık verileri biriktirmekte, kendi beş yıllık yerel ulaşım planları içinde okul ulaşım stratejileri ile ilerleme raporları hazırlamaktadır. Osborne'e (2005) göre ise ABD'de iki kilometreden fazla seyahat etmek zorunda kalan öğrenciler için ücretsiz olan okul otobüsü ulaşımına önem verilmektedir. Bu girişim okula gidiş için otomobil kullanımının azalmasında bir çözüm olarak kabul edilmiştir.

Okullara ulaşımın diğer en önemli kısmının ise okul servis araçları vasıtasıyla olduğu söylenebilir. Kullanılan servis araçlarının fiziki yapısı, toplu taşıma ya da servis hizmeti sunan şoförlerin okul ulaşımı konusunda aldıkları eğitim, yol ve trafik güvenliği konularının ciddiyetle ele alınması gerekir. MEB'in "Taşımalı İlköğretim" (2007/53) sayılı genelgesi uyarınca okul servis araçlarının da eğitim-öğretimin bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle öğrencilerin olumsuz etkilenmelerini önlemek amacıyla, araç sürücüleri, refakatçiler ile yükleniciler öğretim yılı başında ve ihtiyaç duyulduğunda eğitime alınacaktır (Erol,2009).

Okul servis araçlarını düzenlemek ve belirli bir standarda ulaştırmak için MEB tarafından 2007 yılında Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı; zorunlu eğitim kapsamındaki okul öncesi ve diğer öğrenci taşıma hizmetlerini düzenli ve güvenli hale getirmek, bu amaçla taşıma yapacak gerçek ve tüzel kişilerin yeterlilik ve çalışma şartlarını belirlemek, bu yönetmeliğin gerekli kıldığı denetim hizmetlerini yapmaktır. Bu yönetmelik uyarınca servis araçlarının nasıl olması gerektiği, anlaşmaların ve yapılacak sözleşmelerin hangi maddeleri içereceği belirlenir.

1.2.8. Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunması

Okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütülmesi için okulların dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehdit karşısında çok iyi derecede korunması gerekmektedir. Dinkes, Kemp ve Baum'a (2009) göre okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde gerçekleşmesi ve eğitimsel hedeflere ulaşılması için öncelikli olarak öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini güvende ve özgür hissettikleri, suç ve şiddet olaylarının yaşanmadığı bir eğitim ortamı sağlanmalıdır. Okulların tehditlere karşı korunması konusunda çeşitli önlemler alındığı görülebilir. Bu önlemlerden bazılarının kamera sistemleri, nöbetçi öğretmen uygulaması, okul güvenlik görevlisi uygulaması, okul polisi, okul girişlerinde detektör arama cihazları olduğu söylenebilir.

Okullarda güvenlik teknolojilerinin kullanımını, yaşanan tüm güvenlik problemlerinin çözümü olarak görmek doğru değildir. Ama en azından uygun ve yerinde kullanıldığında, okulda yaşanabilecek güvenlik ve disiplin sorunlarının en az seviyeye indirilmesi ya da yaşanan olaylara anında müdahale edilmesi açısından yararlı olabilir (Green, 1999). Güvenlik teknolojilerinin yanı sıra insan faktörünün de okul polisi, güvenlik görevlisi, nöbetçi öğretmen uygulaması gibi uygulamalarla okulun korunması amacıyla kullanılmasının hataları en az seviyeye indireceği değerlendirilebilir.

Kamera sistemlerinin okullarda şiddetin azaltılmasında yararlı olduğu yönünde birçok araştırmacı ortak görüş belirtmiştir. Özellikle kameraların görünür şekilde olmasının caydırıcılık açısından son derece yararlı olduğu söylenebilir. Kameralar; hırsızlık, bireye yönelik şiddet ve vandalizm gibi suçları önlemede veya suçluyu ortaya çıkarmada son derece etkilidir (Harmancı, 2009).

Nöbetçi öğretmenin görevleri ise MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (2006); okulun fiziki olarak eğitim-öğretime hazır olup olmadığını kontrol etmek, eksikliklerin giderilmesini sağlamak, beklenmedik olaylar için tedbir almak, okulun genel disiplin ve düzeninden sorumlu olmak, öğretmeni gelmeyen sınıfları kontrol altında tutmak ve kendine verilen görevleri yapmak, olarak belirtilmiştir. Ramsay ve Shorten (1996), diğer ülkelerde de devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin kendi sorumluluklarında bulunan yerlerin düzen ve disiplinini sağlamakla görevli olduklarını belirtmiştir. Nöbetçi öğretmenler öğrencilerin okul içerisinde ve çevresinde güvenli bir ortamda bulunmalarını sağlayacak önlemleri almak ve takibini yapmakla görevlidirler (Turan, 2007). Nöbetçi öğretmenlere okul güvenliği konusunda büyük iş düştüğü

düşünülebilir ancak bu görevi tam anlamıyla yerine getirmeleri bireysel disiplinleri ile alakalıdır denilebilir

Son yıllarda Türkiye'de ve diğer ülkelerde okul polisi uygulamasının öneminin arttığına değinilebilir. Köksal'a (2008) göre okullarda çocukların ve gençlerin güvenli ve huzurlu bir ortamın tesis edilmesine yönelik olarak, koruyucu, önleyici ve destekleyici güvenlik tedbirlerini almak, bu yönde ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliğinde bulunmak Emniyet Teşkilatı'nın temel görevlerindendir. Okullarda veya okul çevrelerinde polislerin bulunmasının okullara yönelik suç girişimlerini önlediği ve azalttığı söylenebilir. Türkiye'de okul polisi uygulamasının 2001 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünün kurulmasıyla başladığı söylenebilir. Öncelikle çeşitli il, ilçe ve okullarda pilot uygulamalar yapılmıştır. Pilot uygulama yapılan bölgelerde bulunan idareci, öğretmen ve velilerden gelen istekler doğrultusunda uygulamanın tüm Türkiye'de yaygınlaşması için 20 Eylül 2007 tarihinde MEB ile İçişleri Bakanlığı arasında "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanması, Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına Yönelik İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. Bu protokolle birlikte; okul giriş-çıkış saatleri başta olmak üzere, asayiş ve trafik yönünden gerekli tedbirlerin alınması, okul çevresinin güvenliğinin arttırılması, okul servis araçlarına yönelik denetimlerin arttırılması, okul çevresinde öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasında, emniyet güçlerinin rolünün güçlendirilmesine yönelik eğitimlerin verilmesi, öğrencilerin şiddet eylemleri, suç, madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklardan korunması amacıyla, özellikle okulların yakın çevresinde bulunan park ve bahçeler ile diğer umuma açık yerlere yönelik denetimlerin arttırılması konularında tedbirler alınmıştır.

1.2.9. Okullarda Doğal Afet ve Yangın Güvenliği

TDK'ya (2015) göre doğal afet, insan eliyle önlenemeyen sel, fırtına, deprem, dolu vb. felaketlerin her biridir. Her okulda doğal afetler ve yangın gibi olağan dışı durumlarda kullanılmak üzere eylem planlarının bulunması ve öğrenciler ile okul personelinin bu konuda eğitilmesi gerekliliğinden bahsedilebilir. Akpınar ve Köksalan (2003) tarafından Elazığ'da yapılan bir araştırmada doğal afet veya olağanüstü durumlarla baş etmeye ilişkin olarak, okul müdürlerinin %86'sı planlarının (sivil savunma planı) olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu planların gerçek bir olayda ne düzeyde etkili olacağı tartışma konusudur.

Okul ve öğrenci güvenliği düşünüldüğünde 27.11.2007 tarihli ve 12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan ve 19.12.2007 tarihinde 26735 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik" ile her okulda yangın söndürme ekibi, kurtarma ekibi, koruma ekibi, ilkyardım ekibi kurulması ve takip edilmesi bildirilmiştir (m.127).

MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi'nde (2009) ise Millî Eğitim Bakanlığı merkez, taşra teşkilatı ve bağlı kuruluş ile okul ve kurumlarının her türlü bina, tesis, araç ve gereçlerin yangına karşı korunmasından gerekli önleyici tedbirlerin alınmasından, yangın malzemesi ve yangın cihazlarının çalışır bir halde bulundurulmasından, yangın ekiplerinin teşkil edilip eğitilmesinden, çıkan yangının başlangıç anında söndürülmesinden, yangının büyümemesi için gerekli tedbirlerin alınmasından ve bunlara ait planların yapılmasından yöneticiler sorumludurlar ibaresi yer almaktadır (m.6).

Okullarda yangın konusunun ise üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu olduğu söylenebilir. Işık'a (2004) göre okullarda yangına hassas kısımlardan öğretim ortamları olarak drama salonları, el işi-dikim atölyeleri, laboratuarlar, güzel sanatlar sınıfları ve fotoğrafçılık amaçlı kullanılan karanlık odalar olarak sıralanabilir. Öğretim dışı kullanılan ortamlara örnek olarak mutfaklar, ısıtma sistemlerinin bulunduğu ortamlar, fen ve teknoloji dersi hazırlık odaları, elektrik panolarının bulunduğu yerler, depo ve arşivler listelenebilir.

Deprem ve sel gibi doğal afetlere karşı okulların korunmasının da okul ve öğrenci güvenliği açısından hayati öneme haiz olduğundan bahsedilebilir. Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik (2007) ile deprem bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek resmî ve özel tüm binaların ve bina türü yapıların tamamının veya bölümlerinin depreme dayanıklı tasarımı ve yapımı ile mevcut binaların deprem öncesi veya sonrasında performanslarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesinin gerekli olduğu bildirilmiştir. Okullarda panoların, çerçevelerin, dolapların ve dersliklerde öğrenciler için risk teşkil eden malzemelerin sabitlenmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Okullarda güvenlik ile ilgili çeşitli sorunların yaşanması ve bu sorunların veliler tarafından konuşulur hale gelmesi, haber bültenlerinde sık sık görünür hale gelmesi,

okullarda çeşitli durumlar karşısında risklerin artması böyle bir çalışmanın yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Bu araştırmanın problemi, okullarda; okul ve çevresinin fiziki güvenliği, öğrencilerin şiddete karşı korunması, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okulun dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması, doğal afetlere karşı tedbirler ve okulda alınması gereken güvenlik önlemleri konusunda okul yöneticisi ve öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğudur.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin;

1) Okul güvenliği boyutlarından;
   a) Okul çevresinin fiziki güvenliğine,
   b) Öğrencilerin okulda şiddete karşı korunmasına,
   c) Öğrencilerin okula ulaşım güvenliklerine,
   d) Öğrencilerin okuldaki beslenme ve gıda güvenliklerine,
   e) Okulların dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı güvenliğine,
   f) Doğal afetler ve yangın konusunda okul güvenliğine ilişkin yaşanılan sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?
2) Yukarıda belirtilen boyutlarda okullarda alınması gereken güvenlik önlemlerine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin önerileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Okulların ileri düzeyde eğitim imkânı sağlamalarında ve iyi bireyler yetiştirmelerinde okul güvenliği konusunun ya da başka bir deyişle güvenli okul kavramının önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Kadel ve diğerlerine (1999) göre, güvenli ve düzenli bir öğrenme ortamı oluşturulması; okulların verimliliği, etkililiği, öğrencilerin başarı ve gelişimleri açısından temel teşkil etmektedir. Okullarda istenen derecede güvenlik sağlanırsa öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve okuldaki diğer çalışanların eğitim-öğretime odaklanabileceklerinden bahsedilebilir. Ülkeler kültürel,

ekonomik, sosyal özelliklerine göre okulda güvenliğin sağlanması konusunda değişik programlar uygulamaktadırlar (Shaw,2004). Okul güvenliği konusunda çeşitli çalışmalar yapılmış ve yapılan bu çalışmalarda okul güvenliğinin farklı boyutları araştırılmıştır. Bu araştırmalar alanyazında ayrı ayrı olarak değerlendirildiklerinde önemli yer tutmaktadır ancak okul güvenliğini bir bütün olarak ele alan ve okulda bulunan yönetici ve öğretmenlere bu bağlamda ışık tutan bir çalışma yok denecek kadar sınırlıdır.

Yapılan bu çalışmanın, yaşları çok küçük olan ilkokul öğrencilerinin güvenli bir okulda öğrenim görmeleri amacıyla yönetici ve öğretmenlere okul güvenliği konusunda ışık tutması beklenmektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda olmayan ya da sınırlı olarak bulunan okullarda fiziki güvenlik, şiddet, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okulun dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı korunması, doğal afet ve yangın güvenliği konularında yönetici ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ne gibi çözümler bulunabilir sorusunun cevabı aranmış ve bulunan cevaplarla birlikte çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur. Bu durum, çalışmanın özgün yanını oluşturmakta ve çalışmanın literatüre bu konuda katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerindeki güvenlik sorunlarının bulunduğu düşünülen ilkokullarda görev yapan, çalışmaya gönüllü olarak katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul güvenliği ile ilgili tanımlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Okul Güvenliği. Okul çevresinin fiziki güvenliği, öğrencilerin okulda şiddete karşı korunması, okula ulaşım güvenliği, okuldaki beslenme ve gıda güvenliği, okula dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı güvenlik ve doğal afetler karşısındaki güvenliktir.

Öğretmen. Araştırma kapsamındaki ilkokullarda görev yapan öğretmenlerdir.

Yönetici. Araştırma kapsamındaki ilkokullarda görev yapan okul müdürleri ve yardımcılarıdır.

Ulaşım güvenliği. Bir nesneyi veya bir kişiyi bulunduğu yerden farklı bir yere aktarmanın güvenli olarak yapılmasıdır.

Gıda güvenliği. Akut veya kronik olarak tüketici sağlığına zarar verebilecek tehlikeler bütününü ifade eder.

Doğal afet. İnsan eliyle önlenemeyen sel, fırtına, deprem, dolu vb. felaketlerin her biridir.

BÖLÜM 2

2. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi ile bulgular ve yoruma ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliği konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırma durum saptayıcı, betimsel bir çalışmadır. Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Balcı'ya (2015) göre nitel araştırmada sıklıkla gözlem ve görüşme ile veri toplanır. Araştırma bu haliyle nitel bir çalışmadır.

Görüşme, fenomenolojik (olgu bilimsel) araştırmaların başlıca veri toplama aracıdır. Fenomenoloji, yani olgubilim çalışmalarında görüşmeciler araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bunu yansıtabilecek bireylerdir. Olgubilim, olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmada görüşmenin araştırmacılara sağladığı etkileşim, esneklik, derinlemesine irdeleme yapabilme özelliğiyle kullanılmayı gerektirmektedir. Görüşme, bireylerin kendilerinin bile farkında olmadıkları yaşantılarını, anlamları ortaya çıkartabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisindeki ilçelerde yer alan ve o ilçede yaşayanlar tarafından güvenlik problemlerinin yaşandığı düşünülen kamu ilkokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerden çalışmaya gönüllü olarak katılan 25 yönetici ve 25 öğretmen oluşturmuştur.

Kuş'a (2009) göre nitel araştırmalarda çoğunlukla genellenebilirlik amaçlanmadığından geniş sayıda örnekleme ulaşma kaygısı bulunmamaktadır. Nitel araştırmacıların birincil kaygısı, bir evrende olması olası çeşitlilikleri, zenginlikleri,

farklılıkları, aykırılıkları, görüşülen kişilerin anlam dünyalarını, yorumlamalarını ortaya çıkararak bütüncül bir resim elde etmektir.

Görüşmede, araştırmacı karanlık noktaları aydınlatma imkânına da sahiptir. Katılımcının ses tonu, samimiyeti ve tavrı önemli ipuçları niteliğindedir (Karasar, 2005). Görüşmede görüşmenin gidişatına uygun olarak detaylı bilgilerin alınmasına yönelik o anda akla gelen sorular sorulup bu sorulara cevaplar aranabilir.

Çalışma grubunda yer alan okul yöneticileri ve öğretmenlere cinsiyetleri, yöneticilik ya da öğretmenlik kıdemleri, öğrenim durumları, yaşları ve görev yaptıkları ilçe sorulmuş ve verdikleri cevaplar doğrultusunda öğretmenler ve okul yöneticileri için ayrı ayrı çizelgeler oluşturulmuştur.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere ilişkin bilgiler Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1

Çalışmaya Katılan Öğretmen Bilgileri

	Öğretmen	**n**	**%**
Cinsiyet	Kadın	17	68
	Erkek	8	32
Öğretmenlik Kıdemi	1-5	4	16
	6-10	7	28
	11-15	9	36
	16-20	3	12
	21-25	2	8
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	-	-
	Lisans	22	88
	Yüksek Lisans	3	12
Yaş	25-30	8	32
	31-35	5	20
	36-40	8	32
	41-45	1	4
	46-50	2	8
	51-55	1	4
İlçe	Çankaya	3	12
	Etimesgut	5	20
	Gölbaşı	6	24
	Keçiören	3	12
	Mamak	6	24
	Sincan	2	8

Çizelge 1 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin 17'si kadın, 8'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlik kıdemi incelendiğinde ise 9 kişi 11-15 yıllık öğretmen, 7 kişi 6-10 yıllık öğretmen, 4 kişi 1-5 yıllık öğretmen, 3 kişi 16-20 yıllık öğretmen ve 2kişi 21-25 yıllık öğretmenlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 22'si lisans, 3'ü ise yüksek lisans mezunudur. Çalışmaya; Çankaya'dan 3, Etimesgut'tan 5, Gölbaşı'ndan 6, Keçiören'den 3, Mamak'tan 6 ve Sincan'dan 2 öğretmen katılmıştır.

Çalışma grubuna katılan yöneticilere ilişkin bilgiler Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2

Çalışmaya Katılan Yönetici Bilgileri

	Yönetici	**n**	**%**
Cinsiyet	Kadın	5	20
	Erkek	20	80
Yöneticilik Kıdemi	1-5	14	56
	6-10	5	20
	11-15	3	12
	16-20	2	8
	21-25	-	-
	26-30	1	4
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	3	12
	Lisans	16	64
	Yüksek Lisans	6	24
Yaş	25-30	1	4
	31-35	7	28
	36-40	5	20
	41-45	4	16
	46-50	3	12
	51-55	3	12
İlçe	Çankaya	5	20
	Etimesgut	3	12
	Gölbaşı	5	20
	Keçiören	3	12
	Mamak	5	20
	Sincan	4	16

Çizelge 2 incelendiğinde çalışmaya gönüllü olarak katılan yöneticilerin 5'inin kadın, 20'sinin ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Yöneticilik kıdemi incelendiğinde ise çalışmaya katılan yöneticilerin 14'ü 1-5 yıllık, 5'i 6-10, 3'ü 11-15 yıllık, 2'si 16-20 yıllık ve 1'i ise 26-30 yıllık tecrübeye sahip yöneticilerden oluşmuştur. Çalışmaya katılan yöneticilerin 16'sı lisans, 6'sı yüksek lisans ve 3'ü ise önlisans

mezunudur. Çalışmaya katılan yöneticilerin 5'i Çankaya'dan, 5'i Gölbaşı'ndan, 5'i Mamak'tan, 4'ü Sincan'dan, 3'ü Etimesgut'tan ve 3'ü Keçiören'den katılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama süreci nitel yaklaşımla yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan "yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme" tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmanın temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme tekniği, insanların gerçeğe ilişkin algılarına, anlamlarına, tanımlamalarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yoludur (Punch, 2005). Görüşme, sosyal olguların göreliğini ve hareketliliğini bir an için de olsa yakalamaya ve anlamaya yöneliktir. Bu yöntemin en önemli katkısı, araştırılan konuyu, ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye, bunun yanında bu bakış açılarını oluşturan süreçleri ve sosyal yapıyı ortaya koymaya olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Karasar'a (2005) göre görüşme tekniği; herkese uygulanabilme kolaylığının olması, değişen koşullara göre şekil alabilme özelliği, derinliğine bilgi elde edilmesi, cevaplarda bireyselliğin korunması ve karmaşık, duygusal ağırlıklı kişisel sorunların ortaya çıkarılmasında uygun bir teknik oluşu bakımından güçlü yönlere sahiptir.

Araştırmada, araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin aktif katılımını sağlamak, sahip oldukları detaylı bilgileri almak ve konuyu farklı yönleriyle değerlendirmek amacıyla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerle görüşmeler yapmak için MEB'den EK A'da bulunan Araştırma İzni ve Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan EK B'de bulunan Etik Kurul İzni alınmıştır.

Araştırmanın kuramsal çerçevesi konu ile ilgili alan yazından yararlanarak oluşturulmuş, kavramsal çerçeve tamamlandıktan sonra da görüşme formu oluşturulmuştur. Veri toplama aracı, konu ile ilgili araştırmalar incelendikten sonra iki bölüm şeklinde düzenlenmiştir. İlk bölümde; görüşmeye katılan öğretmen ve yöneticilerin cinsiyet, yaş, bulunduğu görev, yöneticilik/öğretmenlik kıdemi, öğrenim durumu ve çalıştığı okulun bulunduğu ilçe gibi sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise, okulun fiziki güvenliğine, şiddete, ulaşım güvenliğine, beslenme ve gıda güvenliğine, okulun dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı korunmasına, doğal afet ve yangın güvenliğine ilişkin olmak üzere altı soru oluşturulmuştur.

Karasar'a (2005) göre yapılan çalışmanın geçerli olma derecesi, ne ölçülmek isteniyorsa net bir şekilde ölçülebiliyor olmasıdır. Dolayısıyla görüşme formunda yer alan ifadeler nitelikli olmalıdır. Görüşme formunun nitelikli ve anlaşılır olup olmadığı ve içerik kapsam geçerliliğinin değerlendirilmesi amacıyla danışman ve eğitim yönetimi alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. [1]Yedi uzmanın görüş ve önerileri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak EK C'de bulunan Görüşme Formu oluşturulmuştur.

Araştırma verileri, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen yönetici ve öğretmenlerin istedikleri zaman ve mekânlarda görüşmeler yapılarak tamamlanmıştır. Görüşme öncesinde görüşme yapılacak kişilere araştırma hakkında ön bilgilendirme yapılmış ve araştırma sonucunda isimlerinin gizli tutulacağı, verilen cevapların araştırma dışı bir yerde kesinlikle kullanılmayacağı belirtilmiştir. Görüşmeye katılanlardan izin alınarak görüşmelerin kayıt altına alınması için kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcıların görüşme formundaki soruları cevaplamaları süre olarak 25-40 dakika arasında değişiklik göstermiştir. Katılımcıların yapmış oldukları görüşmeler hiçbir değişikliğe uğratılmadan elektronik ortama aktarılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. Balcı'ya (2015) göre içerik analizi, yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir analizidir, insanların söyledikleri ve yazdıklarının kodlanarak nicelleştirilmesidir. Sözel bilgiyi nicel verilere dönüştürmek amaçlanmaktadır. Bayram'a (2010) göre katılımcıların görüşme formunda yer alan sorular ile ilgili olarak geliştirdikleri metâforlar ve verdikleri cevaplar dört aşamada analiz edilir. Bunlar (1) verilerin kodlanması, (2) kategorilerin oluşturulması, (3), verilerin kodlara ve kategorilere göre düzenlenmesi (4) geçerlik ve güvenirliği sağlama aşamasıdır. Buna göre araştırmaya gönüllü olarak katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşme formunda yer alan sorular ile ilgili olarak verdikleri cevaplar dört aşamada analiz edilmiştir. Bu analizler, verilerin kodlanması, kategorilerin oluşturulması, verilerin kodlara, kategorilere göre düzenlenmesinin sağlanması ve geçerlik ve güvenirliğin test edilmesi olarak dört aşamada tamamlanmıştır.

[1] Prof.Dr. Ali BALCI, Prof.Dr. İnayet AYDIN, Prof.Dr. Yasemin KEPENEKÇİ, Doç. Dr. Şakir ÇINKIR, Araş. Gör. Özge ERDEMLİ, Araş. Gör. Tuğba GÜNER DEMİR, Araş. Gör. Burcu TOPTAŞ

2.4.1. Verilerin Kodlanması

Araştırmaya gönüllü olarak katılan yönetici ve öğretmenler ile yapılan görüşmelere ait ses kayıtları dinlenerek bire bir olarak yazıya dökülmüştür. Yazıya dökülen veriler tekrar gözden geçirilmiştir. Yazılı olarak çözümlenen veriler tek tek incelenerek yanıtlar, uygun kategorilere ayrılarak kodlanmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilere sıra numarası ile "Y" şeklinde gösterilmek üzere, öğretmenlere ise "Ö" şeklinde gösterilmek üzere bir kod numarası verilmiştir. Kodlama işlemi, paket programa yönetici ve öğretmenler tarafından cevaplanan her bir soru için cevaplar ayrı ayrı kontrol edilerek ve veri setleri defalarca okunarak kaydedilmiştir. Veriler arasından bulunan anlamlı bölüm kodlanırken o bölümdeki anlamı en iyi şekilde aktarabilecek kavram bulunmaya çalışılmıştır. Kodlamada kullanılması kabul edilen kavramlar, verilerin niteliğinden hareketle elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından okunarak araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olanları belirlenmeye çalışılmıştır.

2.4.2. Kategorilerin Oluşturulması

Tavşancıl ve Aslan' a göre (2001), içerik analizinde kategorilerin bulunması önemli bir basamaktır çünkü bir içerik analizinde kullanılan kategorilerin uygunluğu oranında araştırma geçerli kabul edilir. Kategorilerin bulunmasında araştırmacı elde ettiği bilgileri inceleyerek bu bilgileri anlamlı bütünlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiğini bulmaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Kategoriler belirlendiğinde araştırmanın amaçları geliştirilmiş olacaktır. Dolayısıyla belirlenen kategoriler birbirinden bağımsız olmalıdır. Kategoriler kuramlardan elde edilmeyip araştırılan dokümanın incelenmesiyle, içerdiği ortak noktaların saptanmasıyla geliştirilirler (Balcı, 2015). İlkokul yönetici ve öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişlin görüşlerinden tema ve kategoriler oluşturulurken; okullarda okulun fiziki güvenliğine, şiddete, ulaşım güvenliğine, beslenme ve gıda güvenliğine, okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin görüşler ile doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin görüşler olmak üzere altı boyutta ele alınmıştır. Her bir boyut için ortaya koyulan tema ve kategoriler ile ayrı ayrı çizelgeler oluşturulmuştur.

2.4.3. Verilerin Kodlara ve Kategorilere Göre Düzenlenmesi

Bu aşamada görüşmeler yazıya aktarıldıktan sonra oluşturulan kategorilere göre veriler düzenlenmiştir. Kategori ve temalara en uygun kodlamaların yapılmasında

kullanılan kavramın ilgilin konuda geçen anlamı en iyi şekilde yansıtabilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca kategorilerin kendi içinde homojen, kategoriler arası ise heterojen olma özelliği dikkate alınmıştır. Kategorilerin düzenlenmesi aşamasında, görüşme formunda yer alan okulun fiziki güvenliğine ilişkin birinci soru için yönetici ve öğretmenlerin verdikleri cevaplar dikkate alınmış yapılan çalışmada her iki çalışma grubu için de iki farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan şiddete ilişkin ikinci soru için verilen cevaplar dikkate alınarak yöneticiler için dört farklı, öğretmenler için ise üç farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Okullara ulaşım güvenliğine ilişkin soruya verilen cevaplara göre ise yöneticiler için dört, öğretmenler için üç farklı kategori, beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin soruya verilen cevaplar incelendiğinde yönetici ve öğretmenler için dört farklı kategori, okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin soruya verilen cevaplar incelendiğinde yönetici ve öğretmenler için altı farklı kategori, doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin son soruya verilen cevaplar incelendiğinde ise yönetici ve öğretmenler için dört farklı kategori oluşturulmuştur.

2.4.4. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Güvenirlik, geçerlik için önkoşul niteliğindedir. Geçerlilik için de güvenirlik gerekli ancak yeterli değildir. Bu nedenle bir araç her zaman aynı sonuca ulaştırabilir ancak ölçülmek istenenin dışında da bazı şeyleri ölçebilir. Geçerlikte ise aynı yapının ölçüldüğü iki ölçüm arasındaki ilişki araştırılır. Her bir ölçümün istemli hatası farklı olabilir ama aynı yapıyı ölçmeyi hedeflemektedirler. Bunlar arasındaki ilişki geçerliği verir. Sonuç olarak her iki ölçümde de hatadan arınmış bir şekilde ölçülmesi istenilen yapının geçerli ölçümlerine ulaşılıyorsa aralarındaki ilişki mükemmeldir (Balcı, 2015).

Alan yazında belirtilen önlemler göz önüne alınarak nitel araştırma anlayışı ile geçerlik ve güvenirlik önlemleri uygulanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın geçerliliği için yapılanlar şöyledir: Verilerin elde edilmesiyle ilgili süreç tüm detaylarıyla açıklanmıştır. Ardından veri analizi ile kavramsal kategoriler oluşturulurken nelere dikkat edildiği anlatılmıştır.

Araştırmanın güvenirliği için alınan önlemler ise şöyledir: Oluşturulan dosyalar dikkatle incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken kod listesi ve araştırma sonuçları göz önüne alınmıştır. Çıkarılan kodlara göre çalışmalar yapılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılanlar, araştırma sürecinde verilerin nasıl elde edildiği ve buna bağlı süreçler açık bir biçimde anlatılmıştır. Kategorilerin altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün

oluşturmasına dikkat edilerek dış tutarlılık oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrudan okuyucuya sunulmuştur.

İçerik analizinin güvenirliği kodlama işlemi ve kategorilere bağlıdır (Gökçe, 2006). Kodlama güvenirliği farklı kodlayıcıların aynı metni, aynı şekilde kodlamaları ya da aynı kodlayıcının aynı metni, farklı zamanlarda, aynı şekilde kodlamasını gerektirmektedir. Bilgin'e (2006) göre kategorilerin güvenirliği ise kategorilerin açık olmasına bağlıdır. Patton (2002) ise kategorilerinin oluşturulması ve kodlama işlemlerinin yapılmasında birden fazla araştırmacı kullanılmasının güvenirlik açısından önemli bir adım olduğunu ve her araştırmacının içeriği ayrı ayrı inceleyip sonuçları tartışarak kararlaştırması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda araştırmanın güvenirliği sağlamak için kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır. Creswell (2007) geçerliğin onaylanabilmesi için meslektaş teyidinin gerekli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle veriler eğitim yönetimi alanından iki araştırmacı[2] tarafından birbirlerinden bağımsız olarak analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın güvenirliğini sınamak adına Miles ve Huberman (1994,64) tarafından belirtilen şu formül kullanılmıştır:

$$Uzlaşma\ Yüzdesi\ (P) = \frac{[\text{Görüş Birliği (Na)}]}{\text{Görüş Birliği (Na)} + \text{Görüş Ayrlığı (Nd)}} \text{x}100$$

Miles ve Huberman (1994) tarafından nitel araştırmalarda uzlaşma yüzdesinin en az %70 olması gerektiği belirtilmektedir. Birinci kodlayıcı ile araştırmacı arasındaki uyum %80,3 iken, ikinci kodlayıcı ile araştırmacı arasındaki uyumun %82 olduğu görülmektedir.

[2] Arş. Gör. Özge ERDEMLİ ve Arş. Gör. Burcu TOPTAŞ'a teşekkür ederim.

BÖLÜM 3

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan yönetici ve öğretmenlerden toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bulgular, araştırmanın amaçları doğrultusunda altı temel başlık altında incelenmeye çalışılmıştır. Bu temel başlıklar; (1) katılımcıların Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullarda fiziksel güvenlik sorunlarına ilişkin görüşleri, (2) şiddet kaynaklı sorunlara ilişkin görüşleri, (3) ulaşım güvenliğine ilişkin görüşleri, (4) beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin görüşleri, (5) okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin görüşleri ve (6) doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin görüşler ile önerilerin çözümlenmesi ve yorumlanması şeklindedir.

3.1. Fiziksel Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okulların fiziksel güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.1.1. Okul Yöneticilerinin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların fiziksel güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3 incelendiğinde okulun fiziksel güvenliği boyutunda okul yöneticileri toplam 142 görüş belirtmişlerdir. Bu boyutta bina güvenliği ve bahçe güvenliği olmak üzere iki alt kategori ortaya çıkmış ve bu kategoriler altında da alt kategoriler yer almıştır. Bina güvenliği alt kategorisinde katılımcılar toplam 88 görüş, bahçe güvenliği alt kategorisinde ise 66 görüş bildirmişlerdir.

Bina güvenliği konusundaki sorunlardan en fazla dile getirilen sorun 11 görüş ile okulda yangın çıkış kapısı bulunmaması ifadesi olmuştur. Bunu 10 görüş ile bina içi merdivenlerin öğrenci güvenliği için uygun olmadığı ifadesi, üçüncü olarak ise dersliklerde bulunan sıraların öğrencilerin fiziki özelliklerine uygun olmadığı ifadesi belirtilmiştir.

Çizelge 3

Yöneticilerin Okulda Yaşanılan Fiziksel Güvenlik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Bina Güvenliği	Yangın çıkış kapısı bulunmamaktadır.	11	7,7
	Bina içi merdivenler öğrenci güvenliği için uygun değildir.	10	7
	Dersliklerde bulunan sıralar öğrencilerin fiziki özelliklerine uygun değildir.	8	5,6
	Bina içi koridorlar öğrenci sayısı ve güvenliği için yeterli değildir.	7	4,9
	Dersliklerde bulunan sıraların köşeli olması tehlike arz etmektedir.	5	3,5
	Bina içi kamera sistemi yetersizdir.	5	3,5
	Okulun fiziki yapısı öğrenci mevcudu açısından yeterli değildir.	5	3,5
	Dersliklerdeki sıralar eskidir ve öğrenciye uygun değildir.	5	3,5
	Okulda tahliye ve yönlendirme tabelaları bulunmamaktadır.	4	2,8
	Okul pencereleri öğrenci güvenliği için uygun değildir.	4	2,8
	Bina içi zeminlerin kaygan olması öğrenciler için tehlike arz etmektedir.	4	2,8
	Okulun yangın merdivenleri kullanılır durumda değildir.	3	2,1
	Yangın çıkış kapısı bina içinde sonlandığı için uygun değildir.	3	2,1
	Dersliklerdeki dolap ve panolar sabit değildir.	3	2,1
	Merdiven korkulukları öğrenciler kaydığı için risklidir.	2	1,4
	Okul binasının dış cephesinde risk teşkil edecek oluşumlar mevcuttur.	2	1,4
	Diğer görüşler	7	4,9
Toplam		88	62
Bahçe Güvenliği	Bahçe duvarındaki sivri demirler öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	10	7
	Bahçede kale direkleri sabit değildir.	9	6,3
	Bahçedeki kamera sistemleri kör noktalara sahiptir.	8	5,6
	Bina içi koridorlar öğrenci sayısı ve güvenliği için yeterli değildir.	7	4,9
	Okul bahçesinin kapısı uygun değildir.	6	4,2
	Bahçede bulunan pota ve kale direkleri sağlam değildir.	5	3,5
	Bahçede kullanım dışı binalar öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	2	2,8
	Bahçede sağlam görünen ancak risk oluşturabilecek yapılar mevcuttur.	2	2,8
	Okul bahçesinde çürümüş, yıkılabilecek ağaçlar mevcuttur.	2	2,8
	Diğer görüşler	3	2,1
Toplam		54	38
Genel Toplam		142	100

Yöneticiler, bina güvenliğine ait diğer görüşlerde ise okul binasının çatı oluklarının risk teşkil ettiğini, okul binasının prefabrik olmasının risk teşkil ettiğini, devlet tarafından okullar için sağlanan bina içi malzemelerin kaliteli olmadığını, okul binasının çatısının kiremit çatı olduğu için rüzgârlı havalarda risk teşkil ettiğini, bina içi asansörün zaman zaman tehlike arz ettiğini, okul binasının birleşmiş binalardan oluşmasının uygun olmadığını, okulda bulunan tuvalet sayısının öğrenciler için yeterli olmadığını bildirmişlerdir.

Yöneticilerin "okulda yangın çıkış kapısı bulunmamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları kendi ifadeleri ile aşağıdaki gibidir:

Y6: Okulumuz eski bir okul… yangın merdiveni yine aynı şekilde yok. Yangın merdivenini geçin, normal şartlarda şey yok, koridorların fiziki durumları yeterli değil.

Y17: Yangın giriş çıkış kapısı yok, normal giriş çıkış kapıları haricinde yok. Tabii ki plan dâhilinde yangın olma ihtimaline karşın normal giriş çıkış kapılarında belirlediğimiz tahliye kapıları var.

MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi'nin (2010) 28'inci maddesine göre bütün binalarda aksi belirtilmedikçe en az iki çıkış tesis edilmesi ve çıkışların korunmuş olması gerektiği belirtilmiştir. Aynı maddede kişi sayısının 500'ü geçmesi durumunda en az üç acil çıkış kapısı, kişi sayısının 1000'i geçmesi durumunda ise en az dört çıkış kapısı olması gerektiği bildirilmiştir. Bu durumda MEB'in mevcut okulların durumunu kontrol ederek yönergeye uygun hale getirmesi gerekmektedir aksi halde olası bir yangın durumda okulda bulunan öğrencilerin yaşamları tehlikeye düşebilir.

Yöneticilerin "bina içi merdivenler öğrenci güvenliği için uygun değildir" alt kategorisinde ifade ettikleri görüşlerden bazıları kendi ifadeleri ile aşağıdaki gibidir:

Y9:Okul mimarisi açısından düşünüldüğünde bina içi merdivenlerin çocuklar açısından uygun olduğunu düşünmüyorum. Çocukların daha geniş merdivenler kullanması gerekir.

Y19:Bina içi güvenlik düşünüldüğünde merdivenler ve merdiven boşlukları iş güvenliği açısından uygun değildir.Merdivenlerimizde kaydırmaz bant yoktur.

Okul içlerindeki merdivenlerin ilkokul seviyesindeki öğrencileri güvenli bir şekilde sınıflarına ulaşmaları ve bahçeye çıkmaları açısından önemlidir. Türkmen (2004) tarafından yapılan çalışmada, çalışmaya katılan öğrenciler okulların fizikî yapısından kaynaklanan giriş-çıkışlarda, merdivenlerde, kapıda, tuvalet ve lavabolarda sıkışıklık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Erol'un 2009 yılında yaptığı araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %57,3'ü merdivenlerin öğrenciler için uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Yöneticiler tarafından bildirilen "dersliklerde bulunan sıralar öğrencilerin fiziki özelliklerine uygun değildir" görüşüne ait ifadeler şu şekildedir:

Y5:Sınıf içinde çok bir sıkıntımız yok ama sıralar öğrencilerin yaş grupları için uygun değildir ve biraz da eski olduğunu söyleyebilirim.

Y18:Sınıflardaki sıraların tahta olması ve köşeli olması çocuklar açısından büyük risktir. Düşmeler ya da çarpmalarda ciddi yaralanmalar oluyor.

Öğrencilerin derse istenilen düzeyde odaklanmaları için oturdukları sıraların uygun olması gerektiği ve düşme ve çarpma anında yaralanmaları en az düzeye indirmek için köşeli olmaması gerekmektedir. Orpinas, Horn ve Staniszewski (2003) yaptıkları çalışmada okul güvenliğinin tam anlamda sağlanması için sınıflardaki fiziksel donanımların da tam olması gerektiğini bildirmişlerdir. Göksoy, Emen ve Aksoy'un (2013) yaptığı çalışmada yöneticilerin %13,8' i sınıflardaki sıraların güvenli olmadığını bildirmişlerdir.

Bahçe güvenliği konusunda ise bahçe duvarlarındaki sivri demirlerin öğrenciler için risk oluşturduğu 10 görüş ile en çok belirtilen görüş olmuştur. Bu görüşü, 9 görüş ile bahçede kale direkleri sabit değildir ve 8 görüş ile bahçedeki kamera sistemleri kör noktalara sahiptir görüşleri takip etmiştir. Yöneticiler bahçe güvenliğine ait diğer görüşlerde ise, bahçe zemininin beton olmasının öğrenciler için tehlike arz ettiğini, bahçenin ve giriş kapılarının aydınlatmasının yetersiz olduğunu, kentsel dönüşüm bölgesindeki okulların bahçe güvenliklerinin riskli olduğunu bildirmişlerdir.

Yöneticilerin "bahçe duvarındaki sivri demirler öğrenciler için risk oluşturmaktadır" alt kategorisinde ifade ettikleri görüşlerden bazıları kendi ifadeleri ile aşağıdaki gibidir:

Y10: Okulun duvarlarını, demirlerini, parmaklıklarını yükseltmek istiyoruz. Baktığınız zaman eğitim açısından hoş bir şey olmuyor sanki yükselttiğinizde bir ne diyeli çocukları içeri hapsetmiş gibi oluyorsunuz ama ve lakin gerekli şuanda yapıp yapmamaya karar veremiyoruz. Öyle bir öğrenci yapısı çocuk yapısı var ki siz demirleri kaynattırıyorsunuz yarın gelmişsiniz yine kırık. Bu demirler öğrenciler için büyük bir risk o yüzden uzanamayacakları şekilde yükseltilmelidir.

Y12: Bahçede riskli bölgeler söz konusu onlarla ilgili tedbir almaya çalışıyoruz. Mesela bahçe duvar demirleri var, onların biraz daha yükseltilmesi gerekiyor. Çocukların sarktığı yerler oluyor bununla ilgili İle yazı da yazdık ödenek ayrılması için…

Karal'a (2011) göre okul bahçesini çevreleyen duvar ve duvarların üzerindeki demirlerin dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilmelerini sağlayacak düzeyde olmaları gerekmektedir. Bahçe duvarı üzerindeki demirlerin uçlarının sivri olmalarının öğrencilerin sağlıkları ve can güvenlikleri açısından en büyük risk olduğu söylenebilir. Bahçe demirlerinin sivri olmayacak şekilde tasarlanması bu riski ortadan kaldırabilir.

Yöneticilerin "bahçede kale direkleri sabit değildir." alt kategorisinde ifade ettikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y8:Kale direklerimiz taşınabilir şekilde, rüzgârlı havalarda devrilme riski olduğunu düşünüyorum.

Y22:Bahçede problem olarak kale direkleri ve voleybol direklerinin sabit olmaması risk olarak sayılabilir. Potalarımız sabittir.

Bahçelerde bulunan kale direkleri ve potaların sabit olmamalarının öğrenciler için her zaman potansiyel bir risktir. Yöneticilerin bahçe güvenliği konusunda sorun olarak

belirttiği “bahçedeki kamera sistemleri kör noktalara sahiptir” alt kategorisine ait ifadeler ise şöyledir:

Y11:Bahçeyi izleyen kameralarımız var ancak bahçemiz çok büyük olduğu için kameraların yetersiz kaldığı alanlar da mevcut.

Y14:Bina ve bahçede karmalar var ancak bahçede kameraların yetersiz kaldığını düşünüyorum bu nedenle en kısa zamanda bahçede bulunan kamera sayımızı artıracağız.

Çankaya (2010) tarafından yapılan çalışmada çalışmanın evrenini oluşturan okulların %49’unda bina içinde ve bahçede kamera olmadığı belirtilmiştir. Garcia (2003) yılında yaptığı çalışmada, kamera sistemlerinin araştırmanın yapıldığı okullarda %10 oranında kullanılmadığını ya da yetersiz olduğunu bildirmiştir. Oluşabilecek herhangi bir tehlikenin tespitinde kamera sistemleri önemli bir yer tutacağı için bahçenin her yerini görmesi gereklidir.

3.1.2. Öğretmenlerin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların fiziksel güvenliğine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4 incelendiğinde okulların fiziki güvenliğine ilişkin boyutta öğretmenler tarafından 110 adet belirtilmiştir. Fiziki güvenliğe ait yönetici görüşlerinde olduğu gibi öğretmen görüşlerinde de bina güvenliği ve bahçe güvenliği olmak üzere iki alt kategori ortaya çıkmıştır.

Bina güvenliği için belirtilen 67 görüşten 13’ü yangın çıkış kapısının bulunmaması ile ilgiliyken 10’u kamera sistemlerinin kör noktalara sahip olmasıyla, 9’u ise bina giriş çıkışlarının yetersiz olmasıyla ilgili olarak en çok belirtilen üç sorunu oluşturmuştur.

Öğretmenlerin “yangın çıkış kapısı bulunmamaktadır” alt kategorisine ait ifadeleri şu şekildedir:

Ö14:Giriş çıkış kapılarında sıkıntı yok ancak okulumuzda ayrı bir yangın çıkış kapısı bulunmamaktadır.

Ö18:Yangın giriş çıkışlarında ise yetersizlikler var Allah göstermesin yangın bir anda olan bir şey, paniğe sevk ediyor insanları o yüzden ayrı bir yangın çıkışı olmalıdır.

Çizelge 4

Öğretmenlerin Okulda Yaşanılan Fiziksel Güvenlik Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Bina Güvenliği	Yangın çıkış kapısı bulunmamaktadır.	13	11,8
	Kamera sistemleri kör noktalara sahiptir.	10	9,1
	Bina giriş çıkışları yetersizdir.	9	8,2
	Lavabolar öğrenci fizikine uygun değildir.	7	6,4
	Okul binası çok eskidir.	6	5,4
	Bina içi merdivenler öğrenci güvenliği için uygun değildir.	5	4,5
	Okul pencereleri öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	4	3,6
	Okul koridorları ve merdivenleri çok dardır.	4	3,6
	Okulda tahliye ve yönlendirme tabelaları bulunmamaktadır.	3	2,7
	Derslikler öğrenci fizikine uygun değildir.	3	2,7
	Dersliklerde bulunan eski tip kalorifer petekleri risk oluşturmaktadır.	1	0,9
	Kamera kayıtları düzenli olarak saklanmamaktadır.	1	0,9
	Okulda iş güvenliği kapsamındaki tedbirlerin çoğu uygulanmamaktadır.	1	0,9
Toplam		67	61
Bahçe Güvenliği	Bahçe duvarları yetersizdir.	15	13,6
	Bahçe duvarının üzerindeki demirler ve teller öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	9	8,2
	Okul bahçesinin kapısı uygun değildir ve sürekli açık tutulmaktadır.	5	4,5
	Bahçede tehlike oluşturacak tümsek ve çıkıntılar mevcuttur.	5	4,5
	Okul bahçesi kontrol edilemeyecek kadar büyüktür.	3	2,7
	Okul bahçesine arabaların park edilmesi risk oluşturmaktadır.	2	1,8
	Bahçede kullanım dışı binalar öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	2	1,8
	Okulda bahçe duvarı bulunmamaktadır.	1	0,9
	Okul etrafındaki yollar öğrenciler için risk oluşturmaktadır.	1	0,9
Toplam		43	39
Genel Toplam		110	100

Erbuğ ve Demirkan (1998) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğretmenlerin %78'i okullarının yangın durumunda fiziki olarak yeterli olmadığını bildirmişlerdir. Eğitim ve Çalışma Departmanı (Department for Education and Employment) tarafından

1996 yılında ABD ‘de yapılan çalışmada okullarda yangın çıkış kapılarının olması ve bu kapıların kilitli olmaması gerektiği bildirilmiştir.

Öğretmenlerin “kamera sistemleri kör noktalara sahiptir” alt kategorisinde ifade ettikleri görüşlerden bazıları kendi ifadeleri ile aşağıdaki gibidir:

Ö7: Şu gördüğün yer var ya onun arkasını kontrol edemiyor nöbetçi öğretmen, kameraların kör noktası kameradan da takip edilemiyor.

Ö9:Okulumuzda, binamızda kameralar mevcuttur ancak kameraların da göremediği kör noktalar vardır. Ama geçen yıl yapılan yenilemeyle kameraların görüş açısı daha iyi ve daha net.

Ö14:Okulumuzda bina içi kameralar var ama tabii her yeri görmüyor, kör noktalar mevcut.

Gelişen teknolojiyle birlikte okul güvenliğinin sağlanmasında kamera sistemleri büyük bir öneme sahiptir ancak okullara kurulan kamera sistemlerinin kör noktalara sahip olması güvenlik zafiyetine yol açabilir. Eroğul tarafından 2010 yılında yapılan okul güvenliğine ilişkin bir çalışmada, çalışmayan katılan yöneticilerin %30’u okulun ve okul bahçesinin gözden uzak bölgelerinin güvenlik kameraları aracılığıyla kontrol edildiğini belirtmişlerdir. Dönmez ve Özer’in (2010) “Güvenlik Kamera Sistemlerinin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Değerlendirilmesi” adlı yaptıkları çalışmada öğretmen ve yöneticilerin güvenlik kameralarının bazı sakıncaları olmasına rağmen güvenlik kaygılarının azaltılması konusunda ve genel memnuniyet açısından önemli katkısının olduğunu saptamışlardır. Yazarların çalışmalarında belirttiği sakıncaların kamera sistemlerinin kör noktaları, görüntünün net olmaması gibi nedenler olduğu değerlendirilebilir.

Öğretmenler tarafından en çok belirtilen üçüncü sorun olan bina giriş çıkışlarının yetersiz olması ile ilgili ifadeler ise şu şekildedir:

Ö7:Binayla ilgili sorun tek giriş çıkış kapısı var. Öğrenci mevcuduna göre tek kapı yetersiz olmakta, bu sayının iş güvenliğine göre artırılması gerekir.

Ö22:Binadan başlayacak olursak koridorlar, öğrenci giriş ve çıkışları yeterli değil, kapılarda özellikle sabah girişlerinde çok yığılmalar oluyor.

Erol (2009) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %42,1'i bina giriş çıkış kapılarının yeteriz olmasının güvenlik zafiyetine yol açtığını bildirmişlerdir. Schneider, Walker ve Sprague (2000) yaptıkları çalışmada bina giriş çıkış kapılarının yetersiz olmasının okul güvenliğini etkileyen bir risk faktörü olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenler, bahçe güvenliği alt kategorisinde ise 43 adet görüş belirtmişlerdir. Belirtilen görüşlerden 15'inde bahçe duvarlarının yetersiz olduğu bildirilmiş, 9'unda bahçe duvarının üzerindeki demirler ve tellerin öğrenciler için risk oluşturduğundan bahsedilmiş, 5'inde ise okul bahçesinin kapısı uygun olmadığı ve sürekli açık tutulduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin "bahçe duvarları yetersizdir", "bahçe duvarının üzerindeki demirler ve teller öğrenciler için risk oluşturmaktadır" ve "okul bahçesinin kapısı uygun değildir ve sürekli açık tutulmaktadır" alt kategorilerinde belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

Ö3:Okul bahçesi mesela sürekli açık, kapı sürekli açık, duvarlar çok fazla yeterli seviyede değil, yüksek duvarları yok, çocuklar üzerine çıkıp gezinebiliyor.

Ö8:Ben nöbetçiliğimden biliyorum hatta benim bir öğrencim dışarı top kaçıyor, oradan nasıl çıkıp iniyorlar bilmiyorum korkuluğun üstüne çıkıyor, aşağı atlayıp topu alıyor ve geri çıkıyor.Bu durum çok riskli ve duvarların bu anlamda yeterli olduğunu düşünmüyorum daha yüksek korkuluklar olabilir.

Ö12:Bahçe duvarları kesinlikle yeterli değil, çocuklar top oynadığı anda sürekli dışarıya topları kaçıyor, dışarıdan büyüklerinden yardım istiyorlar ya da gitti o top diyoruz. Dışarısı direkt cadde olduğu için kaşla göz arasında kendini o top uğruna arabanın altına atabilir. Bu nedenle bahçe duvarları çok alçak olmamalıdır.

Ö17:Bazen çocukların topları yan okulun bahçesine kaçıyor oradan topu almak için parmaklık üzerinden atlıyorlar. Bu parmaklıkların sivri yerleri büyük tehlike teşkil ediyor.

Erol (2009) tarafından yapılan çalışmada çalışmaya katılanların %24,1'i kısmen, %30,2'si tamamen katılarak okul çevre duvarının yetersiz olmasını güvenlik sorunu olarak belirtmişlerdir. Yine aynı çalışmaya katılan kişilerden %22,2'si kısmen, %30,8'i tamamen olmak üzere okul çevre duvarında parmaklık olmamasını güvenlik sorunu olarak belirtmişlerdir. Dönmez ve Güven (2002) "Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri" isimli çalışmalarında ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin, okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %51,9'u okul binası ve bahçesinin güvenliği için alınması gereken önlemler konusunda okul ve bahçe duvarlarının güvenli bir giriş çıkışı sağlayacak nitelikte düzenlenmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Fiziki güvenlik boyutunda yönetici ve öğretmen görüşleri incelendiğinde yöneticiler tarafından bina güvenliği alt kategorisinde 88, bahçe güvenliği alt kategorisinde ise 54 olmak üzere 142 görüş ifade edilmiştir. Öğretmenler ise fiziki boyutta bina güvenliği alt kategorisinde 67, bahçe güvenliği alt kategorisinde ise 43 olmak üzere 110 görüş ifade etmişlerdir. Hem yöneticilerde hem de öğretmenlerde bina güvenliği alt kategorisinde en çok dile getirilen sorun okullarda yangın çıkış kapısı bulunmaması olmuştur. Bahçe güvenliği alt kategorisinde yöneticiler en çok bahçe duvarındaki sivri demirlerin öğrenciler için risk oluşturduğunu ifade ederken öğretmenler bahçe duvarlarının yetersiz olduğunu bildirmişlerdir.

3.2. Şiddete İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okullarda şiddete ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.2.1. Okul Yöneticilerinin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okullarda şiddete ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5

Yöneticilerin Okulda Yaşanılan Şiddete İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Yönetici/Öğretmenin Öğrenciye Şiddeti	Öğretmenler az da olsa öğrencilere sözel şiddet uygulamaktadır.	9	12,2
	Öğretmenler az da olsa öğrencilere fiziksel şiddet uygulamaktadır.	8	10,8
	Öğretmenler az da olsa öğrencilere psikolojik şiddet uygulamaktadır.	3	4
	Öğretmenin kişilik yapısı şiddet konusunda belirleyicidir.	3	4
Toplam		23	31
Öğrencinin Öğrenciye Şiddeti	Öğrenciler birbirine fiziksel şiddet uygulamaktadır.	20	27
	Öğrenciler birbirine sözel şiddet uygulamaktadır.	18	24,4
	İlkokul seviyesinde öğrencilerin arasındaki şiddet çok hafif düzeydedir.	13	17,6
Toplam		51	69
Genel Toplam		74	100

Çizelge 5 incelendiğinde okulda şiddete ilişkin boyutta yönetici ve öğretmenin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde 23, öğrencinin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde 51 görüş olmak üzere iki alt kategoride 74 görüş bildirilmiştir.

Yönetici ve öğretmenin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde en çok 9 görüş ile öğretmenlerin az da olsa öğrencilere sözel şiddet uyguladığı belirtilmiştir. Bu görüşü, 8 görüş ile öğretmenlerin az da olsa öğrencilere sözel şiddet uyguladığı görüşü ve 3'er görüşle öğretmenler az da olsa öğrencilere psikolojik şiddet uygulamaktadır ve öğretmenin kişilik yapısının şiddet konusunda belirleyici olduğu görüşleri takip etmiştir. Yöneticilerin "öğretmenler az da olsa öğrencilere sözel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde bildirdiği görüşlerden bazıları kendi ifadeleriyle şu şekildedir;

Y4: Bizim okulda şiddet yönünden bir şey yok. Ama biliyorsunuz bağırma da ses türünde bir şiddettir. Zaman zaman öğretmenlerimiz tarafından ses türünde şiddet olmuyor değildir.

Y20:Çok az da olsa öğretmenlerimiz öğrencilere karşı tahammül edemeyip sesini yükseltip kaba sayılabilecek cümleler sarf edebiliyor.

Mellor (1997) yaptığı çalışmada öğretmenler ya da başka gruplar tarafından öğrencilere kızdırma, isim takma, alay etme, tehdit etme, dedikodu yapma ve küfür niteliğindeki ifadelerle sözel zorbalık yapıldığını belirtmiştir. TBMM Araştırma Komisyon Raporu'na (2007) göre her iki gençten biri okulda ve okul yolunda sözel saldırıya uğramaktadır.

Yöneticilerin "öğretmenler az da olsa öğrencilere fiziksel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde bildirdiği görüşlerden bazıları şöyledir:

Y10:Öğretmenin öğrenciye şiddeti çok sınırlıdır yılda bir ya da iki defa karşılaştığımız söylenebilir.

Y15:Şiddet mutlaka oluyor, bunu en aza indirmek mesele. İster öğretmenin şiddeti olsun ister öğrencinin şiddeti olsun zaman zaman yaşanıyor.

Yönetici ve öğretmenler tarafından öğrencilere fiziksel şiddet uygulandığı zaman zaman duyulmaktadır ya da haber bültenlerinde dahi görülmektedir. TBMM Araştırma Komisyon Raporu'na (2007) göre her dört-beş öğrenciden biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Yöneticilerin "öğretmenler az da olsa öğrencilere psikolojik şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttiği ifadelerden bazıları şöyledir:

Y6:Öğretmenden öğrenciye fiziki değil ama psikolojik şiddet oluyor. Zaman zaman veliler çocuklarının sınıfta öğretmen tarafından dışlandığı yönünde ya da azarlandığı yönünde şikâyetlerle geliyor. Bu durumu öğretmenlerimizle çözmeye çalışıyoruz.

Y10:Bazı öğretmenlerimizin velilerle tartışıp öğrenciyle ilgilenmediğini duyuyoruz. Bu durum bence öğrenci üzerinde psikolojik baskı rahatsızlık oluşturuyor.

Steawart (2003) yaptığı araştırmada okul güvenliğini psikolojik yönden (tacizci öğretmen) olumsuz etkileyecek bulgular tespit etmiştir. Schneider, Walker ve Sprague (2000) yaptıkları çalışmada psikolojik açıdan güvenliğin okulda etkililiğin en önemli

etkenlerinden olduğunu belirtmiştir. Psikolojik bakımdan rahat olmayan öğrencilerin derse rahatça odaklanamayacağı söylenebilir.

Öğrencinin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde ise öğrencilerin birbirine fiziksel şiddet uyguladığı görüşü 20, sözel şiddet uyguladığı görüşü 18 ve ilkokul öğrencileri arasında hafif düzeyde şiddet yaşandığı görüşü ise 13 yönetici tarafından bildirilmiştir. Yöneticilerin fiziksel, sözel ve hafif düzeyde şiddete dair bildirdikleri sorunlardan bazıları kendi ifadeleri ile şöyledir:

Y7:Okulda öğretmenlerin öğrenciye değil ama öğrencilerin birbirlerine şiddeti oluyor. Küfür olarak oluyor ya da aralarında kavgalar yaşanabiliyor… Okulda şiddeti önlemede en büyük görev yönetici ve öğretmene düşüyor.

Y12:Okulumuzda öyle büyük bir şiddet olayı yok, zaman zaman o yaş grubuna has sataşmalar ve küçük kavgalar oluyor. Bunlar da hafif düzeyde zaten. Rehberlik servisimiz vasıtasıyla çözüm bulmaya çalışıyoruz.

Y14:Öğrenciler arasında ufak şiddet olayları yaşanıyor ancak şiddetten de çok sözlü sataşmalar oluyor. Çocuklar birbirine lakaptan başlıyor önü alınmazsa şiddete kadar varıyor bu durum. Ama bizim çocuklarımız küçük şiddet düzeyi, de hafif oluyor.

Y19:Çocuklarımızı yarışı atı gibi yetiştiriyoruz sosyalleştiremiyoruz. Sosyalleşmeyen çocuk birbirine küfür ediyor, kavga ediyor falan filan, birbirine şiddet uygulayarak üstünlük kurmaya çalışıyor.

Eroğul (2010) yaptığı çalışmada çocuklar ve gençlerin okullarda şiddet hem uygulayıcıları hem de mağdurları olduğunu belirtmiştir. Şiddetin okullarda en büyük sorunlardan biri olduğu ve eğitim öğretimi doğrudan etkilediği söylenebilir. Bu bağlamda MEB tarafından 2006 yılında Okullarda Şiddetin Önlenmesi konulu bir genelge yayınlanmıştır. Bu genelgede okul/kurum müdürlüğüne verilen görevlerin dokuzuncu maddesinde okulların; şiddet, zorbalık ve saldırganlık içeren davranışların öğretmen-

kesin ve temel bir öğrenci, öğrenci-öğrenci, okul-aile, aile-öğrenci arasında kabul edilmeyeceğini temel alacak şekilde uygulamalar yapması gerektiği bildirilmiştir.

Tor ve Sargın (2005) ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları şiddet konulu çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin % 24,27'si sık sık, % 56,30'u ise bazen, öğrencilerin birbirlerine şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler öğretmenleri tarafından şiddet gördüklerini ve en çok görülen şiddet türlerini şöyle belirtmişlerdir: %45,83 kulak çekme, %22.92 cetvelle veya sopayla vurma, %12,5 tokat atma, %10,42 azarlama, %6,25 kalem veya başka bir şey fırlatma, % 2,08 yumruk atmadır.

Okullarda yaşanan ve öğrenci, çalışan güvenliğini tehlikeye düşüren şiddet olaylarının; ailevi nedenler, teknolojinin olumsuz yanları, öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevre, toplum yapısı ve bunlar gibi başka nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Çizelge 6'da ise şiddetin nedenlerine dair yöneticilerin görüşlerinden elde edilen bulgular verilmiştir.

Çizelge 6

Yöneticilerin Okuldaki Şiddetin Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	**f**	**%**
Şiddetin	Ailelerin tutumları.	22	47,8
	TV 'de yayınlanan programlar.	11	23,9
	İnternet ve sosyal ağlar.	4	8,7
	Mevcut toplum yapısı.	4	8,7
	Öğrenci yaşının büyümesi.	2	4,3
	Kötü figürlere özenti.	2	4,3
	Ergenlik belirtileri	1	2,2
Toplam		46	100

Çizelge 6 incelendiğinde okulda şiddetin nedenleri konusunda yöneticiler tarafından 46 görüş bildirilmiştir. 22 görüşte şiddetin temel nedeninin aile olduğu bildirilmiştir. Diğer en yüksek görüşleri ise 11 görüşle TV'de yayınlanan programların şiddet eğilimini artırdığı ve 4'er görüşle internet ile sosyal ağların şiddet eğilimini artırdığı ifadesi ve mevcut toplum yapısının şiddet eğilimini artırdığı ifadesi oluşturmuştur.

Yöneticilerin şiddetin nedenlerine dair bildirdikleri sorunlardan bazıları kendi ifadeleri ile aşağıdaki gibidir:

Y3:Önce aileden başlamalı çocuğun şiddet eğilimi, önce ailelere eğitim verilmeli çünkü evde gördüğü şiddeti burada arkadaşlarına öğretmenine tavır göstererek de yapabiliyor. Önce aile konusunu çözmeliyiz.

Y5:Bize en büyük engeli teşkil eden, çocuklardaki davranış değişikliğini ve çalışmalarımızı engelleyen en büyük keti veli vuruyor. Veli, bizler tarafından çağrıldığında benim çocuğum ne yaptı demiyor ve bizi suçluyor.

Flannery (1997) yaptığı çalışmada ailesinde şiddet görmeyen öğrencilerde şiddet eğiliminin %38, ailesinde şiddet gören öğrencilerde ise bu oranın %60 olduğunu bildirmiştir. Çankaya (2009) ise yapmış olduğu çalışmasında okullarda istenmeyen davranışlara karışan öğrenci ve bireylerin önemli bir kısmının ailede şiddete maruz kaldığını bildirmiştir.

Öğrencilerin, televizyonlarda yayınlanan programlardan kaynaklı olarak şiddet eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Yöneticilerin "TV'de yayınlanan programların şiddet eğilimini artırmaktadır" ifadesine yönelik görüşler şu şekildedir:

Y9:Televizyon ve ailenin çocuklar üzerinde şiddet konusunda çok büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Şuan ki çocuklar televizyon bağımlısı ve gördüklerini uygulamaya çalışıyorlar.

Y13:çocuklar evde televizyona bağlı hapis hayatı yaşıyorlar ve sosyal anlamda gelişemiyorlar, buraya geldiklerinde de birbirlerine nasıl davranacaklarını bilmiyorlar.

Aidman (1997) yaptığı çalışmada medyanın, özellikle de şiddet içerikli televizyon programlarının şiddet problemlerine neden olması gibi çocuklar üzerinde olumsuz etkileri bulunduğunu ve özellikle son kırk yıldır, şiddet içerikli televizyon programlarının olumsuz sonuçları olduğunun sosyal bilimciler tarafından savunulduğunu belirtmiştir.

Yöneticilerin "internet, özellikle de sosyal ağlar öğrencilerde şiddeti artırmaktadır" görüşüne ait bazı ifadeleri şu şekildedir:

Y16: Çocuklarımız için internet çağımızın vebası,karşımızdaki en büyük sorun, ilkokul çocuğu sosyal ağlarda ve internette geziniyor, sosyalleşemiyor bu şiddete neden oluyor.

Y21:Çocukların bilgisayarda internette oynadıkları oyunlar şiddet çağrıştıran oyunlardır. Oyunda gördüklerini okulda da yapmaya çalışıyorlar.

Teknolojinin hızlı gelişim ve değişimi insanların büyük bir bölümü üzerinde etkili olduğu gibi öğrenciler üzerinde de olumlu veya olumsuz olarak etkilidir. İnternet ve sosyal ağların gelişmesi öğrenciler üzerinde şiddet eğilimini artırmaktadır. Funk tarafından yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin %32'sinin fantezi ve şiddet içerikli oyunlar ve %29'nun şiddet içerikli olan spor oyunlarını oynadıkları belirtilmiştir (akt. Ulusoy,2008).

3.2.2. Öğretmenlerin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okullarda şiddete ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7

Öğretmenlerin Okulda Yaşanılan Şiddete İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	**f**	**%**
Yönetici/Öğretmen in Öğrenciye Şiddeti	Öğretmenler az da olsa öğrencilere sözel şiddet uygulamaktadır.	10	15,2
	Öğretmenler az da olsa öğrencilere fiziksel şiddet uygulamaktadır.	9	13,6
	Öğretmenler öğrencilere o anki ruh hallerine göre davranmaktadır.	2	3
Toplam		21	31,8
Öğrencinin Öğrenciye Şiddeti	Öğrenciler birbirine fiziksel şiddet uygulamaktadır.	19	28,8
	Öğrenciler birbirine sözel şiddet uygulamaktadır.	16	24,2
	Öğrenciler oyunlarında birbirlerine şiddet uygulamaktadır.	6	9,1
	Öğrenciler birbirine karşı psikolojik şiddet uygulamaktadır.	4	6,1
Toplam		45	68,2
Genel Toplam		66	100

Çizelge 7 incelendiğinde yönetici/öğretmenin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde 21 ve öğrencinin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde ise 28 görüş olmak üzere 66 görüş bildirilmiştir.

Yönetici/öğretmenin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde öğretmenlerin az da olsa öğrenciye sözel şiddet uyguladığı görüşü 10, fiziksel şiddet uyguladığı görüşü ise 9 öğretmen tarafından belirtilmiştir. Öğretmenlerin, "öğretmenler az da olsa öğrencilere sözel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö8:Şiddet konusunda öğretmenlerin fiziksel şiddet uyguladığını duymadım, görmedim ama illa ki bağırıp çağırmalar oluyor.

Ö15:Öğretmenler tarafından pek şiddet kalmadı da hepimiz biraz kızıyoruz, sesimizi yükseltiyoruz…

Kapçı (2004) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin %40'ı bedensel (itme, tekme ya da tokat vb.), sözel (lakap takma, alay etme vb.), duygusal (gruptan dışlanma, küçük düşürme vb.) ve cinsel (sarkıntılık, elle rahatsız etme vb.) şiddet türlerine rastladıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin, "öğretmenler az da olsa öğrencilere fiziksel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö17:Okullarda şiddet olayları mutlaka yaşanıyor. Okulumuzdaki öğretmen arkadaşlardan da mutlaka şiddet gösteren vardır.

Ö21:Okulda da herhangi bir şey olmadığı sürece öğretmenin öğrenciye şiddetini görmüyorum bazen de yapılmıyor değil.

Öğretmenler tarafından öğrencilere fiziksel şiddet uygulandığı konusunu günlük yaşam içerisinde öğrenci velilerinden, öğrencilerden ve hatta ana haber bültenlerinden duyduğumuz söylenebilir. Metropolitan Life Insurance Company (1993) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin %23'ü çevrelerinden sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet gördüğünü belirtmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere o anki ruh hallerine göre davrandığı görüşü ise iki öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Öğrencinin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde ise en çok belirtilen sorunlar konusunda 19 görüşte öğrencilerin birbirlerine fiziksel şiddet uyguladığı ve 16 görüşte sözel şiddet uyguladığı ve 6 görüşte ise oyunlarında birbirlerine şiddet uyguladıkları ifade edilmiştir. Öğretmenlerin, "öğrenciler birbirine fiziksel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö15:Öğrencilerin kendi aralarında fiziksel ve sözel şiddet yaşanıyor, bunları görüyoruz. Bunlar kavgalar,itip kakmalar ve birbirlerini tartaklamalar şeklinde olabiliyor.

Ö17:Çocukların birbirlerine fiziksel şiddetine de zaman zaman tanık oluyoruz. Birbirlerine vuruyorlar, dövüyorlar, şakalaşmaları bile şiddet içeriyor.

Thompson ve Black (1994) yaptığı çalışmada okullarda görülen şiddet davranışlarında fiziksel şiddet olarak öğrencinin öğretmenlere karşı şiddeti, öğrencinin diğer öğrencilere karşı şiddeti, öğretmenin öğrencilere karşı şiddeti, ırkçılık gibi bulgulara rastladığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin, "öğrenciler birbirine sözel şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö3: Öğrencilerin birbirine şiddeti tabii ki var. Şiddeti de geçtim kötü sözler de var, birbirlerine karşı aza alınmayacak sözler sarf edebiliyorlar.

Ö20:Şiddet okullarda en yaygın olan şeylerden biri hem sözlü hem fiziki, özelliklede öğrencilerin kendi arasında. Önce küfürleşip sonra kavga edebiliyorlar.

Kapçı (2004) tarafından yapılan çalışmada çocukların %50'sinden fazlasına ad takıldığı, bunu takılma ve hakaret/küfür etmenin izlediği belirlenmiştir. Çocukların yarısına yakın bir bölümü hakkında da dedikodu çıkarıldığı bulgularına rastlanmıştır. Kepenekçi ve Çınkır (2006) ise yaptıkları çalışmada eğitimcilerin okul zorbalığına ilişkin görüşleri konulu çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, bedensel zorbalık kategorisi içinde itme davranışına, özel zorbalık kategorisi içinde ise ad takma ve alay etme davranışlarına rastladıklarını bildirmişlerdir. Öğretmenlerin, "öğrenciler oyunlarında

birbirlerine şiddet uygulamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö19:Bilgisayar oyunlarından mıdır neden bilmiyorum, çocukların oyunlarında şiddet var. Bu durumu nöbetlerimde çok rahat gözlemliyorum

Ö24:Çocuklar bahçede oyun oynadıklarını sanıyorlar ama birbirlerini incitiyorlar, kavga ediyorlar farkında değiller. Bu durumu ancak iyi bir eğitimle düzeltebiliriz.

Yılmaz (2010) yaptığı çalışmada öğrencilerin çoğu zaman ailede anne, baba ve diğer bireylerin, okulda öğretmenlerin, okul çalışanlarının ya da diğer öğrencilerin uyguladığı şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. TBMM (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre devlet okullarında öğrencilerin %18,9'u son üç ay içinde şiddetle karşılaşmıştır. Miller ve Chandler (2003) tarafından yapılan çalışmaya katılan 2270 okul müdüründen %71'i 1999-2000 eğitim öğretim yılında okullarında en az bir kez şiddet olayı yaşandığını bildirmişlerdir.

Öğretmenler tarafından ifade edilen şiddetin nedenleri konusundaki görüşler ise Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8

Öğretmenlerin Okuldaki Şiddetin Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	**f**	**%**
Şiddetin Nedenleri	Ailelerin tutumları.	16	35,6
	TV 'de yayınlanan programlar.	9	20
	Küfür ve dayağın normalleşmesi.	4	8,9
	İlkokul ve ortaokulların aynı binada yer alması.	4	8,9
	Üst sınıfların alt sınıflarına kötü örnek olması.	3	6,7
	Bilgisayar oyunları.	2	4,4
	Mevcut toplum yapısı.	2	4,4
	Okullardaki disiplin yönetmeliğinin yetersizliği.	2	4,4
	Ailelerin sosyo-ekonomik durumları.	2	4,4
	Derslerde şiddet konusuna değinilmemesi.	1	2,2
Toplam		45	100

Çizelge 8 incelendiğinde şiddetin nedenleri konusunda 16 görüş ile en fazla ailelerin tutumları nedeniyle şiddet yaşandığı ifade edilmiştir. Bu ifadeyi 9 görüşle TV'de

yayınlanan programlar ve 4'er görüşle küfür ve dayağın normalleşmesi ile ilkokul ve ortaokulların aynı binada yer alması ifadeleri takip etmiştir. Öğretmenlerin, "aile tutumları" alt kategorisinde belirttikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö3:Şiddet konusunda bazı şeyler ailede başlamaktadır. Çocuk evde şiddet görüyorsa onu normal sanarak uygulamaktadır, arkadaşlarına da ailede gördüğü gibi davranmaktadır.

Ö21:Evinde şiddet gören çocuk dışarıda ve okulda arkadaşına şiddet gösteriyor. Bu durumda rehber öğretmenden yardım istiyoruz.

Öğretmenler de yöneticilere paralel olarak şiddetin en önemli nedeninin aile olduğunu bildirmişlerdir. Bir çocuğun doğduktan itibaren tutum ve davranışlarının oluşmasında temel yapı taşı ailedir. Snyder ve Sickmund (1999) ABD'de yapmış olduğu çalışmada ailesi çalışan veya okul çıkış saatlerini takip etmeyen ailelerin çocuklarının %57'sinin şiddet olaylarına karıştığını belirtmiştir (akt. Harmancı,2009). Öğretmenlerden bazıları "TV'de yayınlanan programlar" alt kategorisinde şunları ifade etmiştir:

Ö15:Çocukları şiddetten uzaklaştırmak için televizyondaki şiddet dizilerinin parçalanmış aile dizilerinin azaltılması lazım zaten şiddetin temel nedenlerinden biridir bu.

Ö20:Şiddetin en önemli nedeni aileden sonra televizyon programlarıdır. Sürekli kavga türü programlar yapılıyor. Mesela yarışma programı yapılıyor kavga da var, ağız dalaşı da var.

Comstack (1981) yaptığı çalışmada otuz yıl gibi sürede televizyondaki şiddetin etkisi üzerinde yapılmış birçok araştırmayı geçirmiş ve şiddet içeren bölümleri seyretmekle çocuklarda şiddet davranışları arasında güçlü bir ilişki kurmuştur (akt. Harmancı,2009). Öğretmenler küfür ve dayağın normalleşmesi ile ilkokul ve ortaokulların aynı binalarda olmalarının şiddetin en önemli nedenleri arasında olduğunu belirtmişlerdir. Küfrün; ailede, okulda, sokakta kısacası içinde bulunulan toplumda normal karşılanması sözel şiddeti artırmaktadır.

Şiddet konusunda yöneticiler ve öğretmenler birbirlerine paralel görüşler belirtmişlerdir. Yöneticiler, öğretmen ve yöneticilerin öğrencilere karşı sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet uyguladıklarını ifade ederken öğretmenler de buna benzer olarak yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere karşı sözel ve fiziksel şiddet uyguladıklarını bunun yanı sıra öğrencilere o anki ruh hallerine göre davrandıklarını bildirmişlerdir. Öğrencinin öğrenciye şiddeti alt kategorisinde ise yönetici ve öğretmenler birbirlerine benzer olarak öğrencilerin birbirlerine sözel ve fiziksel şiddet uyguladıklarını bildirmişlerdir.

3.3. Ulaşım Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okullarda ulaşım güvenliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.3.1. Okul Yöneticilerinin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların ulaşım güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9 incelendiğinde yöneticiler tarafından okullara ulaşım güvenliği boyutunda okul servislerine ilişkin görüşlerde 50, velilerle veya yaya olarak ulaşıma ilişkin görüşlerde ise 63 olmak üzere 113 ifade belirtilmiştir.

Okul servislerine ilişkin alt kategoride en çok belirtilen görüş 13 ifadeyle servilerin trafik kurallarına riayet etmemesi olmuştur. Bu sorunu, 11 ifadeyle okulda servis bulunmaması görüşü ve 7 ifadeyle servislerin olması gerekenden kalabalık olduğu ve her öğrencinin bir koltuğa oturmaması görüşü olmuştur. Yöneticilerin "servisler trafik kurallarına riayet etmemektedir" sorununa ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

> *Y2:Servisler ciddi şekilde denetlenmelidir çünkü servislerin geneli kurallara uymuyor. Diğer bir konuda ise kuralların her yerde eşit olarak uygulanması gerekir.*

> *Y24:Maalesef ki servis şoförleri trafik kurallarına hiç dikkat etmiyor. Küçük çocukları okula taşıdığını unutarak kullanıyorlar o araçları, bunlara polisin jandarmanın dikkat etmesi gerekir.*

Çizelge 9

Yöneticilerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Okul Servislerine İlişkin Görüşler	Servisler trafik kurallarına riayet etmemektedir.	13	11,5
	Okulda servis aracı bulunmamaktadır.	11	9,7
	Okul servisleri olması gerekenden daha kalabalıktır ve her öğrenci bir koltuğa oturmamaktadır.	7	6,2
	Okul servislerinde hostes bulunmamaktadır	6	5,3
	Servis araçlarında emniyet kemeri kullanılmamaktadır.	4	3,5
	Velilerin kendi tuttuğu servisler kontrol edilememektedir.	4	3,5
	Servis şoförleri eğitimli değildir ve aldıkları eğitim formaliteden ibarettir.	4	3,5
	Okul servislerinin okul bahçesine alınmaları diğer öğrencileri tehlikeye atmaktadır.	1	0,9
Toplam		50	44,2
Velilerle veya Yaya Olarak Ulaşıma İlişkin Görüşler	İlkokul olduğu için öğrenciler okullara tek başlarına gelememektedir.	18	15,9
	Okul yolu yaya olarak gelen öğrenciler için güvenli değildir.	14	12,4
	Kentsel dönüşümden dolayı yaya olarak gelenlerin güvenlik riski bulunmaktadır.	5	4,4
	Okula uzak yerlerden yaya olarak gelen öğrenciler özellikle kış şartlarında sıkıntılar yaşamaktadırlar.	5	4,4
	Okulların etrafındaki trafik akışı yaya öğrencilerin güvenliğini tehlikeye sokmaktadır.	5	4,4
	Okul bölgesi imar planında olmadığı için okul yolunda kaldırım ve bariyer yoktur.	4	3,5
	Okul yolundaki başı boş sokak hayvanları öğrenciler için risk teşkil etmektedir.	4	3,5
	Velilerin öğrencileri okullara arabayla getirmeleri ulaşım güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.	3	2,7
	Bazı okullar yol kavşaklarına yakın olduğu için bu durum öğrenciler için tehlike arz etmektedir.	3	2,7
	Okul yollarındaki yaya geçidi sayısı yetersizdir.	2	1,8
Toplam		63	55,8
Genel Toplam		113	100

Okul servis şoförleri trafik kurallarına dikkat etmediklerinde ölümlü ya da yaralanmalı trafik kazalarına neden olabilirler bu durumun ise öğrencilerin ulaşım ve can güvenliklerini tehlikeye atacağı söylenebilir. ABD'de servislerin trafik kurallarına standart bir biçimde uymasını sağlamak için ortak standartlar belirlenmiştir. ABD Ulusal Ulaştırma Bölümü'nün belirlediği 17 standarda göre her eyalet, ulaştırma güvenlik programına paralel, okul taşımacılığında, yaralanmalı ve ölümlü kazaları en aza indirecek tedbirleri almak zorundadır (akt. buçak,2008). Doğan ve Özcan (2003) yaptıkları

çalışmada Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden elde edilen verilere göre, öğrencilerin okula geliş ve gidişlerinde kullandıkları C plakalı servis araçlarının, 1997 ile 2002 yılları arasında toplam 5878 kazaya sebebiyet verdiği ve bunun toplam kazalar içindeki oranının %11,2 olduğunu bildirmişlerdir.

Yöneticilerin "okulda servis aracı bulunmamaktadır" görüşüne ilişkin ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Y7:Okulumuz merkezi bir okul olduğu için toplu taşıma ya da servisle gelen öğrenci yoktur. Okulumuzda servis bulunmamaktadır.

Y11:Okula iki üç kilometre uzaklıktan gelen öğrenciler var ancak okulda servis yok, veliler ekonomik durumları nedeniyle tercih etmiyorlar.

Okul servisleri, öğrencileri evlerinden alıp özellikle yakın olmayan mesafelerde olan okullarına güvenli bir şekilde götürmek için çalışmaktadırlar. Hatipoğlu (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre Ankara 'da devlet okullarında okuyan öğrencilerin % 18'i, özel okullarda okuyan öğrencilerin % 70'i servis hizmetlerinden faydalandığı tespit edilmiştir. Yöneticilerin "okul servisleri olması gerekenden daha kalabalıktır ve her öğrenci bir koltuğa oturmamaktadır" alt kategorisinde belirttikleri bazı görüşler şöyledir:

Y2:Servisler 18 kişilik arabaya 22-23 öğrenci alıyorlar bu bir sorundur. Ayakta yolcu alması sorundur, çocukları toplarken belli bir düzenin olmaması bir sorundur.

Y25:Servisçiler servise öğrenci alırken sayıya hiç dikkat etmiyorlar, oturacak yer bulamayan çocuklar oluyor, emniyet kemeri zaten taktıklarını görmedik.

MEB Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği (2007) dördüncü maddesine göre servis aracında her öğrenci için bir emniyet kemeri bulunmalıdır ve ayakta öğrenci alınmamalıdır. Mevcut uygulamada ise servis araçlarının emniyet kemeri gibi fiziki eksikleri bulunmaktadır.

Velilerle veya yaya olarak ulaşıma ilişkin görüşler alt kategorisinde öğrencilerin okullara tek başlarına gelemediği ifadesi 18 yönetici tarafından, okul yolunun yaya olarak gelen öğrenciler için uygun olmadığı 14 yönetici tarafından, kentsel dönüşümden dolayı yaya olarak gelenlerin güvenlik riski bulunduğu ifadesi ise 5 yönetici tarafından dile getirilmiştir. Yöneticilerin "ilkokul olduğu için öğrenciler okullara tek başlarına gelememektedir" alt kategorisine ait kendi ifadeleriyle belirttiği ifadeler şöyledir:

Y1:Okulumuz ana yolun kenarında ve ilkokul öğrencileri çok küçük, tek başına geldikleri zaman Allah korusun çok büyük risk var. O yüzden çocuklar velileriyle geliyor ve gelmelidir.

Y10:İlkokullarda veliler götürüp getiriyor çocuklarını, ev yakın olsa bile genel olarak bir başına gönderemiyorlar, kendileri bırakıyorlar.

İlkokul öğrencileri, yaşları küçük olduğu için mevcut trafik durumunu sağlıklı yorumlayamamaktadırlar özellikle hava şartlarının kötü olduğu günlerde can güvenlikleri tehlikeye düşebilir bu nedenle ebeveynler çocuklarını belli bir yaşa kadar okullara kendileri götürüp getirmektedirler.

Yöneticilerin "okul yolu yaya olarak gelen öğrenciler için güvenli değildir." alt kategorisine ait kendi ifadeleriyle belirttiği ifadeler şu şekildedir:

Y8:Okul yolunun güvenli olduğunu düşünmüyorum çünkü yaya geçitleri yetersiz, işaret levhaları eksik kısacası yol çocuklar için risklerle dolu.

Y13:Okulun önü cadde olduğu için yaya gelenlerin güvenlik riski var. Yeterli ışık yok bunun için gereken başvuruları yaptık.

Güvenli okul yolu kapsamında bazı ülkelerde çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Örnek olarak Avustralya da yürütülen "Walking School Bus" (WSB) projesinde öğrenciler ve velilerin istek durumlarına göre haftada bir veya birkaç kez öğrenciler, gönüllü veliler eşliğinde yürüyerek okula götürülmektedir. Öğrencilerin, sorumluların, koordinatörlerin, okulun, velilerin uyması gereken kurallar önceden tanımlanmıştır. Öğrencilerin uyması gereken krallardan bazıları gruptan ayrılmamak, yolu geçerken koşmamak, izinsiz herhangi bir faaliyette bulunmamak gibi kurallardır.

Yöneticiler velilerle veya yaya olarak ulaşıma ilişkin görüşler alt kategorisinde kentsel dönüşümden dolayı yaya olarak gelenlerin güvenlik riski bulunduğunu, okula uzak yerlerden yaya olarak gelen öğrenciler özellikle kış şartlarında sıkıntılar yaşadığını, okulların etrafındaki trafik akışı yaya öğrencilerin güvenliğini tehlikeye soktuğunu 5'er defa ifade etmişlerdir. Yaya olarak gelip giden öğrencilerin servisle gelen giden öğrencilere oranla güvenlik riskleri fazladır.

3.3.2. Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların ulaşım güvenliğine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10

Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	**f**	**%**
Okul Servislerine İlişkin Görüşler	Okul servisleri olması gerekenden daha kalabalıktır ve her öğrenci bir koltuğa oturmamaktadır.	12	10,3
	Okul servislerinde emniyet kemeri kullanılmamaktadır.	11	9,5
	Okul servislerinde hostes bulunmamaktadır.	10	8,6
	Okul servisleri trafik kurallarına uymamaktadır.	7	6
	Okul servislerinin şoförleri eğitimli değildir.	6	5,2
	Okulda servis aracı bulunmamaktadır.	5	4,3
	Bazı şoförler servislerde argo sözler konuşmaktadır.	3	2,6
	Okul servislerinin okul bahçesine alınmaları diğer öğrencileri tehlikeye atmaktadır.	1	0,9
Toplam		55	47,4
Velilerle veya Yaya Olarak Ulaşıma İlişkin Görüşler	İlkokul olduğu için öğrenciler okullara tek başlarına gelememektedir.	20	17,2
	Okul yolu yaya olarak gelen öğrenciler için güvenli değildir.	14	12,1
	Okul yolundaki başıboş sokak hayvanları öğrenciler için risk teşkil etmektedir.	9	7,8
	Okul yollarındaki yaya geçidi sayısı yetersizdir.	8	6,9
	Velilerin öğrencileri okullara arabayla getirmeleri ulaşım güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.	4	3,4
	Kentsel dönüşüm inşaatlarından dolayı yaya olarak gelenlerin güvenlik riski bulunmaktadır.	3	2,6
	Okul bölgesi imar planında olmadığı için okul yolunda kaldırım ve bariyer yoktur.	3	2,6
Toplam		61	52,6
Genel Toplam		116	100

Çizelge 10 incelendiğinde öğretmenlerin de yöneticilere benzer olarak okul servislerine ilişkin 55 görüş ve velilerle veya yaya olarak ulaşıma ilişkin 61 görüş olmak üzere iki kategoride 116 görüş bildirdiği görülmektedir.

Okul servislerine ilişkin görüşlerde okul servislerinin olması gerekenden daha kalabalık olduğu ve her öğrencinin bir koltuğa oturmadığı sorununa ilişkin 12, okul servislerinde emniyet kemeri kullanılmadığı sorununa ilişkin 11 ve servislerde hostes bulunmadığı sorununa ilişkin ise 10 görüş ifade edilmiştir. Öğretmenlerin "okul servisleri olması gerekenden daha kalabalıktır ve her öğrenci bir koltuğa oturmamaktadır" sorununa ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Ö6:Bazen çocukların servislere sıkış tıkış bindiğini görüyorum bu durum özellikle de velilerin kendi ayarladıkları servisler için geçerlidir.

Ö9:Servisle gelen çocuklarda şöyle bir sıkıntı görüyoruz, ayakta gelenler oluyor, emniyet kemerini bağlamayanlar oluyor.

ABD'nin Kuzey Carolina Eyaletinde okul servis kuralları okullar tarafından belirlenmektedir ve servis sözleşmeleri bu kurallara göre yapılmaktadır. Brandywine School servis sözleşmesinde her öğrencinin bir koltuğa oturması gerektiği ve oturduğu zamanlarda emniyet kemerini takması gerektiği bildirilmiştir bu durumun takibinden ise servis şoförü ve serviste bulunan yardımcı hostes sorumludur. Türkiye'de de benzer kural ve uygulamalar vardır ancak bu kuralların tam olarak uygulanmamaktadır.

Öğretmenlerin "okul servislerinde emniyet kemeri kullanılmamaktadır" sorununa ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Ö15:Servisle gelen öğrencilere çok fazla dikkat etmedim ancak emniyet kemeri takmadıkları konusunda bilgi sahibiyim.

Ö18:Servisle ilgili en büyük sorunlardan birisi çocukların emniyet kemeri takmaması ve bazılarının ayakta yolculuk yapmasıdır diyebilirim.

Buçak (2008) tarafından yapılan çalışmaya katılan servis şoförlerinin %92,2'si araçlarında emniyet kemeri olduğunu bildirmiştir. Emniyet kemeri takılmamasının en

büyük nedenlerinden birisi öğrencilerin emniyet kemeri takma konusunda ikaz edilmemeleridir.

Öğretmenlerin "okul servislerinde hostes bulunmamaktadır" görüşüne ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Ö16:Ben beş yıldır bu okuldayım servislerde hala hostes veya çocukları indirip bindirecek bir yardımcı eleman görmedim, öğrencileri bizler servislerden alıp, bindiriyoruz.

Ö24:Servislerde yardımcı hostes yok. Bunun nedenini ise hostes olursa servis fiyatları yükselir şeklinde açıklıyorlar.

Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği üçüncü maddeye göre okul öncesi çocukları ve/veya ilköğretim öğrencilerini taşıyan okul servis araçlarında, araç içi düzenini sağlayan, öğrencilerin araca iniş ve binişlerinde yardımcı olan rehber personel olmalıdır. Mevcut uygulamalara, yönetici ve öğretmenlerden elde edilen görüşlere göre servis taşımacılığı yapan firmaların bir kısmı yönetmeliğe riayet etmemektedir.

Velilerle veya yaya olarak ulaşıma ilişkin kategoride en çok ilkokul öğrencileri için yanlarında velileri olmadan okul yolunun tehlikeli olduğu görüşü 20, okul yolunun yaya olarak gelen öğrenciler için güvenli olmadığı sorunu 14 ve okul yolundaki başıboş sokak hayvanlarının öğrenciler için risk teşkil ettiği sorunu ise 9 öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Velileri olmadan okul yolunun tehlikeli olduğu görüşü ve okul yolunun yaya olarak gelen öğrenciler için güvenli olmadığı sorunu benzer olarak yöneticiler tarafından da bu şekilde ifade edilmiştir. En çok dile getirilen sorunlarda farklı olarak ise okul yolundaki başıboş sokak hayvanlarının öğrenciler için risk teşkil ettiği sorunu belirtilmiştir. Belirtilen bu alt kategoriye ait öğretmenlerin bazı ifadeleri şöyledir:

Ö5:Bizim okulumuz biraz şehir dışında olduğu için başıboş sokak hayvanlarının sayısı çok fazla bu da öğrenciler ve öğretmenler için büyük tehlikeler yaratıyor.

Ö11:Başıboş köpekler çok büyük sıkıntılar yaşatıyor. Birkaç defa benim de başıma geldi, özellikle tek gördüklerinde saldırabiliyorlar. Küçük öğrencilerimiz hiçbir şey yapamıyor.

Başıboş hayvanlar okula yaya olarak giden öğrenciler, öğretmenler ve sokakta bulunan diğer insanlar için büyük bir risk teşkil etmektedir. Bu sorunun çözümünde ise mahalli idarelere önemli bir sorumluluk düşmektedir.

Ulaşım güvenliği konusunda yöneticiler ve öğretmenler ilkokullara ulaşımda toplu taşıma araçlarının kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Ulaşım güvenliği boyutunda okul servisleri konusunda yöneticiler; en çok servislerin trafik kurallarına uymadığını, okulda servis aracı bulunmadığını, servislerin olması gerekenden daha kalabalık olduğunu ifade ederken öğretmenler; okul servislerinin olması gerekenden kalabalık olduğunu, servislerde emniyet kemeri kullanılmadığını ve servislerde hostes bulunmadığı görüşlerini ifade etmişlerdir. Okula yaya olarak veya velisi ile gelen öğrencilerin ulaşımları konusunda ise yöneticiler ve öğretmenler birbirlerine benzer olarak ilkokul öğrencilerinin velileri olmadan tek başlarına gelemediği ve okul yolunun yaya gelen öğrenciler için güvenli olmadığı görüşleri ifade edilmiştir.

3.4. Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okullarda beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.4.1. Okul Yöneticilerinin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okullardaki beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11 incelendiğinde beslenme ve gıda güvenliği boyutunda yöneticiler tarafından okul kantinlerine ilişkin 9, beslenme saatine ilişkin 40 ve okul sütü ve kuru üzüm uygulamasına ilişkin 23 görüş olmak üzere 72 görüş ifade edilmiştir.

Okul kantinlerine ilişkin görüşlerin belirtildiği alt kategoride okul kantinlerindeki besinler çok sağlıklı ve kaliteli olmadığı konusunda 4, okulda kantin bulunmaması konusunda 3 ve okul kantininde zaman zaman tarihi geçmiş ürünlerin satıldığı konusunda ise 4 sorun dile getirilmiştir. Yöneticilerin "okul kantinlerindeki besinler çok sağlıklı ve kaliteli değildir" alt kategorisinde kendi ifadeleriyle belirttiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y12:Kantinler çok sağlıklı mı, değil. Daha hijyenik olması gerekiyor. Hem de daha kaliteli ürünler satılması gerektiğini düşünüyorum.

Y20:Kantinimizde satılan poğaça, tost ve sandviçlerin çok da sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Bilindik, tanınan ürünlerin satılmasının uygun olacağını düşünüyorum.

Çizelge 11

Yöneticilerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Okul Kantinlerine İlişkin Görüşler	Okul kantinlerindeki besinler çok sağlıklı ve kaliteli değildir.	4	5,6
	Okulda kantin bulunmamaktadır.	3	4,2
	Okul kantininde zaman zaman tarihi geçmiş ürünler satılmaktadır.	2	2,8
Toplam		9	12,5
Beslenme Saatine İlişkin Görüşler	Veliler beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtılmaktadır.	15	20,8
	Öğrenciler yeterli ve dengeli beslenmemektedir.	9	12,5
	Öğrencilerin kahvaltı yapmadan gelmeleri bir beslenme sorunudur.	6	8,3
	Öğrencilerde ayakta beslenme alışkanlığı artmıştır.	5	6,9
	Aileler öğrencilerin beslenmelerine dikkat etmemektedir.	3	4,2
	Öğrencilerin evlerinden okula besin getirmesi sağlıklı değildir.	2	2,8
Toplam		40	55,6
Okul Sütü ve Kuru Üzüm Uygulamasına İlişkin Görüşler	Kuru üzüm uygulamasının devamlılık problemi vardır, uygulanabilir değildir.	8	11,1
	Okul sütü uygulaması saklama koşullarından dolayı risklidir.	5	6,9
	Okul sütü ve kuru üzüm uygulaması çevre kirliliğine neden olmaktadır.	5	6,9
	Kuru üzümleri öğrenciler aralarında şakalaşma malzemesi olarak kullanmaktadır.	4	5,6
	Okul sütü ve kuru üzümler okullara zamanında ulaştırılmamaktadır.	1	1,4
Toplam		23	31,9
Genel Toplam		72	100

Büyükkoyuncu (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan erkek öğrencilerin %42'si, kız öğrencilerin ise %32,5'i okul kantininden alışveriş yaptıklarını

bildirmişlerdir. ABD Diyet Derneği (2004) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin %51'i okul kantininde kahvaltı yaptıklarını belirtmişlerdir. Okul kantinleri öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır bu nedenle kantinlerde sağlıklı ve kaliteli ürünlerin satılması gerekmektedir. Özdemir (2006) tarafından yapılan çalışmada, toplu beslenme hizmeti veren bir kuruluşta her yönden kalitenin sağlanmasının müşteri sağlığı açısından oldukça önemli olduğu ve kalite kavramının, bir şeyin iyi veya kötü olma özelliği olup; tüketici isteklerine ve kullanılacak işe uygunluk olarak tanımlandığı belirtilmiştir.

Yöneticiler tarafından kantinle ilgili belirtilen sorunlardan birisi de 3 yönetici tarafından bildirilen okulda kantin bulunmaması ifadesi olmuştur. Okullarda kantin bulunması, öğrenciler tarafından denetimli besinler alınmasını sağlamaktadır.

Yöneticilerin "okul kantininde zaman zaman tarihi geçmiş ürünler satılmaktadır" alt kategorisinde kendi ifadeleriyle belirttiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y8:Kantinle ilgili birkaç kere tarihi geçmiş ürünle ilgili özellikle ayranlarda öğrenci şikâyetleri oldu. Bir kere de denetim kurulumuz denetleme yaparken tarihi geçmiş ürün tespit etmiştir.

Y22:Bir öğrenci velisi kantinden alınan besinin tarihinin geçmiş olduğu konusunda şikâyette bulundu ve yaptığımız kontrolde bazı ürünlerde bu sorunu tespit ettik.

MEB Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları (2007) konulu genelgenin 11'inci maddesine göre kirlenmiş, kokuşmuş, nitelikleri ve görüntüleri bozulmuş, bombaj yapmış, kurtlu, küflü, ve son kullanım tarihleri geçmiş ürünler kesinlikle tüketime sunulmamalıdır.

Beslenme saatlerine ilişkin görüşlerin belirtildiği kategoride velilerin beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtıldığı konusunda 15, öğrencilerin yeterli ve dengeli beslenmediği konusunda 9, öğrencilerin kahvaltı yapmadan geldiği konusunda ise 6 görüş ifade edilmiştir. Yöneticilerin "veliler beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtılmaktadır" alt kategorisinde kendi ifadeleriyle belirttiği görüşlerden bazıları şöyledir:

Y6:Veliler beslenme saatine çok özen göstermediği için öğretmenlerimiz tarafından haftalık programlar dağıtılmaktadır.

Y10:Beslenme saatleri için bildiğim kadarıyla öğretmenler bir liste veriyorlar. Veliler çok da bilinçli olmadığı için liste verilmezse çok önemsemiyorlar.

Akbulut (2002) yaptığı çalışmada yeme alışkanlıklarının düzenlenmesi için öncelikle anne ve baba başta olmak üzere aile eğitimi, sonra da anaokullarından başlayarak örgün eğitimin her kademesinde beslenme eğitimine yer verilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Yöneticilerin "öğrenciler yeterli ve dengeli beslenmemektedir." alt kategorisinde kendi ifadeleriyle belirttiği görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

Y3:Gördüğümüz kadarıyla öğrencilerin beslenmeleri çok sağlıklı değil özellikle çok abur cubura dayalı beslenme mevcut bu konuya aileler de dikkat etmiyor.

Y23:geleceğimizin teminatı olan gençleri yetiştirmek için güzel beslenmeleri gerekir ancak günümüzde düzenli beslenme bilinci öğrencilerde de yok, velilerde de yok maalesef.

Derricson (2001) yaptığı araştırmada dengeli beslenme konusunda çalışmaya katılanların %53'ünün kısmen bilgi sahibi olduğunu, %6'sının ise hiç bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Driskell (2000) ise yaptığı çalışmada sağlıklı bir yaşam için bireylerin öncelikle yeterli ve dengeli beslenmeleri ve iyi bir beslenme alışkanlığı kazanmalarının gerekli olduğunu bildirmiştir.

Yöneticilerin "öğrencilerin kahvaltı yapmadan gelmeleri bir beslenme sorunudur" alt kategorisinde belirttiği görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

Y14:Öğrencilerde bazıları kahvaltı yapmadan geliyorlar, simit, kek alıp geçiştirmeye çalışıyorlar bu durum bu yaşta çocuklar için çok sağlıksız.

Y22:Öğrencilerin öğün atlamaları bir beslenme problemidir, kahvaltı yapmadan gelenler var belki de günün en önemli öğünü kahvaltıdır dinç olunması bakımından…

Piyal ve Dikmen tarafından 2006 yılında yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin sadece %52,8'i kahvaltılarını yaparak okula gelmektedirler. Kahvaltı yapmadan okula giden öğrencilerin derslerine odaklanamayacakları ve başarılarının olumsuz yönde etkileneceği söylenebilir.

Okul sütü ve kuru üzüm uygulamasına ilişkin kategoride ise sorun olarak kuru üzüm uygulamasının devamlılık problemi olduğu ve uygulanabilir olmadığı konusunda 8, okul sütü uygulaması saklama koşullarından dolayı riskli olduğu konusunda ve okul sütü ve kuru üzüm uygulaması çevre kirliliğine neden olduğu konusunda 5'er görüş ifade edilmiştir. Bu kategoride yöneticiler tarafından belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y12: Kuru üzüm uygulamasının çok amacına ulaştığını düşünmüyorum, çünkü devamlı olarak gelmiyor ve dağıtamıyoruz bu yüzden bu uygulamada sıkıntı var.

Y16:Üzüm okulun son üç haftasında geldi, güzel bir uygulama ancak bir devamlılığı yok bu uygulamada sıkıntılar var.

Y9:Süt sağlıklıdır gelişim döneminde ancak sütün saklama koşullarında sıkıntılar oluyor çünkü okulumuzda soğuk hava deposu yok.

Y21:Hava şartları malum özellikle yaz aylarında sütlerin bozulması ihtimali var. Dolayısıyla ben okul sütü projesini yararlı bulmuyorum.

Y5:Dediğim gibi süt kutularının etrafa atılması ya da patlatılması hem koku yapıyor hem de zeminde leke yapıyor, üzümlerde de aynı şekilde.

Y10:Çocuk okul sütünü alıyor bir yudum çekip etrafa atıyor, bu da çevre kirliliği yaratıyor özellikle öğretmenlerimiz bu konuya dikkat etmelidir.

Okul sütü uygulaması Avustralya'da 1943 yılında itibaren yapılmaktadır. Türkiye'de yeni bir uygulamadır anacak yöneticiler tarafından da belirtildiği gibi saklama koşullarında sıkıntılar yaşanmaktadır. Kuru üzüm uygulamasında ise devamlılık sağlanırsa bağışıklık sistemine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

3.4.2. Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okullardaki beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12

Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	**f**	**%**
Okul Kantinlerine İlişkin Görüşler	Okul kantinleri ile ilgili yönetmelikler sağlığa uygun değildir.	16	22,5
	Okulda kantin bulunmamaktadır.	3	4,2
Toplam		19	26,7
Beslenme Saatine İlişkin Görüşler	Veliler beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtılmaktadır.	13	18,3
	Beslenme saatinde bazı velilerin gönderdiği yiyecekler uygun değildir.	9	12,7
	Beslenme saatinde öğrenciler evden değil dışarıdan besinler getirmektedir.	8	11,3
	Öğrenciler yeterli ve dengeli beslenmemektedir.	6	8,4
Toplam		36	50,7
Okul Sütü ve Kuru Üzüm Uygulamasına İlişkin Görüşler	Okul sütü uygulaması yararlı değildir.	7	9,9
	Kuru üzüm uygulaması yararlı değildir.	7	9,9
	Okul sütü ve kuru üzüm uygulaması çevre kirliliğine neden olmaktadır.	2	2,8
Toplam		16	22,6
Genel Toplam		71	100

Çizelge 12 incelendiğinde öğretmenler tarafından beslenme ve gıda güvenliği boyutunda okul kantinlerine ilişkin 19, beslenme saatine ilişkin 36 ve okul sütü ve kuru üzüm uygulamasına ilişkin 16 olmak üzere 71 sorun ifade edilmiştir.

Öğretmenler tarafından kantinlere ilişkin alt kategoride okul kantinleri ile ilgili yönetmeliklerin sağlığa uygun olmadığı konusunda 16, okulda kantin bulunmadığı konusunda ise 3 olmak üzere 19 sorun bildirilmiştir. Öğretmenler tarafından "okul kantinleri ile ilgili yönetmelikler sağlığa uygun değildir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö12:Kantin uygun değil, yönetmeliğe uygun diye markasız çikolatalar, besinler satılıyor. Bence yönetmelik sağlığa uygun değil önce bunun değişmesi lazım.

Ö17:Kantinler denetleniyor ama fast food tarzı ürünler hala satılıyor bu bağlamda yönetmelikler sağlıklı değil.

Ardıç (2008) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin %27,7'si kısmen, %30,9'u tamamen kantinde satılan yiyeceklerin hijyenik kurallara uygun olmamasını güvenlik sorununa yol açan bir etken olarak görmektedirler. Hijyenik kuralların ise yönetmelik ve genelgelerle belirlendiği söylenebilir. İstanbul Kantinciler ve Esnaflar Odasının 2004'te İstanbul'da yaptığı araştırmada, velilerin %40.4'ü okul kantinlerinde satılan gıdaların sağlıklı olmadığı düşüncesindedir. Velilerin %84.4'ü, çocuklarının kantinlerde satılan fast food ürünlerini, asitli içecekleri tüketmesini istemediğini belirtmişlerdir (akt. Ardıç,2008).

Öğretmenlerden 3'ü okullarında kantin bulunmamasının yönetici görüşlerine benzer olarak sorun olduğunu bildirmişlerdir. Öğretmenler tarafından beslenme saatlerine ilişkin görüşlerin belirtildiği kategoride velilerin beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtıldığı konusunda 13, beslenme saatinde bazı velilerin gönderdiği yiyeceklerin uygun olmadığı konusunda 9, beslenme saatinde öğrencilerin ev dışından besinler getirdiği konusunda ise 8 görüş ifade edilmiştir. Öğretmenlerin "veliler beslenme konusunda bilinçli olmadığı için beslenme tablosu dağıtılmaktadır" alt kategorisinde kendi ifadeleriyle belirttiği görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö6:Çocuklar kendi beslenmelerini evden getiriyorlar biz velilerle ne getireceklerini toplantıda bir program yaparak belirliyoruz.

Ö17:biz okulda zümreler olarak bir haftalık program yapıyoruz, işi veliye bırakmamaya çalışıyoruz çünkü velilere kalırsa çok sıkıntılar oluyor.

Sakar (2013) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğretmenlerin %58'i beslenme saatindeki yenilecek besinleri kendisinin belirlediğini, %24'ü ise velilerin kendilerinin düşünerek koyduğu yiyeceklerin tüketildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin belli bir program dâhilinde beslenme saati için besin istemeleri, velilerin bilinçsizliği durumunu ortadan kaldırmaktadır.

Öğretmenler tarafından "beslenme saatinde bazı velilerin gönderdiği yiyecekler uygun değildir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö7:Velilere program veriyoruz veya şunları göndermeyin diyoruz ama aksine bizim istemediğimiz şeyleri gönderiyorlar.

Ö12:Evde çantasına koyduğu sağlıklı gıdalar tamam ama abur cubur sağlıksız şeyler de koydukları oluyor.

Soytürk (2010) yaptığı çalışmada çocukların yeterli ve dengeli beslenmesi için bütün yiyecek gruplarından, belirli miktarlarda tüketmesi gerektiğini ve günlük enerji ihtiyacının %55-60'ı karbonhidratlardan, %15-20'si proteinlerden, %30'u yağlardan karşılanması gerektiğini bildirmiştir. Velilerin evden besin gönderirken sağlıklı olup olmadığına dikkat etmeleri kendi çocuklarının sağlıkları ile doğrudan ilişkilidir.

Öğretmenler tarafından "beslenme saatinde öğrenciler evden değil dışarıdan besinler getirmektedir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö15:Beslenme menüsü oluşturmuştuk ama bu velilerin kolayına gelmiyor. Şöyle düşünüyor para vereyim kantinden alsın, gelsin. Abur cubur yesin.

Ö17:Sene başında veliler hevesli oluyorlar evden göndermeye ama sonra para verip gönderiyor istediğini al diye.

Saviage, Ball, Worsley ve Crawford (2007) yaptıkları araştırmada Avustralya'da gençlerin %22.1'inin hızlı hazır besinleri, %49.3'ünün enerji içeriği yüksek atıştırmalıkları her gün tükettiğini bildirmişlerdir ve bu durumun sağlıksız olduğunu belirtmişlerdir.

Okul sütü ve kuru üzüm uygulaması alt kategorisinde ise öğretmenlerden 7'si okul sütünün yararlı olmadığını, 7'si kuru üzüm uygulamasının yararlı olmadığını ve 2'si ise

bu uygulamaların çevreyi kirlettiğini bildirmişlerdir. Bu alt kategoriye ait bazı görüşler ise şöyledir:

> *Ö4:Okul sütü ve kuru üzüm bence gereksiz bir uygulama çocuklar zaten evlerinde süt içiyorlar. Zaten kuru üzüme gelene kadar kan yapıcı bir çok madde var.*

> *Ö8:Bu uygulamaların çok da yararlı olduğunu düşünmüyorum kuru üzüm sanki son hafta geldi zaten. Sütün tadının da çok iyi olduğunu düşünmüyorum ama çocuklar içiyorlar.*

> *Ö25:Okul sütü ve kuru üzüm sene başında iyi ama sene sonuna doğru çocuklar almamaya başlıyorlar. Ben tamamen karşıyım bu uygulamalara faydalı olduğunu düşünmüyorum.*

Okul sütü ve kuru üzüm uygulamasının sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi için tedarik sürecinin devamlı ve hızlı olması gerekmektedir. Bunun yanında mevcut durumda olduğu gibi öğrencilerin ve velilerin tercihlerine göre dağıtım yapılmalıdır.

Beslenme ve gıda güvenliği boyutunda yöneticiler ve öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde kantinlere ilişkin alt kategoride yöneticiler, besinlerin kaliteli ve sağlıklı olmadığını belirtirken öğretmenler, yönetmeliklerin sağlığa uygun olmadığını belirtmişlerdir. Ortak görüş olarak ise bazı öğretmenler ve yöneticiler okullarında kantin bulunmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler okullarında yemekhane olmadığı için bu konuda görüş bildirmemişlerdir.

3.5. Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.5.1. Okul Yöneticilerinin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13

Yöneticilerin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Okul Dışı Tehditlere İlişkin Görüşler	Okullara girip çıkan velilerin kaydı tutulmamaktadır.	7	6,6
	Bazı veliler okula gelip öğrenciye şiddet uygulamaya çalışmaktadır.	4	3,8
	Okullarda veliler arasında tartışmalar yaşanmaktadır.	4	3,8
	Okulların etrafındaki parklar güvenlik riski oluşturmaktadır.	3	2,8
	Okullara pazarlamacıların girmesi uygun değildir.	3	2,8
Toplam		21	19,8
Kamera Sistemlerine İlişkin Görüşler	Kamera sistemleri tam anlamıyla yararlı olmamaktadır.	17	16
	Kamera sistemlerinin kör noktaları mevcuttur, yeterli değildir.	7	6,6
	Kamera sistemleri anlık güvenlik sorunları için çözüm oluşturmamaktadır.	2	1,9
Toplam		26	24,5
Okul Güvenlik Görevlisi Uygulamasına İlişkin Görüşler	Her okulda güvenlik görevlisi uygulaması olmaması risk teşkil etmektedir.	22	20,8
Toplam		22	20,8
Okul Polisi Uygulamasına İlişkin Görüşler	İlkokullarda okul polisi uygulaması gerekli değildir.	22	20,8
Toplam		22	20,8
Nöbetçi Öğretmen Uygulamasına İlişkin Görüşler	Nöbetçi öğretmen uygulaması yeterli olmamaktadır.	9	8,5
	Nöbetçi öğretmen uygulaması için öğretmen sayısı yeterli değildir.	6	57
Toplam		15	14,2
Genel Toplam		106	100

Çizelge 13 incelendiğinde okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin yöneticiler tarafından okul dışı tehditlere ilişkin 21, kamera sistemlerine ilişkin 26, okul güvenlik görevlisi uygulamasına ilişkin 22, okul polisi uygulamasına ilişkin 22 ve nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin ise 15 görüş olmak üzere 106 olumsuz görüş ifade edilmiştir.

Okul dışı tehditlere ilişkin alt kategoride okullara girip çıkan velilerin kaydının tutulmaması sorununa ilişkin 7, bazı velilerin okula gelip öğrenciye şiddet uygulamaya çalıştığı sorununa ilişkin 4 ve okullarda veliler arasında tartışmalar yaşandığı sorununa ilişkin ise 4 görüş ifade edilmiştir. Yöneticiler tarafından "okullara girip çıkan velilerin kaydı tutulmamaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y11:Okullara kim girip çıkıyor bilmiyoruz, veliler girerken kayıt mayıt hiçbir şey yok elini kolunu sallayarak giriyorlar.

Y17:Okula günde yüzlerce kişi geliyor kayıt tutulmuyor, zaten tutulması da imkânsız ama tutulması gerekir.

Buffo (2005) tarafından Chicago'da yapılan çalışmaya katılan öğretmenlerin sadece %5,8'i istenmeyen kişilerin okullara giriş çıkışını engellemek için okul giriş çıkışlarının kontrollü bir şekilde yapıldığını bildirmişlerdir. Diğer öğretmenler ise herhangi bir kayıt tutulmadığını bildirmişlerdir.

Yöneticiler tarafından "bazı veliler okula gelip öğrencilere şiddet uygulamaya çalışmaktadır " alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y15:Bazen şuna şahit oluyoruz, çocuklar kavga ediyor veli de gelip diğer çocuğu dövmeye çalışıyor.

Y23:Öğretmenimizin şikâyeti üzerine olaya müdahil oldum. Velisi gelmiş okulda çocuğunu tartaklıyor, çok yanlış bir durum.

Dönmez ve Güven (2002) yaptıkları çalışmaya katılan öğretmenlerin %50,6'sı okul dışından bazı kişi ya da kişilerin öğrencileri rahatsız ettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Ana haber bültenlerinde de zaman zaman okul dışından yabancı kişilerin ya da velilerin okula gelerek öğrencilere şiddet uyguladığı yönünde haberler görülebilir.

Yöneticiler tarafından "okulda veliler arasında tartışma yaşanmaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y2:Özellikle okul giriş çıkışlarında öğrencilerin velilerinin kendi aralarında herhangi bir sebepten dolayı tartıştığını görüyoruz.

Y18:Okul çıkışında iki velinin birbiriyle küfürleştiğini gördüm müdahale etmesi için polis çağırdım. Öğrencilere kötü örnek oluyorlar.

Ayyıldız (2015) yaptığı çalışmada okul dışından kaynaklanan etkenlerin %40'ının velilerden kaynaklandığını bildirmiştir. Velilerin öğrencilere örnek olması gerektiği ve çocuklarının önünde tartışma ve kavga yaşamalarının çocuklarını olumsuz etkileyebileceği söylenebilir.

Yöneticilerin kamera sistemlerine ilişkin görüşlerin belirtildiği alt kategoride ise kamera sistemlerinin tam anlamıyla yararlı olmadığı konusunda 17, kamera sistemlerinin kör noktaları olduğu için yeterli olmadığı konusunda 7 ve kamera sistemlerinin anlık güvenlik problemleri konusunda çözüm oluşturmadığına dair 2 görüş bildirilmiştir.

Yöneticiler tarafından "kamera sistemleri tam anlamıyla yeterli olmamaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y4:Okulumda karma sistemim var ama tek başına yeterli değil, bu güvenlik işi sadece kameralarla olmuyor.

Y18:Okulumuzda kamera sistemi mevcut fakat kamera özellikle yaşanan olayların tekrar incelenmesinde faydalı oluyor tam bir güvenlik sağlamıyor.

Eroğul (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan okul yöneticilerinin %30'u okul güvenliğinin bir kısmının okulun bölümlerini gören güvenlik kamerası aracılığı ile sağlandığını bildirmişlerdir. Kameraların okul güvenliği konusunda tamamen bir güvenlik sağlayacağı söylenemez.

Yöneticiler tarafından "kamera sistemlerinin kör noktaları mevcuttur, yeterli değildir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Y3:Okulumuzda kameralar var ama yeterli değil şöyle yeterli değil kameralar her tarafı gören çözünürlüğü yüksek kameralar değil.

Y11:Okulda kamera var ama kör noktalar da var mesela arka bahçenin bazı kısımları kamera açısının dışında kalıyor.

Kamera sistemlerinin kör noktalarının olmasının güvenlik zafiyetine yol açacağı söylenebilir. Dönmez ve Özer (2010) yaptıkları çalışmada okul binasındaki daha fazla sorunun yaşandığı kamera sistemlerindeki kör noktaların olduğu bölgelerin dikkatli denetlenmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Yöneticiler kamera sistemleri alt kategorisinde bildirdikleri sorunlardan birisi de kamera sistemlerinin anlık güvenliği sağlayamadığı şeklindedir. Kameralar genel olarak gelebilecek tehditleri görüntüleme de ya da olay sonrası olayın nasıl oluğuna dair incelenmesi konusunda yardımcı olmaktadır.

Okul güvenlik görevlisi konusunda ise çalışmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu okulda güvenlik görevlisi olmamasının risk teşkil ettiğini bildirmiştir Yöneticiler tarafından bu konuya dair bildirilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Y6:Okulumuzda güvenlik görevlisi yok, güvenlik görevlisi olsa caydırıcı olur, okul biraz daha güvenli olur.

Y13:Kapıda kesinlikle güvenlik görevlisi olmalı, kim geldi niye geldi öğrenmeli. Gelenler direk okul içine girmemeli. Güvenlik görevlisi olmadığı için güvenlik riskleri tabii ki oluyor.

Reddick ve Peach (1998) ABD'de öğretmen görüşlerini saptamak amacıyla 263 öğretmen üzerinde yapmış oldukları araştırmada; öğretmenlerin % 93'ü okulda güvenlik görevlisinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Dönmez ve Güven (2002) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %42,4'ü okul giriş çıkışlarının güvenlik görevlisi tarafından kontrol edilmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Okul polisi uygulamasına ilişkin alt kategoride ise yöneticiler, ilkokullarda okul polisinin gerekli olmadığını bildirmişlerdir. Yöneticiler tarafından bu konuya dair bildirilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y8:İlkokul olduğu için bence okul polisine gerek yok, ama daha büyük okullarda güzel bir uygulama olabilir.

Y21:Biliyorsunuz bizim çocuklarımız küçük, çok fazla polislik bir durum olmuyor olursa da karakolu arıyoruz. O yüzden ilkokulda polise gerek yok.

Erol (2009) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %37,9'u polis, jandarma birimlerinin okula uzak mesafede olmasının okulda güvenlik sorununa yol açtığı görüşüne katılmamışlardır. Alp (2012) yaptığı çalışmada okul giriş-çıkışlarında görevli polislerin okulda güvenliği yeteri kadar sağlayamadıklarını belirtmiştir.

Nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin alt kategoride ise 9 yönetici tarafından nöbetçi öğretmen uygulamasının yeterli olmadığı, 6 yönetici tarafından nöbetçi öğretmen uygulaması için öğretmen sayısının yeterli olmadığı belirtilmiştir. Yöneticiler tarafından nöbetçi öğretmen uygulamasının yeterli olmadığına dair belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Y11:Nöbetçi öğretmen nedir, olaylara ilk müdahaleyi yapar. Polislik olaylara da dahil olamaz,okul içindeki olayları kontrol eder.

Y16:Nöbetçi öğretmen yeterli değil. Benim öğretmenim ne yapacak koridorda dolaşacak, lavaboya bakacak, bahçeye bakacak bunun dışında hiçbir şey yapamaz nöbetçi öğretmen.

ABD'de yürürlükten kaldırılan 1960 Eğitim Yönetmeliği madde 28'de öğretmenlerin, okul içinde ve okul bahçesinde, okula gelirken ve okuldan dönerken öğrencilerin güvenliğini sağlamakla görevli oldukları belirtilmiştir (akt. Ramsay ve Shorten, 1996). Ayyıldız (2015) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğretmenlerin %30,4'ü okul güvenliği görevlerinin sadece nöbetçi öğretmene bırakılmaması gerektiğini bildirmiştir.

Yöneticilerin nöbetçi öğretmen uygulaması için öğretmen sayılarının yeterli olmadığına dair bildirdiği görüşlerden bazıları şöyledir:

Y9:Öğretmen sayımız binamızda yeterli olmuyor. Öğretmen arkadaşlar ikişer nöbet tutmak zorunda kalıyor, koridorlar çok uzun tek öğretmen hâkim olamıyor o yüzden iki öğretmen tutuyor.

Y13:Nöbetçi öğretmen uygulaması konusunda bir sıkıntımız yok ama sayımız fazla olsa keşke bahçeye iki öğretmen verebilsek.

Günay ve Özbilen (2014) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yorgunluk nedeniyle görevlerini aksattıklarını bunun engellenmesi için ise nöbetçi öğretmen sayısının artması gerektiğini ya da yardımcı personel olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen sayılarının artmasının öğretmenlerin nöbet görevlerini biraz daha rahatlatabileceği söylenebilir.

3.5.2. Öğretmenlerin Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14 incelendiğinde okulların okul dışından gelebilecek tehditlere karşı korunmasına ilişkin öğretmenler tarafından okul dışı tehditlere ilişkin 34, kamera sistemlerine ilişkin 27, okul güvenlik görevlisi uygulamasına ilişkin 25, okul polisi uygulamasına ilişkin 9 ve nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin ise 24 görüş olmak üzere 119 sorun ifade edilmiştir.

Okul dışı tehditlere ilişkin alt kategoride okullara girip çıkan velilerin kaydı tutulmadığı sorununa ilişkin 10, okulla işi olmayan şahısların okullara girmesinin risk teşkil ettiği sorununa ilişkin 9 ve okullarda veliler arasında tartışmalar yaşandığı sorununa ilişkin ise 4 görüş ifade edilmiştir. Öğretmenler tarafından "okullara girip çıkan velilerin kaydı tutulmamaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö6:Okullara girip çıkan kimsenin kaydı yok. Kapıda bir güvenlik görevlisi olmalı ve girip çıkan herkesin kaydını tutmalıdır.

Ö9:Elini kolunu sallayıp veliyim diyerek okula giren insanlar var. Kimse kapıda kimsin necisin demiyor, imza karşılığı okula girmesi gerekir.

Çizelge 14

Öğretmenlerin Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Okul Dışı Tehditlere İlişkin	Okullara girip çıkan velilerin kaydı tutulmamaktadır.	10	8,7
	Okullara okulla işi olmayan şahısların girmesi risk teşkil etmektedir.	9	7,8
	Okullarda veliler arasında tartışmalar yaşanmaktadır.	4	3,4
	Velilerin katlara ve sınıflara girmeye çalışması risk teşkil etmektedir.	4	3,5
	Bazı öğrenci velileri okula gelip öğrencilere şiddet uygulamaya çalışmaktadır.	4	3,5
	Başka okullardaki büyük öğrenciler okul etrafında uygunsuz davranışlarda bulunmaktadır.	3	3,5
Toplam		34	29,6
Kamera Sistemlerine İlişkin	Kamera sistemlerinin kör noktaları mevcuttur, yeterli değildir.	12	10,4
	Kamera sistemleri tam anlamıyla yeterli olmamaktadır.	11	9,6
	Kamera sistemleri anlık güvenlik sorunları için çözüm oluşturmamaktadır.	4	3,5
Toplam		27	23,5
Okul Güvenlik Görevlisi Uygulamasına İlişkin	Her okulda güvenlik görevlisi uygulaması olmaması risk teşkil etmektedir.	24	20,9
	Okullarda sertifika sahibi olmayan güvenlik görevlilerin çalıştırılması sıkıntılı bir durumdur.	1	0,9
Toplam		25	21,7
Okul Polisi Uygulamasına İlişkin	İlkokullarda okul polisi uygulaması gerekli değildir.	9	7,8
Toplam		9	7,8
Nöbetçi Öğretmen Uygulamasına İlişkin	Nöbetçi öğretmen uygulaması tam anlamıyla yeterli olmamaktadır.	17	14,8
	Nöbetçi öğretmenlerin yetkileri yetersizdir.	3	2,6
Toplam		20	17,4
Genel Toplam		115	100

Öğülmüş 2006 yılında yaptığı çalışmasında her öğrenci ve okul personeli için fotoğraflı yaka kartının yaygınlaştırılmasını önermiş ve okula gelen ziyaretçilerin izlenmesi, okul içerisinde tek başlarına dolaşmamalarının sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Okula giriş çıkış kayıtlarının tutulmasının okula dışarıdan gelebilecek tehditlerin önleyebileceği değerlendirilmektedir.

Öğretmenler tarafından "okullara okulla işi olmayan şahısların girmesi risk teşkil etmektedir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö1:Bazı insanların okula gelmesi çok tehlikeli oluyor. Mesela şuna şahit oldum veli geldi çocuğunu dövüyordu sonra araya giren nöbetçi öğretmeni de tartakladı.

Ö12:Okulla işi alakası olmayan insanlar elini kolunu sallayarak okula giriyor ve ne yapacağı belli olmuyor buna karşı bir önlem alınmalı. Bu tip bilinmeyen insanlar güvenliği tehlikeye düşürebilir.

Güler (2010) tarafından yapılan Araştırmaya katılan 819 öğrenciden 491'i yaşadıkları güvenlik problemleri sıralamasında üçüncü sırada okulla ilişkisi bulunmayan insanların rahatça okula girebildiğini bildirmiştir. Okullara okulla ilişkisi ve bağı olmayan insanların denetimsiz bir şekilde girmelerinin güvenlik açısından büyük zafiyete neden olacağı söylenebilir.

Öğretmenler tarafından "okulda veliler arasında tartışmalar yaşanmaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö7:Burada biz Allah'a emanetiz. Veli gelir öğretmene saldırır, öğrenciye bağırır. Tabii bir de kendi aralarında tartışmaları var alakasız bir sebeple karakolluk olabilirler.

Ö21:Okul çıkışlarında çocuklarını beklerken veliler arasında tartışmalar, kavgalar olabiliyor.

Meyer ve Farrell yaptıkları araştırmada dört tip şiddetten söz etmiştir bunlardan birinin de ilişkisel veya kişilerarası şiddet olduğunu belirtmiştir. Bu şiddet türünün yetişkin nüfusun büyük bir bölümünü etkilediğini, ilişki içinde bulunan bireyler

arasındaki kişilerarası tartışmalardan doğduğunu bildirmiştir (akt. Uysal, 2003). Velilerin yaşadıkları tartışmaların da kişilerarası şiddete neden olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin kamera sistemlerine ilişkin görüşlerinin belirtildiği alt kategoride kamera sistemlerinin kör noktaları olduğu için yeterli olmadığı konusunda 12, kamera sistemlerinin tam anlamıyla yararlı olmadığı konusunda 11 ve kamera sistemlerinin anlık güvenlik problemleri konusunda çözüm oluşturmadığına dair 4 görüş bildirilmiştir.

Öğretmenler tarafından "kamera sistemlerinin kör noktaları mevcuttur, yeterli değildir" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö5:Kameranın açısı o kadar dar ki çantaları kurcalayan çocukları tespit edemedik, kamera var ama görüntü net değil,açı çok dar bunlar iyileştirilmeli.

Ö25:Okulun koridorlarında, bahçede kamera var ama görmediği yerlerde var isteyen istediğini yapıyor.

Alp (2012) yaptığı çalışmada okul içinde ve dışında güvenlik kamerası eksikliğinin ya da izlenemeyen bölgeler olmasının okulda güvenlik sorununa neden olduğunu belirtmiştir. Okullarda bulunan kamera sistemlerinin kör nokta olmayacak şekilde yerleştirilmesi güvenlik kalitesini artıracak ve caydırıcı olacaktır.

Öğretmenler tarafından "kamera sistemleri tam anlamıyla yeterli olmamaktadır" alt kategorisinde belirtilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö8:Kamera yeterli değil, o izleme amaçlı sadece oturup izlesinler öğretmen zamanında giriyor mu çıkıyor mu diye.

Ö16:Kameraların tam anlamıyla yeterli olduğunu söyleyemem, kameranın yanı sıra güvenlik görevlisi,okul hizmetlisi de etrafı izlemeli.

Kuzey Carolina Eyaleti Devlet Eğitim Departmanı'nda (North Carolina State Department of Public Instruction) okullarda denetimi sağlamak amacıyla bazı teknolojik aletler (örn. kameralar) kullanılsa da bunların tek başına yeterli olmadığı ve yetişkin denetiminin okul güvenliği açısından oldukça önemli olduğu belirtilmiştir (akt. Özr, 2006). Öğretmenler de yöneticilere benzer olarak üçüncü sırada kamera sistemlerinin

anlık problem durumunda çözüm oluşturmadığını belirtmişlerdir. Kameralar, güvenlik konusunda anlık sorunların çözümü için değil genel caydırıcı bir unsur olarak kullanılmaktadır.

Güvenlik görevlisine ilişkin alt kategoride ise çalışmaya katılan öğretmenlerin hemen hemen tamamı okulda güvenlik görevlisi olmamasının risk teşkil ettiğini, 1 öğretmen ise sertifika sahibi olmayan güvenlik görevlilerin çalıştırılmasının sıkıntılı bir durum olduğunu bildirmiştir Öğretmenler tarafından bu alt kategoriye dair bildirilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö16:Gece vakitlerinde de okulun güvenliğinin sağlanması, kameranın yanında en azından güvenlik görevlisi olması okulumuzdaki fiziksel yapının bozulmaması için olabilir.

Ö18:Okullara alınan güvenlikler çok düşük maliyetle alınıyor 850-800 gibi rakamlar. Bu fiyata çalışan insanların çok da sağlıklı olduğunu düşünmüyorum o yüzden güvenlik görevlisinde sertifikasyon şart.

Ö23:Öğrencilerimiz güvenliğinin sağlanması için güvenlik görevlisi şart, özellikle bizim gibi büyük okullarda. Güvenlik görevlisi yoksa büyük bir güvenlik açığı oluşuyor.

Foster tarafından 2002 yılında ABD'nin California Eyaleti Madera şehrinde yapılan okul güvenliği ile ilgili çalışmaya katılan aileler, öğretmenler ve öğrenciler okulda güvenlik görevlisi olmasının okul güvenliğini olumlu yönde etkilediğini bildirmişlerdir (akt. Can, 2014). Eğitim almış bir okul güvenlik görevlisinin bulunduğu okullarda güvenlik sorunlarının en az seviyeye ineceği değerlendirilebilir.

Okul polisi uygulamasına ilişkin alt kategoride çalışmaya katılan dokuz öğretmen ilkokullarda okul polisine gerek olmadığını bildirmiştir. Öğretmenler tarafından bildirilen ve ilkokullarda okul polisinin gerekli olmadığına dair ifadelerden bazıları şöyledir:

Ö14:İlkokul birinci sınıftan dörde kadar olduğu için çok büyük olay olmuyor, olanı da nöbetçi öğretmen hallediyor o yüzden ilkokulda gerek yok okul polisine.

Ö19:Okul polisi gerekli mi bence değil, çocuklar zaten küçük. Eğer velilerle ilgili bir sorun olursa da arayıp polis çağırabiliyoruz.

İlkokullarda okul polisi olmasa da okulla irtibat halinde olan polislerin olmasının güvenliğin artırılması yönünde faydalı olacağı söylenebilir. Shaw (2004) yılında yaptığı çalışmada 1966 yılından beri İngiltere'de polisler tarafından Okul İrtibat Görevlileri Programı uygulandığını ve bu program dâhilinde öğrencilerden gelen bilgilerin değerlendirildiğini belirtmiştir.

Nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin alt kategoride ise 17 öğretmen tarafından nöbetçi öğretmen uygulamasının tam olarak yeterli olmadığı belirtilmiştir. 3 öğretmen ise nöbetçi öğretmenlerin yetkilerinin yetersiz olduğu görüşünü ifade etmiştir. Öğretmenler tarafından nöbetçi öğretmen uygulamasının yeterli olmadığına dair belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö2:Nöbetçi öğretmen yeterli değildir çünkü kendini bile koruyamayabilir. Silahla nöbet tutmuyor ki bir de şiddet anında bayan öğretmen ne yapacak.

Ö11:Nöbetçi öğretmenlerden kimi işini sağlam yapıyor, kendimi ve arkadaşlarımı eleştiriyorum, kimisi de kenarda dikilerek zaman dolduruyor bu yüzden sadece nöbetçi öğretmen olmaz.

Ayyıldız (2015) nöbetçi öğretmen uygulamasıyla ilgili yaptığı çalışmasında yönetmelikler çerçevesinde okulda güvenliği sağlama adına nöbetçi öğretmene oldukça fazla görevler düştüğünü ve bu görevlerinin yanında nöbetçi olduğu gün boyunca derslerine girmesinin, resmi evrak hazırlamasının ve idare tarafından kendine verilen görevleri yerine getirmesinin öğretmenler adına yorucu olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretmenlerin tam anlamıyla nöbet görevlerine odaklandığı söylenemez.

Öğretmenler tarafından nöbetçi öğretmenlerin yetkilerinin yetersiz olduğuna dair belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Ö12:Nöbetçi öğretmenlerin yetkisi yok ki neye müdahale etsin. Dışarıdan bir veli geliyor bir şey oluyor müdahale edemiyorsun. Yetkileri artırılmalı.

Ö23:Nöbetçi öğretmenliğe ücret de veriliyor artık ama nöbetçi öğretmenin yetkileri artırılarak daha da cazip hale getirilebilir.

Ayar (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan tüm polisler nöbetçi öğretmenlerin okullarda kontrol unsuru olduğunu, öğretmenlerin güvenlik anlamında bir etkilerinin olmadığını ve idarecilerin getir götür işlerini yaptıklarını bildirmişlerdir. Nöbetçi öğretmenlere yetkiler verilirse okul güvenliği bakımından daha aktif görevler yapabilecekleri söylenebilir.

Yöneticiler ve öğretmenler okulların okul dışı tehditlere karşı korunması boyutunda okul dışı tehditler alt kategorisinde birbirlerine benzer olarak okula gelen velilerin kaydının tutulmamasının ve velilerin birbirleriyle yaşadıkları tartışmaların sorun olduğunu bildirmişlerdir.

Nöbetçi öğrenci uygulamasıyla ilgili olarak ise ilkokullarda böyle bir uygulamanın olmadığı yönünde görüşler ifade etmişlerdir. Yönetici ve öğretmenler kamera sistemleri konusunda benzer görüşler belirtmişlerdir. Hem yöneticiler hem de öğretmenler okullarda güvenlik görevlisi olmamasının güvenlik zafiyeti oluşturduğunu bildirmişlerdir. Yöneticilerin hemen hemen tamamı öğretmenlerin ise belli bir kısmı ilkokullarda okul polisinin gerekli olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Nöbetçi öğretmenlere ilişkin alt kategoride ise benzer olarak bu uygulamanın yetersiz olduğunu bildirmişlerdir.

3.6. Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğe İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde okullarda doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.6.1. Okul Yöneticilerinin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 15'de verilmiştir.

Çizelge 15 incelendiğinde yöneticiler tarafından doğal afetler ve yangın güvenliği boyutunda gerekli araç gereç ve sistemlere ilişkin 23, eğitim, tatbikat ve tedbirlere ilişkin 28, son kategoride ise doğal afet ve yangın eylem planına ilişkin 9 sorun içeren görüş ifade edilmiştir.

Çizelge 15

Yöneticilerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Gerekli Araç Gereç ve Sistemlere İlişkin Görüşler	Okulda yangın merdiveni bulunmamaktadır.	9	15
	Okulda katlardaki alarm ikaz butonları yetersizdir.	5	8,3
	Okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu bulunmamaktadır.	3	5
	Okuldaki yangın söndürme sistemi çalışmamaktadır.	3	5
	Diğer görüşler.	3	5
Toplam		23	38,3
Eğitim Tatbikat ve Tedbirlere İlişkin Görüşler	Okullarda doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatlar yetersizdir.	22	36,7
	Okullar deprem konusunda yeteri kadar hazır değildir.	6	10
Toplam		28	46,7
Doğal Afet ve Yangın Eylem Planlarına İlişkin Görüşler	Okullarda öğretmenler doğal afet ve yangın eylem planındaki görevlerini umursamamaktadır.	9	15
Toplam		9	15
Genel Toplam		60	100

Yöneticiler tarafından gerekli araç gereç ve sistemlere ilişkin alt kategoride okulda yangın merdiveni olmadığına dair 9, katlardaki alarm ikaz butonlarının yetersiz olması konusunda 5 ve okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu olmadığı konusunda 3 görüş ifade edilmiştir. Diğer görüşlerde ise okulda otomatik yangın söndürme sistemi bulunmadığı, okullarda deprem kiti ve deprem çantası bulunmadığı ve yangın söndürme cihazlarının tarihine dikkat edilmediği konusunda ifadeler dile getirilmiştir. Yöneticilerin okulda yangın merdiveni olmadığı konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

> *Y7:Okulumuzda gerçek anlamda bir yangın merdiveni yok. Var ama binanın içinde bitiyor bu nasıl yangın merdiveni değil mi, o yüzden yok diyorum.*

> *Y23:Okulun ayrı bir yangın çıkışı yok. Tatbikatlarda okul giriş çıkış kapısını kullanıyoruz bu da yığılmalara neden oluyor.*

MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi'ne (2009) göre okullarda kaçış merdivenleri bulunmalıdır. Bu yönergenin 27'nci maddesinde bu merdivenlerin yangın ve diğer acil durumlarda, bir binadaki insanların sürat ve emniyetle tahliyesinde kullanılmak üzere tasarlanan, korunumlu merdivenler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu yönergede bu merdivenlerin yanıcı olmayan maddelerde yapılması gerektiği ve 120 dakika yangına dayanıklı olması gerektiği ifade edilmiştir.

Yöneticilerin okulda katlardaki alarm ikaz butonlarının yetersiz olması konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y6:Alarm ikaz bağlantısı kurmaya çalıştık her katta bir tane ikaz butonu var, keşke imkân olsa da ikişer üçer tane koysaydık yani butonlar da yetersiz.

Y9:Alarm ikaz sistemimiz var ama çocuklar bu butonlarla oynamayı sevdiği için çoğu kullanım dışı, eksiklerimiz var bunların yeniden elden geçirilmesi lâzım.

MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi'ne (2009) göre yangın alarm sistemleri otomatik veya el ile devreye girebilir. El ile devreye girenler için kullanılacak butonların 60 metrede bir ve yerden 130-150 santimetre aralığında bir yükseklikte olması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca iki kat ile dört kat ve daha yüksek binalarda yangın uyarı butonlarının kullanılması mecburi tutulmuştur. Mevcut okulların da iyileştirme çalışmaları yapmaları gerektiği söylenebilir.

Yöneticilerin okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu olmadığı konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y1:Sorduğunuz araç gereçler içinde sadece doğal afet panolarımız yok, bir de deprem kitlerimiz yok onun haricinde hepsi var.

Y20:Okulumuzda belirttiğiniz gibi kazma, kürek ve kovaların olduğu bir yangın köşemiz yok. Doğal afet panoları da bazı öğretmenlerimizin yaptığı sınıflarda var.

Okullarda bulunan yangın köşeleri ve doğal afet panoları öğrencilerin ve öğretmenlerin bu tip felaketlere hazır bulunuşluk düzeyini ve eğitimleri artırmak içindir. Erol'un 2009 yılında yaptığı çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerden %75,1'i deprem, yangın gibi felaketler için eğitimlerin yetersiz olduğunu bildirmişlerdir.

Eğitim, tatbikat ve tedbirlere ilişkin alt kategoride yöneticiler tarafından okullarda doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatların yetersiz olduğu konusunda 22 ve okulların depremlere hazır olmadığı konusunda 6 olmak üzere 28 görüş ifade edilmiştir. Yöneticilerin okullarda doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatların yetersiz olduğu konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şöyledir:

Y12:Tatbikatlar çok yeterli değil, biz geçen yıl belediyeye yazdık diğer kurumlara yazdık ama maalesef gelmediler.AFAD'a yazdık gelmediler geçen yıl tatbikat yapamadık

Y17:Tatbikatlar konusunda Milli Eğitimin bizden istediği kadarını yapıyoruz hatta daha fazlasını yapıyoruz. Yeterli mi derseniz onu da siz tahmin edin.

Akpınar ve Köksalan (2003) tarafından yapılan çalışmaya katılan okul müdürlerinin %71'i okullarında sivil savunmaya ait tatbikatların yapıldığını %29'u ise yapılmadığını bildirmişlerdir. Yine aynı çalışmaya katılan okul müdürlerinin %40'ı tatbikat sonrası değerlendirme yapılmadığını yani tatbikatların göstermelik olduğunu belirtmişlerdir.

Okulların depremlere hazır olmadığı konusunda yöneticiler tarafından bildirilen görüşlerden bazıları şunlardır:

Y1:Depreme hazırlık konusunda okulumuzda eksiklikler büyük. Özellikle sınıflardaki eşyalar sabit değil, daha da önemlisi binanın sağlamlığı konusunda şüphelerim var.

Y23:Okulumuz eski bir okul, çeşitli çatlaklar var ve her yıl tamirini yaptırıyoruz ama şiddetli bir depreme dayanır mı bilmiyorum.

Eroğul'un 2010 yılında yaptığı çalışmaya katılan okul yöneticilerinin %38'i okullarının depreme kısmen dayanıklı olduğunu %6'sı ise okullarının depremlere

dayanıklı olmadığını bildirmişlerdir. Türkiye'nin deprem kuşağında olduğu düşünüldüğünde okullar, öğrencilerin can güvenliklerinin sağlanması bakımından hayati bir öneme haizdir.

Yöneticiler tarafından doğal afetler ve yangın eylem planları alt kategorisinde öğretmenlerin doğal afet ve yangın eylem planındaki görevlerini umursamadığına dair 9 olumsuz görüş bildirilmiştir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

> *Y6:Doğal afet ve yangın eylem planımız var, her yıl öğretmenler kurulunda kurtarma ekibi, ilkyardım ekibi, müdahale ekibi gibi ekipleri kuruyoruz ama bu görevler pek de hatırlanmıyor sonradan.*

> *Y15:Yangın eylem planımız var, her yıl imza karşılığı öğretmenlere tebliğ ediyoruz ama şuradan iki öğretmene soralım nerde görvli olduğunu bilmez.*

Akpınar ve Köksalan (2003) tarafından yapılan çalışmaya katılan okul müdürlerinin %86'sı sivil savunma planlarının olduğunu bildirmiştir ancak yazarlar bu eylem planlarının uygulanabilirliği konusunda şüphelerini dile getirmişlerdir. Doğal afetler ve yangın eylem planlarının olası bir felaket durumunda uygulanabilmesi için uygulayıcılar tarafından çok iyi bilinmesi gerektiği söylenebilir.

3.6.2. Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Okulların doğal afetler ve yangın güvenliğine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16 incelendiğinde öğretmenler tarafından doğal afetler ve yangın güvenliği boyutunda gerekli araç gereç ve sistemlere ilişkin 40, eğitim, tatbikat ve tedbirlere ilişkin 23, doğal afet ve yangın eylem planına ilişkin ise 17 sorun içeren görüş bildirilmiştir.

Çizelge 16

Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Temalar	f	%
Gerekli Araç Gereç ve Sistemlere İlişkin Görüşler	Okulda alarm sistemleri yeterli değildir.	9	11,25
	Okulda yangın söndürme sistem ve cihazları düzenli olarak kontrol edilmemektedir.	8	10
	Okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu bulunmamaktadır.	6	7,5
	Okul merdivenleri tahliyeler için yeterli değildir.	5	6,25
	Okullarda yangın tüpleri yetersizdir.	5	6,25
	Okulda yangın merdiveni bulunmamaktadır.	4	5
	Öğretmenler yangın söndürme araç gereçlerinin kullanımını bilmemektedir.	3	3,75
Toplam		40	50
Eğitim, Tatbikat ve Tedbirlere İlişkin Görüşler	Okullarda doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatlar yetersizdir.	18	22,5
	Okullar deprem konusunda yeteri kadar hazır değildir.	5	6,25
Toplam		23	28,75
Doğal Afet ve Yangın Eylem Planlarına İlişkin Görüşler	Okullarda doğal afet ve yangın eylem planındaki görevler veya böyle bir planın varlığı öğretmenler tarafından bilinmemektedir.	17	15
Toplam		17	21,25
Genel Toplam		80	100

Öğretmenler; gerekli araç gereç ve sistemlere ilişkin alt kategoride en çok ifade edilen okulda alarm sistemlerinin yeterli olmadığına ilişkin 9, okulda yangın sisteminin düzenli olarak kontrol edilmediği konusunda 8 ve okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu olmadığı konusunda ise 6 görüş ifade edilmiştir. Öğretmenlerin okulda alarm sistemlerinin yeterli olmadığı konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö6:Açıkçası saydığınız araç ve gereçler açısından çok yeterli olduğunu düşünmüyorum özellikle alarm sistemimiz yok mesela

Ö18:Maalesef alarm sistemleri, söndürme sistemleri yeterli değil çünkü teknolojinin geldiği nokta belli bir de bizim durumumuza bakın kesinlikle yeterli değil.

Orpinas, Horne ve Staniszewski (2003) Amerika'da birçok eyalette yapmış oldukları araştırmada güvenli okullarda alarm sisteminin varlığını saptamışlardır. Ulusal Suç Önleme Konseyi (National Crime Prevention Council) (2003) yazmış oldukları raporda erken güvenlik alarmı olan okulları güvenli okullar kategorisinde değerlendirmiştir.

Öğretmenlerin okulda yangın söndürme sistem ve cihazlarının düzenli olarak kontrol edilmediği konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö3:Okulda yangın sistemi var ama çalıştığı konusunda fikrim yok bilmiyorum. Hiç kontrol edildiğini de görmedim.

Ö10:Okulda yangın söndürme sistemi var mı yok mu bilmiyorum yangın söndürme tüpü var illa ki ama onun da kontrol edilip edilmediği konusunda bilgim yok.

MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi (2009) madde 76'ya göre yangın söndürücülerin periyodik kontrolü ve bakımı TS 11748 standardına göre yapılır ve söndürücülerin bakımını yapan üreticinin veya servis firmalarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığının dolum ve servis yeterlilik belgesine sahip olması gerekmektedir. Bu yönerge doğrultusunda okullar tarafından hem otomatik söndürme sistemlerinin hem de yangın tüplerinin bakımlarının yaptırılması güvenlik açısından çok önemlidir. Öğretmenlerin okulda yangın köşesi ve doğal afet panosu olmadığı konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö3:Yangın köşesi konusunda hani bizim çocukluğumuzda yangın köşeleri vardı kalktı herhalde o, bizim okulumda böyle bir köşe yok mesela.

Ö11:Öyle sorduğunuz gibi okulun girişinde ya da belli bir yerinde bir köşe ya da pano yok. Belki bizim okul yeni olduğu için bulunmuyor olabilir.

Çankaya (2010) yılında yaptığı çalışmasında orta vadeli önlemler olarak okullarda meydana gelebilecek şiddet eylemleri, yangın, deprem, kazalar, yaralanmalara karşı önceden tedbir almak gerektiğini öngörmüştür. Bu bağlamda doğal afet panoları ve yangın köşelerinin de öğrenci ve öğretmenleri bu tür durumlara karşı hazır tutmak amacıyla yapıldığı söylenebilir.

Eğitim, tatbikat ve tedbirlere ilişkin sorunlarda ise 18 öğretmen doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatların yetersiz olduğunu ve 5 öğretmen ise tedbirler kapsamında okulların olası depremler için hazır olmadığını ifade etmiştir. Doğal afet ve yangın konusunda eğitim ve tatbikatların yetersiz olduğu konusunda bildirdiği görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö4:Daha fazla eğitim ve tatbikat yapılabilir. Mesela bu yıl ilk kez AFAD ekibi geldi okulumuza bunlar şuan yetersiz ama sayısı artırılırsa hem öğrencilerimiz hem de biz bilgileniriz.

Ö19:Okulda tatbikat yapılıyor ama umursayan yok, çok ciddiye alınmıyor. Allah korusun böyle bir durum olsa ne yaparız bilmiyorum.

Buckley, ABD Cleveland'da emniyet teşkilatı, sivil toplum örgütleri ve okul temsilcilerinden oluşan okul güvenlik konseyi tarafından her yılın Ekim ayında yangından korunma güvenliği ve Mayıs-Haziran aylarında ise depremden korunma ve kurtarma faaliyetleri konusunda uzmanların yaptığı uygulamalı tatbikatlar ile konferanslar ve seminerler düzenlendiğini belirtmiştir (akt. Çankaya, 2010).

Okulların olası depremlere karşı hazır olmadığı konusunda ise öğretmenler tarafından şu görüşler bildirilmiştir:

Ö2:Bizim okulumuzda deprem konusunda çok eksiklik var bence. Özellikle dolaplar panolar sabit değil deprem olması durumunda düşüp öğrencilere tehlike yaratabilir.

Ö15:Özellikle deprem konusunda eksiklik var, çocuklar deprem ne yapacağını bilmiyor, deprem kiti deprem çantası yok.

Ulusal Suç Önleme Konseyi (National Crime Prevention Council) (2003) tarafından hazırlanan raporda deprem, yangın, sel gibi istenmeyen olaylara karsı okulda erken güvenlik tedbirleri alınmasının öğretmenlerin motivasyon ve iş doyumu açısından pozitif etki yaparken kaygı düzeylerini de düşürdüğü belirtilmiştir.

Doğal afet ve yangın eylem planına ilişkin alt kategoride ise 17 öğretmen belirtilen plandaki görevini bilmediğini ya da böyle bir planın varlığından haberdar olmadığını belirtmiştir. Bu konuda öğretmenler tarafından bildirilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ö13:Eylem planı vardır herhalde hiçbir bilgim yok.

Ö17:Bu planda görevim var mı ya da ne bilmiyorum ama kendi sınıfım nerden tahliye edecek nasıl edecek bunu biliyorum.

Doğal afet ve yangın eylem planlarının; okulları deprem, yangın, sel ve bunlar gibi felaketler için hazır tuttuğu söylenebilir. Sandoval (1985) belirtilen kriz müdahale planının felaketlerde ilk yardımı okul içersinden gerçekleştirmek, acil durumlarda neler yapılabileceğini kriz planına göre okulda tatbik etmek, sivil savunma ve diğer sivil örgütlerle işbirliği yaparak ilk yardım merkezinin oluşturulması için okula kaynaklar oluşturmaya çalışmak, acil durumlarda önemli kuruluşlarla iletişim kurmak, okulun güvenli bir şekilde boşaltılmasını sağlamak, krize etkili bir şekilde müdahale için okul üyelerini ve aileleri bilgilendiren seminerler organize etmek gibi amaçları olduğunu belirtmiştir.

3.7. Okul Yöneticileri ve Öğretmenler Tarafından Belirtilen Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde okul güvenliğinin fiziki güvenlik, şiddet, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okulların okul dışı tehditlere karşı korunması, doğal afetler ve yangın güvenliği boyutlarına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler yer almaktadır.

3.7.1. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Fiziksel Güvenliğe İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Okulların fiziksel güvenliğine ilişkin olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17

Yönetici ve Öğretmenlerin Fiziksel Güvenlik Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	f	%
Fiziksel Güvenlik İle İlgili Öneriler	**Okul Binası ile İlgili Öneriler**	Fiziki güvenlik konusunda okullara yeterli ödenek verilmelidir.	13	14,6
		Okul binaları yeniden planlı bir şekilde yapılmalıdır.	10	11,2
		Dersliklerde; köşeli, sivri sıra ve dolaplar olmamalıdır.	7	7,9
		Okul koridorları ve merdivenleri daha geniş ve ferah olmalıdır.	7	7,9
		Dersliklerde sıralar yenilenerek tekli sıra sistemine geçilmelidir.	5	5,6
		Okullara kaygan olmayan zeminler yapılmalıdır.	3	3,4
		MEB tarafından okul binaları standart hale getirilmelidir.	2	2,2
		Diğer görüşler.	3	3,4
	Toplam		50	56,2
	Okul Bahçesi ve Çevresiyle İlgili Öneriler	Okul bahçelerinde spor sahaları oyun alanlarından ayrılmalıdır.	8	9
		Bahçede bulunan potalar, direkler ve banklar sabitlenmelidir.	7	7,9
		Okul bahçesi yaralanmaları önleyecek şekilde "tartan zemin" olarak yapılmalıdır.	6	6,7
		Okul etrafındaki yollar trafiğe kapatılmalıdır.	5	5,6
		Kış şartlarında okul bahçesi tuzlanmalıdır ve temizlenmelidir.	2	2,2
	Toplam		28	31,4
	Denetim	Okulların fiziki güvenlikleri tarafsız ve uzman kişilerce denetlenmelidir.	11	12,4
	Toplam		11	12,4
	Genel Toplam		89	100

Çizelge 17 incelendiğinde okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından fiziksel güvenliğe ilişkin okul binası ile ilgili 50, okul bahçesi ve çevresiyle ilgili 28 ve denetimle ilgili 11 olmak üzere 89 öneri ifade edilmiştir.

Bina güvenliği ile ilgili olarak en fazla belirtilen “fiziki güvenlik konusunda okullara yeterli ödenek verilmelidir” önerisi 13, “okul binaları yeniden planlı bir şekilde yapılmalıdır” önerisi 10 ve “dersliklerde; köşeli, sivri sıra ve dolaplar olmamalıdır” önerisi ise 7 yönetici ve öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Diğer görüşlerde ise

merdiven korkuluklarının yenilenmesi, kapı kollarının öğrencilerin yaralanmasını önleyecek şekilde olması acil çıkış kapılarını her zaman açık olması önerilmiştir.

Fiziki güvenlik konusunda okullara yeterli ödenek verilmesi ile ilgili yöneticiler ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y2:Okullarda fiziki güvenliğin sağlanması için bir şeyler yapmaya çalışsa da yöneticiler ve idareciler maddi imkânsızlıklardan dolayı yapamıyor. Okullar maddi olarak desteklenmeli devlet tarafından.

Ö5:Öncelikle okullara bazı güvenlik önlemlerini alabilmesi için ödenekler sağlanmalı aksi takdirde para toplamak için veliyle karşı karşıya en çok öğretmen olarak ben geliyorum.

Ayar (2010) yaptığı çalışmanın bulgularında güvenlik kameralarının okul-aile birliklerinin çabalarıyla takıldığını çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın okulların güvenliğinin artırılması için ayrı bir ödenek vermediği belirtmiştir. Okulların tam güvenlikli hale gelmesi için ilkokullar için de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenek gönderilmesi gerekmektedir.

Okul binalarının yeniden planlı bir şekilde yapılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y16:Milli Eğitim binanın düzenlemesini bana yaptırmayacak ben müteahhit değilim. Gönderecek teknik elemanını iş sağılığı ve güvenliği kapsamında ne yapılması gerekiyorsa yazıp çizip binayı yeniden yaptıracak.
Ö18:Öncelikle iyi bir planlama yapılmalı uzmanlar tarafından ve tüm okul binaları standart olarak yeniden güncel gereksinimlere uygun olarak yeniden yapılmalı.

Baykan (1993) tarafından eğitim kurumlarının durum tespitinin yapıldığı çalışmada Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının okul binalarının % 43.28'nin fiziksel açıdan yetersiz olduğunu saptamıştır. Eğitim ve Çalışma Birimi (Department for Education and Employment) (1996) tarafından yapılan araştırmada güvenliğin yeni okul

binalarının düzenlenmesinde en önemli faktör olduğunu ancak var olan birçok okulun bu düşüncede bir güvenlik sistemiyle dizayn edilmediği belirtilmiştir.

Dersliklerde; köşeli, sivri sıra ve dolaplar olmaması gerektiğine ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Y18:Sınıflarımızdaki sıralar, tahta veya dolaplar bunların hepsi sivri köşelere sahip. Bu durum ilkokul öğrencileri için büyük tehlike, bunlar oval şekilli olmalı.

Ö12:Sınıfta her şey risk diyebiliriz çocuk o anda aklına gelmeyen bir şeyi yapabilir. Birbirini itip kakarken sıraların sivri uçları çocuklara zarar verebilir. Sınıflarda sivri uçlu şeyler olmamalı.

Ergüder (2004), öğrencilerin uğradıkları kazalarda etkili olan faktörleri insan ve çevresel faktörler olarak ikiye ayırmıştır. Sınıflar için tasrlanan eşyaların sivri kenarlarının olmasının ise çevresel faktörlerden olduğunu ve sınıf içi kazalarda yaralanmalara neden olduğunu belirtmiştir.

Okul bahçesi ve çevresiyle ilgili alt kategoride ise okul bahçesinde spor sahalarının oyun alanlarından ayrılmasına ilişkin 8, bahçede bulunan potalar, kale direkleri ve bankların sabitlenmesine ilişkin 7 ve okul bahçelerinin zemininin tartan yapılmasına ilişkin 6 öneri belirtilmiştir.

Okul bahçesinde spor sahalarının oyun alanlarından ayrılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y22:Okulumuzun bahçesinde ayrı oyun alanları yok, potalar, kaleler bahçenin ortasında bu konuda sıkıntılar oluyor. Oyun alanlarının bahçe içerisinde ayrılması gerekiyor.

Ö4:Oyun alanları konusunda sorun yaşıyoruz, çarpışmalar oluyor futbol, basketbol,voleybol sahalarının kesinlikle birbirinden ayrılması gerekiyor.

Bazı okullarda öğrenci mevcuduna göre okul bahçelerinin ve oyun alanlarının yetersiz olması, öğrencilerin rahatça koşup oynayamaması, özellikle bu durumda küçük

öğrencilerin çarpışmalardan zarar görmesi gibi nedenler nöbetçi öğretmenlerin, öğrencilerin davranışlarını kısıtlamasına neden olmaktadır (Memduhoğlu ve Taşdan, 2008). Erol (2009) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici/öğretmenlerin %52,4'ü okuldaki spor, oyun vb. etkinlik alanlarının yetersiz olmasını güvenlik sorunu olarak belirtmişlerdir.

Bahçede bulunan potalar, direkler ve bankların sabitlenmesine ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Y8:Bahçede bulunan kale direkleri ve voleybol direği sabit değil ama kesinlikle sabitlenmesi gerektiğini düşünüyorum bu konuda çalışmalar yapıyoruz.

Ö14:Kale direkleri ve gönder kesinlikle sabit olmalı. Geçen yıllarda bizim burada yaz tatilinde gönder direği çocuğun üstüne düşmüş ve ölümüyle sonuçlanmış o yüzden sabit ve güvenli olmalı.

Okul bahçelerinde düşme ve devrilme riski olan tüm malzemelerin sabitlenmesi gerekmektedir. Sabit olmaması durumunda ise büyük çoğunluğu metal maddeden yapılan bu malzemeler öğrencilerin can güvenliklerini tehlikeye atacaktır.

Yönetici ve öğretmenlerin okul bahçesinin yaralanmaları önleyecek şekilde tartan zemin olması önerisine ilişkin görüşlerinden bazıları şöyledir:

Y5:Okul bahçesinde bu şekilde değil de bir tartan türü zeminler yapılabilir. Zemin beton olduğu için tehlikeli ama tartan olursa kafa yarılmaları, yaralanmalar önüne geçileceğini düşünüyorum.

Ö4:Okulun zemini çok kötü. Zemin bu tartan denen plastik var onunla kaplanabilir, böylece çocuklar güvenle oynayabilirler.

Memduhoğlu ve Taşdan (2008) yaptıkları çalışmada okul bahçesinin asfalt**,** beton gibi sert zeminlerle kaplanmasının düşmelerde yaralanmalara yol açtığını bildirmişlerdir. Düşmeler sonucu çok yaralanma olma sebeplerinden birisinin de okul bahçesindeki

zeminlerin beton olması olduğu söylenebilir bu nedenle tartan olmasının isabetli olacağı değerlendirilebilir.

Denetim alt kategorisinde ise okulların fiziki güvenliklerinin tarafsız ve uzman kişilerce denetlenmesi önerisi 11 yönetici ve öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin bu öneriye ilişkin görüşlerinden bazıları şöyledir:

> *Y8:Bence Milli Eğitim tarafından tarafsız bir iş sağlığı güvenliği ekibi kurulup okul girişinden itibaren denetim yapmalıdır. Okulda güvenlik adına her şey bu ekip tarafından kontrol edilmeli.*

> *Ö5:Bu işin bir prosedürü vardır bizim okulda uygulanmıyor. Bu işte uzman kişiler kimse gelecekler tek tek bütün okulları kontrol edecekler uygun olup olmayan okulları değerlendirecekler.*

Eroğul (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan yöneticilerin %42'si okullarını kısmen denetleyebildiklerini, %5'i ise denetleyemediklerini bildirmiştir. Bu bağlamda yöneticiler okullarımı her zaman tarafsızca denetleyemeyebilirler, bunu önlemek için tarafsız kişilerin okulları denetlemesinin okulları güvenlik bakımından hazır bir duruma getireceği söylenebilir.

Yönetici ve öğretmenler fiziki güvenlik boyutunda genel olarak okulların maddi sıkıntılarını dile getirmişler ve ödenek verilmesini önermişlerdir. Bahçe güvenliği konusunda dile getirilen öneriler de maddi durum ile ilgilidir. Denetim konusunda ise okulların tarafsız kurum ve kişilerce denetlenmesi okullara üst düzey bir yarar sağlayacaktır.

3.7.2. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Şiddete İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Okullarda şiddetin önlenmesine yönelik olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18 incelendiğinde okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından bilinçlendirme eğitimleri kapsamında 43, sosyal ve sportif faaliyetlere ilişkin 12 ve disipline yönelik ise 2 görüş, öneri olarak ifade edilmiştir.

Çizelge 18

Yönetici ve Öğretmenlerin Şiddetin Önlenmesine Yönelik Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	f	%
Şiddetin Önlenmesine Yönelik Öneriler	**Bilinçlendirme Eğitimleri**	Şiddet konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.	22	38,6
		Öğrencilere hoşgörü ve değerler eğitimi verilmelidir.	16	28,1
		Rehberlik servisi tarafından şiddetin önlenmesi için kurul oluşturulmalıdır.	4	7
		Şiddet, şiddet sebepleri ve şiddetin önlenmesi hakkında öğretmenler bilinçlendirilmelidir.	1	1,8
	Toplam		43	75,5
	Sosyal ve Sportif Faaliyetler	Okullarda öğrenciler için spor alanları artırılmalıdır.	7	12,3
		Öğrenciler sosyal aktivitelere yönlendirilmelidir.	5	8,7
	Toplam		12	21
	Disiplin	Şiddet eğiliminin azalması için öğretmenler sınıf disiplinini sağlamalıdır.	2	3,5
	Toplam		2	3,5
	Genel Toplam		57	100

Bilinçlendirme eğitimleri alt kategorisinde şiddet konusunda ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik 22, öğrencilere hoşgörü ve değerler eğitimi verilmesine yönelik 16 ve rehberlik servisi tarafından şiddetin önlenmesi için kurul oluşturulmasına yönelik 4 öneri dile getirilmiştir.

Şiddet konusunda ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik yönetici ve öğretmenler tarafından öneri amacıyla dile getirilen görüşlerden bazıları şöyledir:

> *Y24:Önce aileden başlamalı bu, çocuğun şiddet eğilimi. Önce ailelere eğitim verilmeli çünkü çocuk evde ne görürse onu yapıyor.*

> *Ö17:İlk başta yapılması gereken bizim ülkemizde en büyük eksikliğimiz olan yetişkin eğitimi, ilk önce ailelerin yetiştirilmesi çünkü çocuk ailede mutlaka şiddet görüyor ve okulda bunu yansıtıyor.*

Kadel ve diğerleri (1999) yaptıkları çalışmada ailelerin şiddet davranışında bulunmayan çocukları yetiştirebilmeleri için bu konu hakkında strateji ve beceri eğitimine

ihtiyaç duyabileceklerini, şiddete karsı çalışmaların içinde ailelerin de bulunmasının okul uygulamalarına meşruiyet vereceğini ve öğrencilere, hem ailelerinin hem de okulun şiddeti hoş görmeyecekleri mesajını vereceğini belirtmişlerdir. Taşdan (2009) ise yaptığı çalışmada şiddetin bizzat tanığı olmanın maruz kalmak kadar önemli bir konu olduğunu ve aile içinde fiziksel şiddet uygulandığına tanıklık eden çocuklarda ruhsal sorunlar oluştuğunu, nihai olarak kavgaya ve tartışmaya eğilimli olarak yetiştiklerini ifade etmiştir.

Şiddetin önlenmesine yönelik öğrencilere hoşgörü ve değerler eğitimi verilmesine ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından önerilen görüşlerden bazıları şöyledir:

Y25:Çocuklar öncelikli olarak birbirlerine hoşgörülü davranmayı öğrenmelidir. Bu konuda eğitmeliyiz gerekirse seminerler vermeliyiz.

Ö16:Hepimiz birbirimize saygılı olmayı öğrenmeliyiz, karşımızdaki çocuk da olsa sevgi saygı göstermeliyiz ki o da etrafına sevgi dolu ve saygıyla bakabilsin.

Learning First Alliance'a (2016) göre güvenli ve öğrenmeyi destekleyici topluluklarda, saygı değerleri, iş birliği, sorumluluk, liderlik, yardımseverlik ve başkalarına karsı olan yükümlülük, okullarda günlük yaşantının önemli öğeleridir, farklı yol ve yöntemlerle öğretilip güçlendirilebilir. Bir öğrenci karşısındaki herhangi bir insana hoşgörülü davranabiliyorsa şiddet önemli derecede azalabilir.

Rehberlik servisi tarafından şiddetin önlenmesine yönelik kurul oluşturulmasıyla ilgili önerilerden bazıları şöyledir:

Ö4:Okulda rehberlik öğretmeni öncülüğünde diğer öğretmenlerle beraber kurul oluşturulup öğrenciler ve aileleri üzerinde çalışmalar yapılabilir mesela.

Ö22:Rehberlik servisi çalışma grupları oluşturarak çalışmalar yapmalıdır, gerekirse ailelerle görüşülmelidir.

Jalloh ve Schmalz (2002) yaptıkları çalışmada insan kaynakları, bilgi ve zamanın güvenli öğrenme çevresini sürdürmede önemli kaynaklar olduğunu bununla birlikte kanunu uygulayanlar, rehber ve psikolojik danışmanlar, veliler ve toplumun diğer üyelerinin birlikte çalışmalarının okulda şiddeti önleme plânının başarılı olmasında çok

önemli olduğunu belirtmiştir (akt. Geyin, 2007). Okul ve aile birlikte çalışarak öğrencilerin davranış olarak belirli bir düzeye gelmesini sağlayabilirler.

Sosyal ve sportif faaliyetler alt kategorisinde okullarda spor alanlarının artırılmasına yönelik yedi ve öğrencilerin sosyal aktivitelere yönlendirilmesine ilişkin ise beş öneri dile getirilmiştir. Yönetici ve öğretmenler tarafından okullarda spor alanlarının artırılmasına yönelik ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y9:Çocukların aileler vasıtasıyla spora yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum ve çocukların da spor yapabilmesi için yeterli spor alanlarının olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö21:Okulumuzda yeteri kadar fiziksel etkinlik odaları ya da spor alanları yok. Bunların artırılıp öğrenciler böylece şiddetten uzak tutulabilir.

California Eğitim Departmanı (California Department of Education) (1995) güvenli okul ortamının özellikleri arasında güvenli okullarda bireysel ve psikolojik danışma, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetler gibi müfredat dışı etkinliklerin düzenlendiğini belirtmiştir. Öğrencilerin sportif faaliyetlerle birlikte takım ruhu oluşturabileceği ve sonuçta şiddetin azalacağı söylenebilir.

Yönetici ve öğretmenler tarafından öğrencilerin sosyal faaliyetlere yönlendirilmesine ilişkin ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y19:Şu dönemdeki çocuklar internet bağımlısı arkadaşlarıyla muhabbet etmeyi bilmiyor. Sosyal faaliyetlerde bulunursa belki sosyal yönü güçlenir şiddetle uğraşmaz.

Ö18:Öğrenciler birbirine şiddet uyguluyor ve bununla ilgili olarak sosyal faaliyetlerde bulunması, spor yönünden yine aktif olmaları, sinema, gezi gibi faaliyetlere katılıp negatif elektriklerini atmaları gerekiyor.

Baran (2008) tarafından okullarda şiddet ve okul güvenliğinin incelenmesine yönelik yapılan araştırmaya katılan öğretmenlerin %14,3'ü sosyal faaliyetlerin artırılmasıyla şiddetin azalacağını bildirmişlerdir. Sosyal faaliyetler, öğrencilerin birbirleriyle sıkı dostluklar edinmesini ve bu yolla şiddetin azaltmasını sağlayabilir.

Disiplin alt kategorisinde ise öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlaması gerektiğine dair iki öneri ifade edilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

Y20:Bazı öğretmenlerimizin sınıf düzenini sağlayamadığını görüyoruz. Bu da öğrencilerin gevşek olmasına ve birbirlerine olan davranışlarına yansıyor. Öğretmenler sınıfta otoriteyi sağlamalı.

Ö14:Burada daha çok görev öğretmene düşüyor, öğretmenler disiplini elden bırakmamalı öğrencilere karşı. Öğretmenler bazen ipi gevşetince öğrencilerde şiddet içeren disiplin sorunları ortaya çıkıyor.

Dönmez ve Güven (2002) tarafından yapılan araştırmada okul disiplin uygulamaları % 52,1 oranında "kısmen" yeterli bulunurken, % 21,3 oranında da "yetersiz" bulunmuştur. Kadel ve diğerleri (1999) ise yaptıkları çalışmada yaratıcı okul ve başarılı öğrencilere sahip olmak için güvenli ve disiplinli öğrenme çevresi oluşturmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenler şiddet boyutunda yüksek bir oranla şiddet konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğini ve öğrencilere hoşgörü ve değerler eğitimi verilmesinin yararlı olacağını önermişlerdir. Öğrencilerin sosyal ve sportif aktivitelere yönlendirilmesinin ise şiddeti azaltacağını bildirmişlerdir.

3.7.3. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Ulaşım Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Okullara ulaşım güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19 incelendiğinde ulaşım güvenliği boyutunda eğitim alt kategorisinde 24, servisler alt kategorisinde 18, okul çevresi ve yollara ilişkin alt kategoride 66 ve denetime ilişkin alt kategoride 20 görüş olmak üzere 128 öneri ifade edilmiştir.

Çizelge 19

Yönetici ve Öğretmenlerin Ulaşım Güvenlik Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	f	%
Ulaşım Güvenliği İle İlgili Öneriler	**Eğitim**	Veliler ulaşım güvenliği konusunda bilinçlendirilmelidirler.	13	10,2
		Servis şoförleri ve hostesler eğitilmeli ve bilinçlendirilmelidir.	11	8,6
	Toplam		24	18,8
	Servisler	Servis kullanma imkânı olmayan öğrencilere devlet desteği verilmelidir.	10	7,8
		Okul servisleri ile anlaşma yapan okul aile birliğinde bulunan veliler bilinçli olmalıdır.	8	6,3
	Toplam		18	14,1
	Okul Çevresi ve Yollar	Okul yolundaki trafik işaret ve levhaları eksiksiz olmalıdır.	28	21,9
		Kaldırım ve yollar öğrenci güvenliği düşünülerek tasarlanmalı ve yapılmalıdır.	15	11,7
		Sürücüler okulların etrafında dikkatli olunması konusunda ikaz edilmelidir.	9	7
		Okul kapıları ana yollara açılmamalıdır.	7	5,6
		Okul yollarındaki yaya geçidi sayısı artırılmalıdır.	3	2,3
		Diğer görüşler.	2	1,6
	Toplam		66	51,1
	Denetim	Servis denetimleri polis/jandarma ekipleri tarafından sıklıkla yapılmalıdır.	10	7,8
		Okul giriş çıkış saatlerinde trafiği düzenlemek için polis görev yapmalıdır.	10	7,8
	Toplam		20	15,6
	Genel Toplam		128	100

Eğitime ilişkin alt kategoride velilerin ulaşım güvenliği konusunda bilinçlendirilmelerine yönelik 13 ve servis şoförleri ve hosteslerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmelerine yönelik ise yönetici ve öğretmenler tarafından 11 öneri dile getirilmiştir. Yönetici ve öğretmenler tarafından velilerin ulaşım güvenliği konusunda bilinçlendirilmelerine ilişkin ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y11:Bazı veliler trafikte kendini koruyamıyor ki çocuğu korusun. Velilere bilgi verilmeli, eğitim verilmeli ulaşım konusunda, servisler konusunda.

Ö12:Okulumuzun etrafında trafik yoğun. Çocuğunu getiren velilere de trafik eğimi verilmeli, mesela polis verebilir.

Avustralya 'da ve bir benzeri Kanada'da uygulanan Walking School Bus programında çocuklarını yaya olarak okula götüren velilere belli periyotlarla trafik eğitimi verilmektedir ve bu eğitimi almayan velilerin çocuklarını okula götürmelerine izin verilmemektedir. Velilerin bilinçlendirilmeleri, hem kendi güvenliklerini hem de çocuklarının güvenliklerini sağlamaları açısından oldukça önemlidir

Yönetici ve öğretmenler tarafından servis şoförleri ve hosteslere eğitim verilmesine ilişkin ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y5:Şoförlerin eğitimine gelince de ben şoförlerin bu konuda yeterince eğitim aldıklarını düşünmüyorum. Aldıkları eğitim formalite bir eğitim. Kaliteli bir eğitim olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö13:Öğrencilerimden duyduğum kadarıyla bazen servisteki şahsın kaba kelimeler kullandığını duydum. Eğitimli olsa bunu yapmaz, acilen çocuklara nasıl davranacakları konusunda bilinçlendirilmeliler.

Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne (2004) göre 2006 yılı itibarıyla servis sürücülerinin SRC belgesi alması ve bu kapsamdaki eğitimleri almaları zorunlu tutulmuştur. SRC belgesini alan servis şoförleri bir daha zorunlu bir eğitime tutulmamaktadır. Ancak Umum Servis Aracı İşletmeleri Odalarınca okul servis şoförlerinin istekli katılımı ile yaz tatilinde 3 gün veya 1 hafta süreli kursa tabi tutulmaktadırlar. Servis şoförleri ve hosteslerin eğitimlerinin daha kaliteli hale getirilmesinin trafik ve ulaşım güvenliği noktasında çok önemli olduğu söylenebilir.

Servisler ile ilgili alt kategoride ise servis kullanma imkânı olmayan öğrencilere devlet desteği verilmesi konusunda 10 ve okul servisleri ile anlaşma yapan okul aile birliğinde bulunan velilerin bilinçli olmaları konusunda 8 görüş ifade edilmiştir.

Yönetici ve öğretmenler tarafından servis kullanma imkânı olmayan öğrencilere devlet desteği verilmesi ile ilgili ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y3:MEB tarafından özellikle ulaşımın sıkıntılı olduğu okullara ücretsiz servis sağlanabilir ya da imkânı olmayan öğrenciler devlet desteğiyle servis kullanabilir.

Ö8:Ailesinin durumu olmadığı için çocuk yaya olarak geliyor mesela ama geldiği yol çok riskli. Bu gibi durumlarda kesinlikle devlet desteği ile öğrenciler servis kullanmalı.

İnan (2006) yaptığı çalışmada ABD'de her gün 450 bin servis otobüsünün 24 milyon öğrenciyi günde iki sefer olmak üzere taşıdığını, bu büyük rakama oranla 100 bin mildeki kaza yüzdesinin ise sadece on binde iki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca istatistiklere göre devletin, öğrenci taşıma gideri olarak öğrenci başına ortalama yılda 493 dolar ödemekte olduğunu bildirmiştir. Özgün (2007) ise yaptığı araştırmada Hollanda'da okul servis ücretlerinin bir kısmının belediyeler, kalan kısmının ise veliler tarafından karşılandığını bildirmiştir. Türkiye'de taşımalı eğitim için servis ücreti devlet tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanında ekonomik durumu iyi olmayan öğrenciler için servis ücretlerinin devlet tarafından karşılanması gerekmektedir.

Yönetici ve öğretmenler tarafından okul servisleri ile anlaşma yapan okul aile birliğinde bulunan velilerin bilinçli olmaları konusunda ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y4:Velilerin servis konusunda hassasiyet göstermesi lâzım. Şunu sorması gerek ben çocuğumu hangi servisle gönderiyorum nasıl gönderiyorum? Gerekli kriterleri bilmesi ve ona göre anlaşma yapması gerekir.

Ö6:Ailelerin bilinçli olması gerekiyor, servisler konusunda kriterleri bilmeleri ve gerektiğinde hesap sormaları gerekiyor.

Veliler servisler konusunda yeterli bilgiye sahip olur ve anlaşma yaparken bunları dile getirerek anlaşma yaparlarsa servisler açısından ulaşım güvenliğine katkıda bulunabilirler.

Okul çevresi ve yollar alt kategorisinde ise okul yolundaki trafik işaret ve levhalarının eksiksiz olmasına ilişkin 28, kaldırım ve yolların öğrenci güvenliği düşünülerek tasarlanması ve yapılmasına ilişkin 15 ve sürücülerin okulların etrafında dikkatli olunması konusunda ikaz edilmesi ise 9 yönetici ve öğretmen tarafından önerilmiştir. Diğer görüşlerde ise okul yolundaki kaldırımlara araç park edilmemesi ve öğrencileri okullara bisikletle gelmeleri için bisiklet yollarının yapılması önerileri ifade edilmiştir.

Okul yolundaki trafik işaret ve levhalarının eksiksiz olmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

Y19:Öğrencilerin kullandığı yollarda geçiş üstünlüğü öğrencide olacak şekilde trafik işaret ve levhaları eksiksiz olmalıdır. Mevcut durumda büyük eksiklikler var.

Ö24:Okul yolundaki trafik işaret ve levhaları kesinlikle artırılmalıdır, yollar yeniden düzenlenmelidir.

Buçak tarafından 2008 yılında Ankara'da yapılan araştırmaya katılan öğretmenlerin %56'sı okulların etrafında trafik işaret ve levhalarının olmadığını bildirmişlerdir. Erol (2009) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %39,7'si trafikte çocukların güvenliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin alınmamasını okulda güvenlik sorunu olarak belirtmişlerdir.

Kaldırım ve yolların öğrenci güvenliği düşünülerek tasarlanması ve yapılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

Y16:Okulumuza yakın bir anayol var ve buradan öğrencilerimizin geçeceği alt geçit, üst geçit hiçbir şey yok. Yollar yapılırken öğrencilerin güvenliği de düşünülmeli ve ona göre yapılmalı.

Ö10:Okul yolunda kaldırım olmalı çocukların rahatlıkla yürüyebilecekleri, belki bir yay geçidi yapılmalı okul çevresine.

Buckley, Cleveland'da her yılın Kasım ayında kaldırım ve yaya güvenliği konusunda eğitimler verildiğini ve okul güvenlik konseyi tarafından çeşitli denetimlerin yapıldığını bildirmiştir (akt. Çankaya, 2010). Turhan ve Turan (2012) ise yaptıkları çalışmada çalışmaya katılan öğretmenlerin okul çevresindeki üst geçit ve kaldırımların eksik ya da uygun olmadığını bildirdiğini belirtmişlerdir.

Sürücülerin okulların etrafında dikkatli olunması konusunda ikaz edilmesine ilişkin yöneticiler ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y12:Yollar güvenli değil, bizim çocuklarımızın yaş grubu küçük. Sürücülerimiz okul etraflarında dikkatli olunması konusunda ikaz edilmeli bence.

Ö15:Karşıdan karşıya geçen öğrenciler sıkıntılar yaşıyor. Araç kullananlar yol vermek yerine kornaya basıyor gerçi bu kültür hala bizim ülkemizde yok ama olmalı.

Sürücülerin okullar etrafında dikkatli olmaması sonucunda içinde öğrencilerin bulunduğu kazalar yaşanmaktadır. Bu tür kazaların engellenmesi için, sürücülere bir genelge ile ya da verilecek eğitimler ile özellikle okul çevrelerinde daha dikkatli olmaları konusunda ikazların yapılması gerekmektedir.

Denetimle ilgili alt kategoride ise servis denetimlerinin polis/jandarma ekipleri tarafından sıklıkla yapılması 10 ve okul giriş çıkış saatlerinde trafiği düzenlemek için polisin görev yapması gerektiği 10 yönetici ve öğretmen tarafından öneri olarak dile getirilmiştir. Servis denetimlerinin polis/jandarma ekipleri tarafından sıklıkla yapılmasına ilişkin belirtilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y21:Servislerin yönetmeliklere uygun hareket edip etmediği emniyet tarafından kontrol edilmeli ve sık aralıklarla yapılmalı.

Ö1:Ulaşım güvenliğinin sağlanması için en başta denetimler sıklaştırılmalı. Okulda yöneticiler, yollarda ise polis/jandarma sürekli denetim yapmalı.

Gedik (2013) Uşak ilinde yaptığı çalışma sonucunda denetimlerin sıklaştırılmasının ve cezai işlemlerin uygulanmasının araç kapasitesinin öğrenci sayısına uygun olma şartı bağlamında ayakta gidip gelen öğrenci sayısını sıfıra indirdiğini belirtmiştir. Denetimlerin sıklıkla yapılmasının oluşabilecek güvenlik ihlallerinin önüne geçebileceği söylenebilir.

Okul giriş çıkış saatlerinde trafiği düzenlemek için polisin görev yapması gerektiğine ilişkin dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y15:Diğer zamanlarda polise ihtiyaç yok ama okul giriş çıkış saatlerinde öğrencilerin yoğun olduğu saatte trafiğin düzenlenmesi açısından mutlaka polis olmalıdır.

Ö2:Okulumuzun kapısı direk caddeye açılıyor, trafik çok yoğun. Giriş çıkış saatlerinde öğrencilerimizin güvenliği için trafik polisi olmalı ama gelmiyorlar.

Harmancı (2009) yaptığı çalışmada okul polislerinin Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü personeli ile koordineli olarak trafiğin akışını düzenlediğini bildirmiştir. Dönmez ve Güven ise (2002) yaptıkları araştırmada okul güvenliğinin sağlanması için polisler tarafından okul giriş çıkışlarında trafiğin düzenlenmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Yöneticiler ve öğretmenler ulaşım güvenliğinin sağlanması konusunda ulaşımla ilgili eğitimler, servisler, okul çevresi ve yolların durumu, yapılması gereken denetimler ile ilgili olarak önerilerde bulunarak bu boyutta katkı sağlamaya çalışmışlardır.

3.7.4. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Okullarda beslenme ve gıda güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 20'de belirtilmiştir.

Çizelge 20 incelendiğinde beslenme ve gıda güvenliği boyutunda kantin ve beslenme ile ilgili 30, bilinçlendirme eğitimleri ile ilgili 23, fiziksel özellikler ile ilgili 30 ve denetim ile ilgili olarak ise 30 olmak üzere 126 öneri yöneticiler ve öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Kantin ve beslenme alt kategorisinde okul kantinlerinde sağlığı olumsuz etkileyebilecek ürünlerin satılmamasına ilişkin 17, her okulda yemekhane olması ve tüm öğrencilere ücretsiz yemek verilmesine ilişkin 9, kantinlerde meyve satılmasına ilişkin ise 4 öneri ifade edilmiştir.

Okul kantinlerinde sağlığı olumsuz etkileyebilecek ürünlerin satılmamasına ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y22:Çiğ köfte, cips, buzlu içecek son yıllarda moda oldu kantinlerde. Bu saydığım ürünler sağlıksız ürünler bunlar kantinlerde satılmamalı.

Ö7:En basit örneği kantinde buzlu içecek satılıyor. Bende diyorum ki çocuklara almayın sağlıksız. Ama kime anlatıyorsun ki kantinde satılması serbest, önce satış yasaklanmalı.

Çizelge 20

Yönetici ve Öğretmenlerin Beslenme ve Gıda Güvenliği Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	*f*	%
Beslenme ve Gıda Güvenliği İle İlgili Öneriler	**Kantin ve Beslenme**	Okul kantinlerinde sağlığı olumsuz etkileyebilecek ürünler satılmamalıdır.	17	13,5
		Her okulda yemekhane olmalı ve tüm öğrencilere ücretsiz yemek verilmelidir.	9	7,1
		Okul kantinlerinde meyve satılmalıdır.	4	3,2
	Toplam		30	23,8
	Bilinçlendirme Eğitimleri	Beslenme sağlığı konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.	23	18,3
	Toplam		23	18,3
	Fiziksel Özellikler	Her okulda kantin olmalıdır	20	15,8
		Okul sütü uygulaması için okullarda soğuk hava deposu oluşturulmalıdır.	5	4
		Okullarda öğrencilerin yiyeceklerini oturarak yiyebilecekleri sınıf harici mekânlar olmalıdır	5	4
	Toplam		30	23,8
	Denetim	Okul kantinlerinin denetimi sıklaştırılmalıdır.	36	28,6
		Kantinler yönetmeliklere uygun olmalıdır.	7	5,6
	Toplam		43	34,2
	Genel Toplam		126	100

Sun, Lalsing ve Subratty (2009) yılında Hint Okyanusunda bir ada ülkesi olan Mauritius Cumhuriyeti'nde okullarının kantinlerinde satılan besinleri gözlemlemek için yaptıkları araştırmada okul kantinlerindeki satışlarda ilk olarak %97,7 ile çikolata, şekerleme, pastaların, ikinci olarak ise %76,6 ile yağda kızartılan besinlerin satıldığı bildirmişlerdir. Çalışma sonucunda genel olarak kantinde satılan ürünlerin sağlıksız olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenci sağlığı için kantinde satılan ürünlerin sağlığa uygun olması gerekmektedir.

Her okulda yemekhane olması ve tüm öğrencilere ücretsiz yemek verilmesi ile ilgili olarak yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y13:Okullara yemekhane yapılıp keşke çocuklara yemek verilse. Beslenme uzmanları tarafından program hazırlansa çünkü herkesin ekonomik şartları bir değil.

Ö8:Okulda öğrencilere bedavadan yemek verilebilir. Her okulda yemekhane olması lâzım, bence olsa çok iyi olurdu.

Türkmenoğlu (2007) tarafından beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun sabah kahvaltısı ve akşam yemeğini evde yedikleri ancak öğle yemeğini yemedikleri, geçiştirdikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle her okulda yemek verilmesi sağlıklı nesillerin büyümesi ve gelişmesi bakımından önemlidir.

Okul kantinlerinde meyve satılması ile ilgili olarak yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y6:Kantinde meyve satılması imkânı olsa çok güzel olur.

Ö2:Bizim okulda kantinde meyve satılıyor ve bence çok güzel bir uygulama, bütün oku kantinlerinde meyve satılmalı.

Sabbağ (2009) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin %88,7'si her gün meyve yemelerinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Büyük koyuncu (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan annelerin %50,7'si en çok güvendikleri besinlerin sebze ve meyveler olduklarını bildirmişlerdir.

Bilinçlendirme eğitimleri alt kategorisinde beslenme sağlığı konusunda ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik 23 öneri yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilmiştir. Beslenme sağlığı konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi ile ilgili olarak yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y14:Bizim okul şehir dışında olduğu için velilerimiz kırsal kesimden. Özellikle bizim velilerin beslenme sağlığı konusunda eğitime ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum.

Ö12:Beslenme sağlığı konusunda tabii ki veliler bilinçlendirilmelidir.

Dölek (2004) tarafından yapılan annelerin beslenme sağlığı bilgileri ile ilgili çalışmada, annelerin büyük çoğunluğunun beslenme konusuna ilişkin bilgiyi en çok radyo, TV vb. kitle iletişim araçlarından ya da aile ve arkadaşlardan aldıkları belirlenmiştir. Ailelerin beslenme sağlığı konusunda uzmanlar tarafından eğitilmeleri öğrencilerin beslenme sağlıkları konusunda ileri derecede bir öneme sahiptir.

Fiziksel özellikler alt kategorisinde ise her okulda kantin olmasına yönelik 20, okul sütü uygulaması için okullarda soğuk hava deposu oluşturulmasına ilişkin beş ve okullarda öğrencilerin yiyeceklerini oturarak yiyebilecekleri sınıf harici mekânlar olmasına yönelik ise beş öneri ifade edilmiştir. Her okulda kantin olması ile ilgili olarak yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y17:Her okulda mutlaka kantin olmalı çünkü devlet okullarının hemen hemen tamamında yemekhane bulunmamaktadır. Kantinde olmazsa çocuklar nerede yemek yiyecek.

Ö4:Okulumuzda kantin olmadığı için çocuklar sürekli dışarıdaki markete gitmek için dışarı çıkmaya çalışıyorlar. Bunun gibi durumların önlenmesi için okullarda kesinlikle kantin olmalıdır.

Eroğul (2010) yaptığı araştırmada okulların büyük çoğunluğunda, öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarını okul kantinlerinden sağladığını tespit etmiştir. Waldron ve Lilburne (1992) ilkokul öğrencilerinin beslenme güvenlikleri üzerine yaptıkları çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerin %96'sının haftada en az bir kere kantinden alışveriş yaptıklarını bildirmişlerdir. Kantinler denetlenebilir olduğu için öğrencilerin okul dışında bir marketten alışveriş yapmaları yerine okulda bulunan kantinlerden ürün almaları daha uygundur.

Okul sütü uygulaması için okullarda soğuk hava deposu oluşturulmasına ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları ise şöyledir:

Y22:Sütün muhafazası bizi yoruyor, ben okulda çocukları oturtacak yer bulamıyorum nerde saklayacağım sütü? Devlet okullara sütün muhafazası için yerler yapmalı.

Ö25:Süt için soğuk hava depoları olursa bir harika olur çünkü korunma noktasında sıkıntıları var.

Süt, iyi ve serin muhafaza edilmediğinde çabuk bozulabilen bir besindir. Sütün bozulmasını önlemek için soğuk hava depolarında muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Okullarda öğrencilerin yiyeceklerini oturarak yiyebilecekleri sınıf harici mekânlar olmasına yönelik yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y15:Okulda çocukların kantinden aldıkları ürünleri yiyecekleri yer yok, ayakta yiyorlar, gezerek yiyorlar. Keşke ayrı bir yer yapabilsek masalar olsa, çocuklar orda yese.

Ö11:Çocukların okulda çay içebilecekleri, oturup dinlenebilecekleri, bir şeyler yiyebilecekleri ayrı bölümler olmalıdır. Böylece sınıflarda koku da olmaz.

Blatchford (1998) yaptığı araştırma sonucunda okul kantinlerinde dinlenmenin okuldaki sosyal faaliyetler arasında olduğunu belirtmiştir. Okullarda kantinlerde ayrı oturma ve dinlenme yerlerinin olması öğrencilerin rahat ve huzurlu bir ortamda eğitim öğretim faaliyetlerinde bulunmalarını sağlar.

Denetim alt kategorisinde ise okul kantinlerinin denetiminin sıklaştırılması konusunda 36 ve kantinlerin yönetmeliklere uygun olması konusunda ise 7 öneri belirtilmiştir. Yönetici ve öğretmenler tarafından önerilen kantinlerin denetimlerinin sıklaştırılması konusundaki görüşlerden bazıları şöyledir:

Y10:Okul kantinleri denetleniyor ama bağımsız kurumlar da denetlemeli denetim sayıları artırılmalı.

Ö11:Kantinler sık sık denetlenmeli. Ne kadar çok denetlenirse kantinci o kadar çok kurallara uyar.

Turhan ve Turan (2012) yaptıkları çalışmaya katılan öğretmenlerin %41,4'ü kantinde satılan ürünlerin sağlıklı olduğuna inanmadıklarını ve kantinlerin denetimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise Akınay (2006), genel olarak anne ve babaların kantin uygulamalarından memnun olmadığını ve düzenli olarak denetim yapılmasının öncelikli beklentileri olduğunu belirtmiştir.

Yönetici ve öğretmenler tarafından önerilen kantinlerin yönetmeliklere uygun olması konusundaki görüşlerden bazıları şöyledir:

Y4:Kantini aylık olarak denetliyoruz. Yönetmeliklere uymalı kantinci yoksa sözleşmesini fesh ederiz.

Ö16:İlk dönem kantinde değişik şeyler satılıyordu. İkaz edildi ve durum düzeldi. Kantinler yönetmeliklere uymalıdır.

Okul kantinleri yönetmeliklere mutlak olarak uymalıdırlar. Kantinler, yönetmeliklere uymadıkları takdirde ticari amaçlar güderek öğrencilere sağlıksız ürünler satmaktadırlar. Bu durum öğrencilerin beslenme ve gıda güvenliklerini tehlikeye atmaktadır.

Yönetici ve öğretmenler beslenme ve gıda güvenliği konusunda; kantinler ve beslenme, bilinçlendirme eğitimleri, fiziki özellikler ve denetim konusunda çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Yönetici ve öğretmenler tarafından bu önerilerin gerçekleşmesiyle birlikte beslenme ve gıda güvenliği konusunun ileri düzeyde sağlanacağı hedeflenmiştir.

3.7.5. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okulların Okul Dışı Tehditlerden Korunmasına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Okulların okul dışı tehditlerden korunması ile ilgili okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 21'de belirtilmiştir.

Çizelge 21

Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	f	%
Okulların Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Öneriler	**Güvenlik**	Devlet tarafından okullara kadrolu güvenlik görevlisi verilmelidir.	28	23,1
		Okul güvenliğinin sağlanması konusunda emniyetten/jandarmadan destek alınmalıdır.	22	18,2
		Okula giren velilerden kapıda kimlik alınmalıdır.	16	13,2
		Okul bahçesinin duvarları ve kapıları yeterli olmalıdır.	9	7,4
		Okulda güvenliği tehlikeye düşüren şahıslara caydırıcı cezalar verilmelidir	8	6,6
		Nöbetçi öğretmenler nöbetçi olduğu gün derse girmemelidir.	7	5,8
		Okul bahçesine veli alınmamalıdır.	6	5
		Okullarda kamera sayısı artırılmalıdır.	6	5
		Okulların korunması için yönetici-öğretmen-veli işbirliği sağlanmalıdır.	6	5
		Okullarda gece bekçisi olmalıdır.	3	2,5
	Toplam		111	91,7
	Bilinçlendirme Eğitimleri	Veliler, öğrenciler ve öğretmenler okula gelebilecek dış tehditler konusunda bilinçlendirilmelidir.	7	5,8
		Okul polisi olacak polis memurlarına eğitim verilmelidir.	3	2,5
	Toplam		10	8,3
	Genel Toplam		121	100

Çizelge 21 incelendiğinde okul yönetici ve öğretmenler tarafından okulların okul dışı tehditlerden korunması boyutunda güvenliğe ilişkin 111 ve bilinçlendirme eğitimlerine yönelik ise 10 olmak üzere 121 öneri ifade edilmiştir.

Güvenlik alt kategorisinde en fazla belirtilen üç görüşten devlet tarafından okullara kadrolu güvenlik görevlisi verilmesi konusunda 28, okul güvenliğinin sağlanması konusunda emniyetten/jandarmadan destek alınması konusunda 22 ve okula giren velilerden kapıda kimlik alınması konusunda ise 16 öneri ifade edilmiştir.

Yönetici ve öğretmenler tarafından önerilen devlet tarafından okullara kadrolu güvenlik görevlisi verilmesi konusundaki görüşlerden bazıları şöyledir:

Y12:Okul güvenlik görevlisi şart ama okul olarak bunu kaldıracak bütçemiz yok, devlet her okula kadrolu bir güvenlik görevlisi vermeli.

Ö17:Okulda güvenlik mutlaka olmalı. Bu, devlet tarafından sağlanmalı ilkokulların zaten ödeneği yok.

Foster (2002) tarafından ABD'nin California eyaletinde yapılan çalışmaya katılan aileler güvenlik görevlilerinin okul güvenliğini olumlu yönde etkilediğini bildirmişlerdir (akt. Can, 2014). Yaman ve Ayar (2009) yapmış olukları çalışma sonucunda okullara kadrolu güvenlik görevlisi verilmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Okul güvenliğinin sağlanması konusunda emniyetten/jandarmadan destek alınması konusunda yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y7:Güvenlik konusunda en büyük desteğimiz ilçe emniyet. Polisin güvenlik konusunda arkamızda olması bize güç verir kesinlikle destek alınmalıdır.

Ö20:Polisten ciddi anlamda destek alınabilir. Polisle irtibatın güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

ABD'de 1992 yılında Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi tarafından hazırlanan raporda çalışmaya katılan müdürlerin %62'si güvenli, disiplinli ve uyuşturucu kullanılmayan okulların oluşturulmasında, polis tarafından sağlanan yardım ve eğitimsel desteğin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir (akt. Ayar, 2010). Şehir merkezlerinde polisler, köylerde ise jandarma okul güvenlikleri konusunda önemli görevlere sahiptir.

Okula giren velilerden kapıda kimlik alınması konusunda yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y8:Okula giren herkesten kimlik alınması gerekiyor. Okula girince olay çıkarsa bile elini kolunu sallayarak çekip gidemez.

Ö9:Okullarda giriş çıkışların çok ciddiye alınması gerekiyor. En azından giren velilerin kimlikleri alınmalı.

Çankaya ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmaya katılan yöneticilerin %20'si okullara girişte öğrenci kimliği olmayanlardan kimlik alınması gerektiğini bildirmişlerdir. Okullara girişte kimlik alınması okulda oluşabilecek güvenlik tehditleri karşısında caydırıcıdır.

Bilinçlendirme eğitimleri alt kategorisinde ise veliler, öğrenciler ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesine ilişkin 7, okul polisi olacak polis memurlarına eğitim verilmesi konusunda ise 3 öneri ifade edilmiştir.

Veliler, öğrenciler ve öğretmenlerin okul dışı tehditler konusunda bilinçlendirilmesine ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y4:Çevredeki vatandaşlar bilinçlendirilebilir okulla ilgili herhangi bir sıkıntı olduğunda 155'i aramaları konusunda bilinçli olmalar.

Ö16:Dış tehditler konusunda öğretmenler bilinçlendirilebilir bu konuda seminerler verilebilir.

Veliler, öğrenciler ve öğretmenlerin okul güvenliği konusunda eğitimli olmaları ve okullara risk oluşturabilecek tehditler karşısında sürekli teyakkuz hainde olmalarının okulların dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı korunması konusunda önemli bir rol oynayabilir.

Okul polisi olacak polis memurlarına eğitim verilmesi konusunda yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y11:Okul polisi olmalı ancak bu kişilerinde öğrencilere nasıl davranacakları konusunda eğitimli olmaları gerekiyor.

Y14:Okul polisleri genel bir eğitimden geçip okullara gelmeliler.

Ayar (2010) tarafından yapılan çalışmaya katılan polis memurları eğitimlerin Çocuk Şube Müdürlüğü bünyesinde alınan eğitimlerle sınırlı olduğunu ifade ederken bazı polis memurları da okul polisi olarak görevlendirildiklerinde ayrı bir eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Polislerin pedagojik anlamda eğitim almaları, yapacakları okul polisliği görevlerinde önemlidir.

Yönetici ve öğretmenler okulların okul dışı tehditlere karşı korunmalarına ilişkin güvenli ve bilinçlendirme eğitimleri kapsamında önerler ifade etmişlerdir. Yönetici ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okullara devlet tarafından kadrolu güvenlik görevlisi verilmesi gerektiğini öneri olarak bildirmişlerdir.

3.7.6. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Öneriler

Doğal afetler ve yangın güvenliği ile ilgili okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen öneriler Çizelge 22'de belirtilmiştir.

Çizelge 22

Yönetici ve Öğretmenlerin Doğal Afetler ve Yangın Güvenliği Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		Temalar	**f**	**%**
Doğal Afetler ve Yangın Güvenliği İle İlgili Öneriler	**Eğitim ve Tatbikatlar**	İtfaiye ve AFAD gibi kurumlar okullarda eğitim vermeli ve tatbikat yapmalıdır.	37	40,2
		Öğretmenlere yangın söndürme ve doğal afetler konusunda sertifika eğitimleri verilmelidir.	18	19,6
		İlkyardım konusunda öğretmen ve öğrencilere eğitim verilmelidir.	6	6,6
		Öğrenciler doğal afet ve deprem konusunda bilinçlendirilmelidir.	4	4,3
		Deprem konusunda öğrencilere simülatörde eğitim verilmelidir.	4	4,3
	Toplam		69	75
	Denetim ve Tedbirler	Depremden korunmak için dersliklerdeki araç gereçler sabitlenmelidir.	13	14,1
		Okul binaları yapılırken doğal afet ve yangınlar düşünülerek tasarım yapılmalıdır, eski okullar yenilenmelidir.	5	5,4
		Okullar doğal afet ve yangın güvenliği konusunda tarafsız kurumlarca denetlenmelidir.	3	3,3
		İş güvenliği uzmanlarından destek alınmalıdır.	2	2,2
	Toplam		23	25
	Genel Toplam		92	100

Çizelge 22 incelendiğinde eğitim ve tatbikatlara ilişkin 69, denetim ve tedbirlere ilişkin ise 23 olmak üzere 92 öneri yönetici ve öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

Eğitim ve tatbikatlar alt kategorisinde itfaiye ve AFAD gibi kurumların okullarda eğitim vermesi ve tatbikat yapmalarına ilişkin 37, öğretmenlere yangın söndürme ve doğal afetler konusunda sertifika eğitimleri verilmesine ilişkin 18 ve ilkyardım

konusunda öğretmen ve öğrencilere eğitim verilmesi yönünde ise 6 öneri yönetici ve öğretmeler tarafından ifade edilmiştir.

Yöneticiler ve öğretmenler tarafından itfaiye ve AFAD gibi kurumların okullarda eğitim vermesi ve tatbikat yapmalarına ilişkin bildirilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y10:İtfaiyenin yaptığı tatbikat ve eğitimler çok hoş oluyor. AFAD ve itfaiye okullara her yıl eğitim vermeli bence.

Ö18:İtfaiye her yıl geliyor ve tatbikat yapıyor, camdan bir halat sallıyor kurtarma yapıyor. Ben bu eğitimlerin göstermelik olduğunu düşünüyorum. Daha ciddi eğitimler verilmeli itfaiye tarafından.

Turhan ve Turan (2012) yapmış oldukları çalışmaya katılan yönetici, öğretmen ve velilerin %26,1'i öğrencilerin yangın ve deprem gibi doğal afetlere karşı uzman kişi ve kurumlar tarafından bilinçlendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. İtfaiye ve AFAD gibi kurumların okullarda eğitim yapmaları öğrencileri olabilecek gerçek durumlara hazırlamaktadır.

Öğretmenlere yangın söndürme ve doğal afetler konusunda sertifika eğitimleri verilmesi konusunda yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y19:Öğrencilerden önce öğretmenlerimiz eğitilmeli. Ben çoğu öğretmenin yangın söndürme cihazını kullanabileceğini düşünmüyorum.

Ö14:Öğretmenlerin bu konuda hiç eğitimi yok kimse göstermedi ki bize nerden bilelim. Bize de bu konuda sertifika eğitimleri verilmeli.

Akpınar ve Köksalan tarafından 2003 yılında yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %39'u doğal afetler ve yangın güvenliği konularında hiç eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. İlkokul öğrencilerinin korunması açısından öğretmenlerin eğitimli olmaları gerekmektedir.

İlkyardım konusunda öğretmen ve öğrencilere eğitim verilmesine ilişkin yönetici ve öğretmenler tarafından bildirilen önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y21:İlkyardım konusunda çok büyük eksikliğimiz var. Sağlık Bakanlığı öğretmen ve öğrencilere bu konuda eğitimler vermeli.

Ö17:Acil bir durum olsa mesela ben tam anlamıyla ilk yardım yapamam. Bu konuda hem bizlere hem de öğrencilere eğitim verilse çok güzel olur.

Çankaya (2010) yılında yaptığı araştırmada ilk yardım konusunda deneyimli uzmanların veya bu konuda eğitimli öğretmenlerin okul bünyesinde olmasının okul güvenlik düzeyinin yüksek olması konusunda olumlu bir etken olduğunu bildirmiştir. İlk yardımın her zaman hayat kurtaracağı unutulmamalıdır.

Denetim ve tedbirler alt kategorisinde ise depremden korunmak için dersliklerdeki araç gereçlerin sabitlenmesi konusunda 13, okul binaları yapılırken doğal afet ve yangınlar düşünülerek tasarım yapılması ve eski okulların yenilenmesi konusunda 5 ve okulların doğal afet ve yangın güvenliği konusunda tarafsız kurumlarca denetlenmesi konusunda ise 3 öneri dile getirilmiştir.

Depremden korunmak için dersliklerdeki araç gereçlerin sabitlenmesine ilişkin sunulan önerilerden bazıları şu şekildedir:

Y16:Okulumuzda depreme hazırlık konusunda düşebilecek eşyalar sabit değil sadece ana sınıfını sabitleyebildik ama hepsi sabit olmalı.

Ö17:Müdür beye sınıflardaki dolapların panoların sabitlenmesi konusunda öneri sundum, bunlar sabit olmalı yoksa deprem anında çok büyük tehlikeye yol açabilir.

Çelik (2007) yaptığı çalışmasında okullarda acil müdahale gerektirecek deprem, yangın, kötü hava koşulları vb. olayların yaşanmasının mümkün olduğunu ve böyle bir durumda okulun birinci sorumluluğunun öğrencilerinin güvenliğini sağlamak olduğunu bildirmiştir. Okulların depremlere karşı fiziki hazırlıklarını yapmaları ileri derecede önemlidir.

Okul binaları yapılırken doğal afet ve yangınlar düşünülerek tasarım yapılması ve eski okulların yenilenmesi konusunda yönetici ve öğretmenler tarafından ifade edilen önerilerden bazıları şöyledir:

Y4:Bizim binamız çok eski, zaman zaman çatlaklar oluşuyor. Bu tip binalar yeniden depreme dayanıklı bir şekilde yapılmalıdır.

Ö22:Okullar bina olarak sağlam olmalıdır ve depremler karşısında dayanıklı olacak biçimde tasarlanmalıdır.

Unicef'in 2001 yılındaki raporuna göre 1999 Marmara depremi sonucunda bölgedeki 100 okul binası tamamen yıkılmış, 1500 tanesi hasar görmüştür. 1000 okulun ise yarısı çökmüş ya da büyük ölçüde hasarlı hale gelmiştir. Böyle durumlar yaşamak için okulların depremlere karşı dayanıklı olması öğrencilerin can güvenlikleri açısından önem arz etmektedir.

Okulların doğal afetler ve yangın güvenliği konusunda tarafsız kurumlar tarafından denetlenmelerinin ve bu denetimler sonucunda gerekirse yeniden yapılmaları ya da onarılmalarının okulların deprem güvenliği açısından çok önemlidir.

BÖLÜM 4

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları ışığında ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda alt başlıklar hâlinde sunulmuştur.

4.1.1. Okulların Fiziki Güvenliği İle İlgili Sonuçlar

- Okul yöneticileri ve öğretmenlere göre okul binalarında önemli eksiklikler bulunmaktadır. Okul giriş çıkış kapılarının yetersiz olması, okullarda yangın çıkış kapılarının olmaması, koridorların ve merdivenlerin dar olması, tuvaletlerin ve lavaboların öğrencilerin yaşlarına ve boylarına uygun olmaması, sınıflardaki sıraların öğrencilerin boylarına uygun olmaması bu düşüncede en önemli etkenlerdir.
- Okul bahçelerinde öğrencilerin güvenliğini tehdit edecek tehlikeler bulunmaktadır. Bu tehlikeler; giriş çıkış kapılarının yetersiz olması, bahçe duvarlarının yetersiz olması, duvarların üzerindeki metal ve sivri uçlu çıkıntılar, bahçe zeminindeki tümsekler ve zeminin beton olması, kale direklerinin ve potaların sabit olmaması, spor sahalarının iç içe olmasıdır.

4.1.2. Okullarda Şiddet İle İlgili Sonuçlar

- Öğretmenlerin öğrencilere şiddeti konusunda bir kısım öğretmen tarafından öğrencilere sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet uygulanmaktadır. Geçmiş yıllara oranla öğretmenlerin öğrencilere şiddeti azalmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilere şiddet uygulanması fikrine karşıdır.
- Öğrencilerin öğrenciye şiddeti konusunda öğrenciler birbirlerine sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamaktadır. Öğrencilerin şiddet uygulamalarının en büyük nedeni ailelerinin davranışlarıdır. Öğrencilerin şiddetinin önemli diğer nedenlerinden bazıları ise televizyon, bilgisayar oyunları ve internettir. İlkokullarda öğrencilerin birbirlerine şiddetleri hafif düzeydedir.

4.1.3. *Okullara Ulaşım Güvenliği İle İlgili Sonuçlar*

- Okul servisleri yönetmeliklere uygun değildir. Servislerde, her öğrencinin bir koltuğa oturmaması, emniyet kemeri bağlanmaması, hostes bulunmaması en çok yaşanan sorunlardır. Servis şoförlerinin eğitimleri yetersizdir. Öğrenci velileri servis standartları hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip değildir.
- Okula yaya olarak giden ilkokul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu okullara velileri ile birlikte gitmektedir. Trafik işaret ve levhaları, yaya geçitleri, alt ve üst geçitler konusunda yollarda eksiklikler bulunması nedeniyle okul yolu yaya öğrenciler için güvenli değildir.

4.1.4. Okullarda Beslenme ve Gıda Güvenliği İle İlgili Sonuçlar

- Okul kantinleri, yönetmeliklerdeki bazı açıkları kullanarak sağlığa uygun olmayan besinler satmaktadır. Okul kantinleri okullarda kurulan kantin denetim kurulları tarafından düzenli olarak denetlenmektedir.
- Beslenme saatlerinde, öğretmenler tarafından hazırlanan besin tablosuna göre evden getirilen besinler tüketilmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlere göre velilerin beslenme sağlığı konusunda bilinç düzeyleri düşüktür.
- Okul sütü ve kuru üzüm uygulaması okul yöneticileri ve öğretmenlerin çoğu tarafından desteklenmektedir. Okul sütü uygulaması için okullarda yeterli saklama koşulları bulunmamaktadır, kuru üzüm uygulamasında ise kuru üzümler okullara dönem sonlarına doğru gönderilmektedir ve devamlılığı yoktur.

4.1.5. Okulların Okul Dışı Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin Sonuçlar

- Okullara giriş çıkışlarda kayıt tutulmamaktadır. Öğrencileri bekleyen veliler arasında zaman zaman tartışmalar ve kavgalar yaşanmaktadır. Bazı öğrenci velileri okula gelerek kendi çocuklarını ya da başka çocukları dövmeye çalışmaktadır.
- Kamera sistemleri dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı caydırıcıdır ancak kör noktalara sahip olduğu için tek başına yeterli değildir ve genel olarak yaşanmış olayların tekrar izlenmesi konusunda kullanılmaktadır.
- Okulların büyük bir kısmında güvenlik görevlisi bulunmamaktadır. Bulunan okullarda ise okul aile birliklerinin destekleriyle ücretleri ödenmektedir.

- İlkokullarda çok büyük çapta güvenlik sorunu yaşanmadığı için okul polisi gerekli değildir. Polise gerek olduğunda ise karakolların aranması uygundur.
- Nöbetçi öğretmen uygulaması okulların okul dışı tehditlerden korunması konusunda yeterli olmamaktadır. Öğretmenlerin nöbetçi oldukları günlerde derse girmeleri tutulan nöbeti olumsuz yönde etkilemektedir, bazı okullarda ise nöbetçi öğretmen uygulaması için öğretmen sayıları yeterli değildir.

4.1.6. Okullarda Doğal Afetler ve Yangın Güvenliği İle İlgili Sonuçlar

- Okullarda doğal afetler ve yangın gibi felaketlere karşı yapılan hazırlıklar yeterli değildir ve alarm sistemleri, söndürme sistemleri gibi önleyici sistemlerde eksiklikler bulunmaktadır. Okulların büyük bir kısmı olası bir depreme hem eğitim olarak hem de fiziki tedbirler olarak hazır değildir.
- Okullarda yapılan eğitim ve tatbikatlar göstermelik olarak yapılmaktadır ve yeterli değildir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı yangın söndürme cihazlarının kullanımını bilmemektedir.
- Her okulda doğal afetler ve yangın eylem planı bulunmaktadır ancak öğretmenlerin bir kısmı böyle bir planın varlığından haberdar değildir bir kısmı ise bu planda yer alan görevlerini bilmemektedir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır:

1. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullar fiziki özellikler yönünden denetlenmelidir ve binaların, bahçelerin fiziksel özellikleri bakımından bir standart belirlenerek tüm okullar bu standartlar çerçevesinde yenilenmelidir.
2. Şiddet konusunda velilerin bilinçlendirilmesi kapsamında seminerler ve eğitimler verilebilir. Öğrencilerin ise verilebilecek hoşgörü eğitimlerinin yanı sıra sosyalleşebilecekleri alanlara yönlendirilmeleri faydalı olabilir.
3. Okullara uzak yerlerden gelen ve servisle gelmek için ekonomik olarak imkânı olmayan öğrencilerin devlet desteğiyle servis kullanmaları sağlanabilir. Okul

yolunda trafik işaret ve levhaların eksiklikleri Kara Yolları Şube Müdürlükleri ve belediyeler ile koordine edilerek giderilmelidir.

4. Öğrencilerin okullarda dengeli ve düzenli beslenmeleri için her okulda yemekhane olmalıdır ve devlet tarafından öğrencilere bir öğün yemek hizmeti sağlanmalıdır. Öğrencilerin sağlıklı beslenmeyi daha iyi öğrenebilmeleri için müfredata beslenme ve gıda dersinin eklenmesi faydalı olabilir.
5. Okullarda güvenliğin daha etkin sağlanması için devlet tarafından tüm okullara kadrolu güvenlik görevlisi temin edilmelidir. Nöbet tutan öğretmenlerin nöbetçi oldukları gün derse girmemelerinin sağlanması faydalı olabilir.
6. Doğal afetler ve yangın güvenliği kapsamında yapılan eğitim ve tatbikatların gerçekçi olması sağlanmalıdır ve itfaiye, AFAD gibi kurumlardan profesyonel destek alınmalıdır. Depremlere yönelik gerekli tedbirler alınmalıdır bunun yanı sıra tarafsız kişi ve kurumlarca alınan tedbirler denetlenmelidir.
7. Bu çalışma ilkokul yönetici ve öğretmenlerinin okul güvenliğinin; fiziki güvenlik, şiddet, ulaşım güvenliği, beslenme ve gıda güvenliği, okulların okul dışı tehditlerden korunması ile doğal afetler ve yangın güvenliği boyutlarındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Bunun yanında gelecekte ortaokul ve liselerde ya da özel okullarda böyle bir çalışma yürütülebilir.
8. Bundan sonraki çalışmalarda araştırmacılar çalışılan altı güvenlik boyutundan her birini ayrı ayrı inceleyerek okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ya da okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini değerlendirebilir.

KAYNAKLAR

Adelman, H., ve Taylor, L. (2002). Fostering school, family, and community involvement. Safe and Secure: *Guides to Creating Safer Schools. Portland, Ore: Northwest Regional Educational Laboratory*.

Aidman, A. (1997). *Television violence: content, context, and consequences,* ERIC Digest: ED414078.

Akbulut, G. Ç. (2002). *Türkiye diyetisyenlerinin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarının saptanmasına yönelik bir çalışma* (Basılmamış bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akınay, A. C. (2006). *Okul kantin uygulamaları hakkında anne baba görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Akpınar, B. ve Köksalan, B. (2003). Olağanüstü haller ve okul. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 151-158.

Alp, K. (2012). *İlköğretim okullarında güvenlik (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.*

Ankara Emniyet Müdürlüğü, (2004). *Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü İstatistik Büro Amirliği Raporları,* Ankara: Ankara Emniyet Müdürlüğü, 1-5

Ardıç, A. (2008). *Öğrencilerin okul kantinlerindeki tüketim tercihleri ve kantinlerin değerlendirilmesi.* MEB, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Araştırması, Ankara: Kaynak Kitaplar Serisi.

Atman, Ü.C. (2004). Çocuğa yönelik şiddet: ihmal/istismar. *Çocuk Formu Dergisi.* Mayıs-Ağustos 2004, 72-76.

Ayar, N. (2010). *Okul güvenliği sorununa farklı bir yaklaşım okul polisi uygulaması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Aydın, Ş. (2008). Okul çağındaki çocuklarda beslenme. *Klinik Çocuk Forumu Dergisi.* 8(1): 30- 32.

Ayyıldız, A.(2015). Okul güvenliğinin sağlanmasında nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat*

Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem teknik ve ilkeler.* (11. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Baran, F. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan hizmetiçi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi uygulamasına ilişkin öğretmen görüş ve önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Baykan, S. (1993). *Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının durum tespit araştırması sonuçları*. Birinci Okul Öncesi Eğitimi Sempozyumu, Ankara.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Blatchford., P. (1998). *Social life in school: pupils' experience of breaktime and recessfrom 7 to 16 years.* 01.10.2016 tarihinde https://books.google.com.tr/books?id=qy-E4pHIlssC&pg=PA26&lpg=PA26&dq=Blatchford.,+P.+(1998) adlı siteden alınmıştır.

Brandywine School Bus Rules. 29.09.2016 tarihinde http://brandywineschools.org/Page/646 adlı siteden alınmıştır.

Bucher, K. T., ve Manning, M. L. (2005). Creating safe schools. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, *79*(1), 55-60.

Buckner, K. G., ve Flanary, R. A. (1996). Protecting your school and students: The safe schools handbook. *Nassp Bulletin*, *80*(579), 44-48.

Buçak, M. (2008). *Kazaların çevresel ve teknik araştırması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Buffo, D. M. (2005). *An investigation of the perceptions of students, teachers andparents concerning with in the elementary schools of a large suburban school district* (Unpublished doctoral dissertation). Loyola University, Chicago, IL.

Büyükkoyuncu, N. (2010). *Gaziantep il merkezindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul kantininden besin seçimleri ve annelerinin besin güvenliği bilgi düzeylerinin saptanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Can, E. (2014). *Liselerde çalışan öğretmen ve yöneticilerin okul güvenliği konusundaki görüşleri (*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

California Department of Education. (1995). *Safe school: a planning guide for action*. Sacramento, C.A: California Department of Education, School Safety and Violence Prevention Office.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative enquiry and research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). London: Sage Publications.

Çalık, T., Özbay, Y., Erkan, S., Kurt, T., ve Kandemir, M. (2009). *İlköğretim okullarında okul iklimi, zorbalık ve prososyal davranışlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* In The First International Congress of Educational Research: Trends and Issues in Educational Research (Vol. 9).

Çankaya, İ. H. (2009). Okul güvenliği üzerine teorik bir çözümleme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 97-103.

Çankaya, İ.H. (2010). *Okul güvenliğinin ilköğretim okulu öğretmenlerinin kaygı, motivasyon ve iş doyumu düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Çankaya, İ., Yücel, C., Tan, Ç., ve Demirkol, A. (2014). Lise müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliği açısından kampüs okulların önemi. *Firat University Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1).

Çelik, K. (2007). *Okullarda acil durum yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Department for Education and Employment (1996). *Improving security in schools. managing school facilities.* England, (ERIC Document Reproduction Service No. ED 453649).

Derrickson, P. (2001). Interpretations of the "balanced meal" household food security ındicator. *Journal of Nutrition Education*, 33 (4), 155-160.

Dinkes, R., Kemp, J., ve Baum, K. (2009). *Indicators of school crime and safety*. Washington,DC: National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education, and Bureau of Justice Statistics, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.

Diyet Derneği, ABD (2004). *Position of the american dietetic association: dietary guidance for healthy children ages 2 to 11 years.* 29.09.2016 tarihinde https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15054355 adlı siteden alınmıştır.

Doğan, N. ve Özcan M.Ö. (2003), *Ankara'daki servis işletmeciliğinin durumu, trafik kuralları ve mevzuatı dersi seminer ödevi*. 26.09.2016 tarihinde http://www.arastirmax.com/en/bilimsel-yayin/polis-bilimleri-dergisi/10/1/15-36-trafik-acisindan-okullarin-risk-potansiyellerinin-belirlenmesi adlı siteden alınmıştır.

Dölek, F.(2004). *Annelerin beslenme konusundaki yeterliklerinin ve eğitim gereksinimlerinin saptanması (Amasya Örneği*), (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Egitim Yönetimi Dergisi*, 7(1), 63-74.

Dönmez, B., ve Güven, M. (2002). Ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. *Yaşadıkça Eğitim*,*75*(74), 60-64.

Dönmez, B. ve Özer, N. (2010). Güvenlik kamera sistemlerinin yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, *2*(2), 215-230.

Driskell, J.A.(2000). *Sports nutrition*. 28.09.2016 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/248601751_Sports_Nutrition_Driskell_JA_2000_From_CRC_Press_2000_Corporate_Blvd_NW_Boca_Raton_FL_33431-9868_Tel_800_272-7737_hardcover_280_pp_ISBN_0-8493-8197-5 adlı siteden alınmıştır.

Dwyer, K., Osher, D. ve Warger, C. (1998). *Early warning, timely response: A guide to safe schools*. DC: U.S.A Department of Education, Washington.

Erbuğ, Ç., Demirkan, H. (1998). İlköğretim yapılarında güvenlik. *6.Ergonomi Kongresi* içinde (219-225).Milli Prodüktivite Merkezi, Ankara,

Erdoğan, Ç. (2012). *İlköğretim okullarında güven kültürü ve önyargı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Ergüder, B. (2004). *İlköğretim okullarında öğrencilerin uğradıkları kazaların incelenmesi*. (Bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Eroğul, N. (2010). *İlköğretim okullarında okul güvenliği (Edirne ili örneği).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.

Erol, F. (2009). *Okulda güvenlik sorununa yol açan etkenlerin belirlenmesi.* Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Flannery, D. J. (1997). School *violence: risk, preventive intervention, and policy*. 23.09.2016 tarihinde http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED416272.pdf adlı siteden alınmıştır.

Garcia, C. A. (2003). School safety technology in America: Current use and perceived effectiveness. *Criminal Justice Policy Review,* 14, 30–54.

Gedik, İ. (2013). *Okul servis araçlarının değerlendirilmesi Uşak ili örneği.* (Yayınlamamış yüksek lisans tezi) Uşak Üniversitesi, Uşak.

Geyin, Ç. (2007). *Genel liselerde okul güvenliği algılarının incelenmesi.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. (1. Basım) Ankara, Siyasal Kitabevi.

Göksoy, S., Emen, E. ve Aksoy, C. (2013). Okullarda güvenlik sorunu. *Milli Eğitim Dergisi Güz 2013*, Sayı 200,123-139.

Green, M. W. (1999). *The Appropriate and effective use of security technologies in U.S. Schools*: A Guide for schools and law enforcement agencies. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.

Günay, G. ve Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10* (3), 64-78.

Harmancı, M.F. (2009). *Diyarbakır ili eğitim ve emniyet örgütü yöneticilerinin görüşlerine göre okullarda güvenliğin sağlanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Hatipoğlu, S. (2004). *Servis araçlarının atıl zamanlarının başka bir ulaşım sistemi olarak değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Hernández, T. J., ve Seem, S. R. (2004). A safe school climate: A systemic approach and the school counselor. *Professional School Counseling, 7*(4), 256-262.

Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi,164,* 1-10.

İnan, G. (2006). *Ankara şehir içi trafiği ve okul servis araçlarının güvenlik donanımları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Johnston, N. (2002). *Safe schools and healthy students: the effectiveness of grant funded programs in dc public charter schools* (Senior Sociology Thesis). Georgetown University.

Kadel, S., Watkins, J., Follman, J., and Hammond, C. (1999). *Reducing school violence: building a framework for school safety*. FloridaState Department of Education.

Kapçı, E.G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37(1), 2-11.

Karademir, A., Karadayi, B., Cakan, H., Oz, V., Cevik, F. E., ve Karadayi, S. (2014). Forensic microbiological evaluation of the foods in school canteens (Okul kantinlerindeki yiyeceklerin adli mikrobiyolojik açıdan değerlendirilmesi). *Medicine Science, 3*(3).

Karal, D. (2011). Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi. USAK Rapor No:11-06. 08.09.2016 tarihinde http://www.usak.org.tr/_files/2942016162639-S2G7FGKG74.pdf adlı siteden alınmıştır.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar. ilkeler, teknikler.* Ankara: Nobel Yayınevi.

Kepenekçi,Y.K. ve Özcan,A.Y. (2001). *Okullarda çocuk suçluluğunun önlenmesi*. I.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu 29-30 Mart, Ankara.

Kepenekçi, Y., Çınkır, S. (2006). Bullying among Turkish high school students. *Child Abuse Neglect.* 30(2): 193-204

Kılıç, D. (2008). *Tüketicilerin gıda güvenliği ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir degerlendirme. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi.* Cilt: 29, No:2. 28.02.2016 tarihinde http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1211.pdf adlı siteden alınmıştır.

Klooster, M. V. (2002). *School of safety at an urban high school: An in-depth study of students' and teachers' perception.* (Unpublished doctoral dissertation). Pepperdine University., Malibu.

Koç,G. ve Uzmay,A. (2015). Gıda güvencesi ve gıda güvenliği: kavramsal çerçeve, Gelişmeler ve Türkiye. *Tarım Ekonomisi Dergisi 2015*; 21(1): 39-48

Krugman, R. D. ve Sirotnak, A. P. (1999). *Child abuse and neglect ın: current pediatric diagnosis and treatment.* Hay: Hatward, Levin, Sondheimer (eds) 14.

Kuş, E. (2009). *Nicel–nitel araştırma teknikleri sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi. nitel mi?* (Üçüncü baskı). Ankara: Anı Yayıncılık

Learning First Alliance (2016). *Every child learning: safe and supportive schools* 30.09.2016 tarihinde http://www.learningfirst.org/sites/default/files/assets/LFASafeSupportiveSchoolsSummary.pdf adlı siteden alınmıştır.

Levent, E. (2007). *Sınıf yönetimi ders notları.* 12.08.2016 tarihinde http://www.mimoza.marmara.edu.tr/~etemlevent/dersnotlari/SY_0_Sinif_Yonetimi adlı siteden alınmıştır.

Mellor, A.(1997). *Bullying in scottish secondary schools*. SCRE Spotlights From The Scottish Council for Researche in Education Press.

Memduhoğlu, H. B. ve Taşdan M. (2008). Okul ve öğrenci güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,3(34), ss. 69-83. 22.02.2016 tarihinde http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874906.pdf adlı siteden alınmıştır.

Metropolitan Life Insurance Company. (1993). *Violence in America's public schools*. New York,NY: Louis Harris and Associate

Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Londra: Sage Publication.

Miller, A. K. ve Chandler, K. A. (2003). *Violence in US public schools: 2000 school survey on crime and safety.* Government Printing Office.

MEB, (1961). 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.
MEB, (2006). MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.

MEB, (2006). Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi. Sayı: B.08.0.ÖRG.0.20.02.02/1324 (24.03.2006).

MEB, (2007). Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları 2007/33 Nolu Genelge.

MEB, (2007). Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanması, Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına Yönelik İş Birliği Protokolü.

MEB, (2007). Taşımalı İlköğretim 2007/53 Nolu Genelge.

MEB, (2007). Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği (28.08.2007/26627, Ek ve Değişiklikler: 11.10.2008/27021 RG)

MEB, (2009). Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi 12/01/2009 tarihli ve B.08.0.SAS.0.35.02.00.2009/9 sayılı Makam Onayı

MEB, (2010). Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi, 19/01/2010 tarihli ve B.08.0.İMD.0.14.00.00-223 sayılı Makam Onayı.

National Crime Prevention Council. (2003). *School safety and security toolkit. a guide for parents, schools and communities.* USA, 20.04.2016 tarihinde http://www.ncpc.org/resources/files/pdf/school-safety/bsstoolkit_complete.pdf adlı siteden alınmıştır.

Orpınas, P., Horne, A. M, Staniszewski, D. (2003). School bullying: changing the problem by changing the school. *School Psychology Review, 32*(3), 431-444.

Osborne, P. (2005) *Safe routes for children*: What They Want and What Works, Children, Youth and Environments 15(1), pp. 234-239.

Ögel, K., Tarı, I., ve Eke, C. Y. (2006). *Okullarda suç ve siddeti önleme.* 01.03.2016 tarihinde http://www.ogelk.net/Dosyadepo/vio14.pdf adlı siteden alınmıştır.

Öğülmüş, S. (2006), Okullarda şiddet ve alınabilecek önlemler. *Eğitime Bakış Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 7, ss. 20-21.

Özdemir, Ö. (2006). *Diyarbakır merkez ilköğretim okulları öğrencilerinin beslenme davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Özer, N. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Özer, N., ve Dönmez, B. (2007). Okul güvenliğine ilişkin kurumsal etkenler ve alınabilecek önlemler. *Milli Eğitim Dergisi, 173*, 299-313.

Özgün, A. (2007). *İstanbul'da taşımalı eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods.* (Third edition). London: Sage Publication.

Piyal, B. ve Dikmen, D.(2006). *Üç ilköğretim okulu öğrencilerinin bildirimlerine göre beslenme alışkanlıkları ve beslenme durumu.* V. Uluslar arası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, s:259.

Posluoğlu, F. (2014). *Eğitim kurumlarında öğretmen ve idarecilerin okul güvenliği ile ilgili algı ve çözüm yollarını belirleyebilmek için çalışma. (İstanbul iİli-Kartal İlçesi Örneği).* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Ramsay, I. M. ve Shorten, A. R. (1996). *Teachers and law, Teachers and the duty of care (2).* Butlerworths, Sydney: Education and The Law.

Reddick, T. L. ve Peach, L. (1998). *A study concerning selected elements of a safe school environment*. Cookeville: First Annual Meeting on Safe Schools, TN.

Sabbağ, Ç. (2009*). İlköğretim 5. ve 6.sınıf öğrencilerine verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarına etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sakar, E. (2013). *İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Sandoval, J. (1985). Crisis counseling conceptualizations and general principles. *School Psychology Review,* 14, 257–265.

Saviage, G. S., Ball, K., Worsley, A., ve Crawford, D. (2007). Food intake pattens among avustralian adolescents. A*sia pasific journal of clinical nutrition,* 16 (4): 738-747.

Schneider, T., Walker, H., ve Sprague, J. (2000). *Safe School Design: A handbook for educational leaders applying the principles of crime prevention through environmental design*. ERIC Clearinghouse on Educational Management, 5207 University of Oregon, Eugene, OR 97403-5207.

Schneider, T. (2002). *Ensuring quality school facilities and security technologies*. Northwest Regional Educational Lab.

Shaw, M. (2004). *Police, Schools and Crime Prevention.* International centre for the prevention of crime, Canada. (Çev: Yılmaz Uğurlu, (2006)), EGM Matbaası.

Smith, I. M. (2002). The Effects of School Safety on the Learning Environment of a Middle School.

Soytürk, A. (2010). *Beslenme eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin okul kantinlerinde beslenmeye yönelik tutum ve davranışları üzerine etkisi (Ankara ili Şereflikoçhisar örneği).* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, İstanbul.

Sprague, J. ve Walker, H. (2000). Early identification and intervention for youth with antisocial and violent behavior. *Exceptional Children, 66*(3), 367-379.

Stephens, R. D. (1995). *Safe Schools: A Handbook for Violence Prevention*. National Educational Service, 1252 Loesch Road, PO Box 8, Bloomington, IN 47402-0008.

Stewart, E. A. (2003). School social bonds, school climate, and school misbehavior: A multilevel analysis. *Justice Quarterly*, *20*(3), 575-604.

Sun, M. C., Lalsing, Y., Subratty, A. H. (2009). Primary school food environment in mauritius. *Nutrition and Food Science*, 39 (3):251.

Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekan: dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, *9*(1), 19-33.

Taşdan, D. (2009). *Okul, aile ve toplum ilişkilerinde çocuk ve şiddet*. İstanbul: Babıali Kültür Yayınları

Tavşancıl, E., Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri.* İstanbul: Epilson Yayıncılık.

TBMM (2007). *Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu.* MEB, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

Thompson, L. ve Black, D. (1994). *One incident ıs too many: policy guidelines for safe schools in saskatchewan.* A Summary of Saskatchewan School Trustees Association Safe Schools Symposium (Saskatoon, Saskatchewan, Canada, September 19, 1994).

Tor, H. ve Sargın, N. (2005). *İlköğretim okullarının ikinci kademesinde okuyan öğrencilerin şiddet hakkındaki görüşleri*. On Dördüncü Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi (28-30 Eylül).

Troels, A. (2006). *Safe routes give healthy cycling children.* 02.06.2016 tarihinde http://www. cykelby. dk/eng_safe% 20routes. asp. Adlı siteden alınmıştır.

Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Egitim Yönetimi Dergisi*, *18*(1), 121-142.

Turan, H. (2007). *Çankaya ilçesinde görev yapan ilköğretim okul müdürlerinin yönetim işlevlerinde karşılaştıkları sorunlar ve sorun çözme uygulamaları.*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Türkmen, M. (2004). *Ortaöğretim kurumlarında okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Türk Dil Kurumu, (2016). 18.08.2016 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57da7c6d6acd01.23936489 adlı siteden alınmıştır.

Unicef, (2001). *Less fearful, more active. the physcological school project for children affected by the 1999 earthquakes in Turkey*, Ankara: UNICEF.

Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekân. *Milli Eğitim Dergisi. Sayı 153-154 Kış-Bahar 2002*

Ulusoy, O. (2008). *Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımı ve saldırganlık ilişkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi, Adana.

Uysal, A. (2003). *Şiddet karşıtı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve davranışlarına yansıması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Verdugo, R. R. (1999). Safe schools: theory, data, and practices. *Education and Urban Society, 31*(3), 267-74.

Waldron, D. ve Lilburne, A. M. (1992). Nutrition of primary school children. *Proc. Nutrition. Society.* Aust, 17, 46

Walking School Bus. 28.09.2016 tarihinde http://www.walkingschoolbus.org/ adlı siteden alınmıştır.

Welsh, W. N. (2000). The effects of school climate on school disorder. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, *567*(1), 88-107.

Yaman, E. ve Ayar, N. (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: okul polisi uygulaması*, SAÜ Fen Edebiyat Dergisi,* ss.147-171.

Yavrucuoğlu, H. (2001). *Isparta çevresinde farklı sosyoekonomik bölgelerde yaşayan çocuklarda beslenme alışkanlıkları ve bunun büyüme- gelişme, hemotolojik parametreler ve bunun eser elementler üzerine etkisi*. (Uzmanlık Tezi) S. D.Ü. Isparta.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Altıncı baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, G.K. (2010). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarının incelenmesi: Sultanbeyli İlçesi Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi,İstanbul.

EKLER

EK A

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.6163646 06.06.2016
Konu : Araştırma İzni

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 13/05/2016 tarihli ve 1952 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi yüksek lisans öğrencisi Levent GÜLBAZ'ın **"İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri"** konulu tez kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (3 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini arz ederim.

Ali GÜNGÖR
Müdür a.
Şube Müdürü

Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
06/6/2016

Mahmut ÖZDEMİR

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden dd73-f030-3f4e-b47f-ad11 kodu ile teyit edilebilir.

EK B

Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi :16/06/2016

Toplantı Sayısı: 14

Karar Sayısı :212

212-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Levent Gülbaz**'ın "İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili 25/05/2016 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Levent Gülbaz**'ın "İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri" başlıklı çalışmasının, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
16/06/2016

Prof.Dr.Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK C

Görüşme Formu

Okul Güvenliğine İlişkin Görüşme Formu

Değerli Yönetici/Öğretmen,

Bu görüşme formu, yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri ile ilgili hazırlanacak olan yüksek lisans tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla yapılacak görüşmenin yaklaşık 45 dakika süreceği tahmin edilmektedir. Görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizli kalacaktır. Bu görüşme ile sizden alınan bilgiler, yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacak başka bir kişi ya da kuruma verilmeyecek ve etik ilkelere bağlı kalınacaktır. İzniniz olursa görüşme ses kaydı ile kayıt altına alınacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız değerli katkı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Levent GÜLBAZ
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı
gulbazlevent19@hotmail.com

Tarih:_____

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaşınız: (Lütfen belirtiniz) ……
3. Bulunduğunuz Görev: ☐ Yönetici ☐ Öğretmen
4. Yöneticilik/Öğretmenlik Kıdeminiz: (Lütfen belirtiniz)…… yıl
5. Öğrenim Durumunuz: ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
6. Okulun Bulunduğu İlçe: (Lütfen belirtiniz)……

Görüşme Soruları

1) Fiziksel Güvenliğe İlişkin:

a) Size göre okulunuzda fiziksel güvenliğe ilişkin sorunlar yaşanmakta mıdır, eğer yaşanıyorsa ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Bina güvenliği (tahliye tabelaları, yer emniyet tabelaları, merdiven korkulukları, merdiven boşluklarında file uygulaması, merdivenlerde kaydırmaz bant uygulaması, okul giriş çıkış kapısı haricinde bulunan yangın çıkış kapısı, acil durum butonları, bina içi kamera sistemleri, dersliklerin, dersliklerdeki masa ve

sandalyelerin, tuvalet ve lavaboların öğrencilerin fiziki özelliklerine uygun olması v.s.),

ii) Bahçe güvenliği (bahçe kamera sistemleri, bahçe kapısının uygunluğu, bahçe duvarlarının yeterliliği, bahçede bulunan potaların, file ve kale direklerinin devrilme/batma riskine karşı güvenliği, bahçede bulunan kaldırımlar ve bunun gibi tümsek alanların öğrenci yaralanmalarını engelleyecek şekilde tasarlanması, okul çatı/oluk sistemlerinin güvenlikli olması v.s.)

b) Okullarda fiziki güvenliğin istenen düzeyde sağlanması için sizce neler yapılmalıdır, önerileriniz nelerdir?

2) Şiddete İlişkin:

Size göre okulda şiddeti önlemek ve okul güvenliğini sağlamak için neler yapılmalıdır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Öğrencilerin birbirlerine karşı gösterdikleri davranışlar,

ii) Yönetici/öğretmenlerin öğrencilere karşı gösterdikleri davranışlar.

3) Ulaşım Güvenliğine İlişkin:

a) Size göre okullara ulaşım konusunda sorunlar yaşanmakta mıdır, eğer yaşanıyorsa ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Okul servislerinden kaynaklanan sorunlar (servis araçlarının fiziki durumları, şoför ve yardımcı hosteslerin öğrencilere davranış şekilleri ve bu konuda eğitimli olmamaları, trafik kurallarına riayet etmeleri v.s.),

ii) Toplu taşımada yaşanan sorunlar (toplu taşıma araçlarının güvenli olması, durak/istasyonların okula uzaklığı v.s.),

iii) Okula yaya olarak gelen öğrencilerin yaşadığı sorunlar (okul yolunun güvenliği, okul yolunda bulunan riskler v.s.).

b) Size göre okullara ulaşım güvenliğinin sağlanması konusunda neler yapılabilir, önerileriniz nelerdir?

4) Beslenme ve Gıda Güvenliğine İlişkin:

a) Size göre okullarda beslenme ve gıda güvenliğine ilişkin sorunlar yaşanmakta mıdır, eğer yaşanıyorsa ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Okul kantinlerinin beslenme ve gıda güvenliği,

ii) Yemekhanelerin beslenme ve gıda güvenliğine uygun olması (hijyen, yemek kalitesi, çalışanların sağlık muayenelerinin olması, gıda mühendisi bulundurma v.s.),

iii) Öğrencilerin beslenme saatinde yedikleri besinlerin sağlık koşulları,

iv) Okul sütü ve kuru üzüm uygulaması.

b) Size göre okullarda beslenme ve gıda güvenliğinin sağlanması konusunda neler yapılabilir, önerileriniz nelerdir?

5) Okul Dışından Gelebilecek Tehditlere Karşı Korunmasına İlişkin:

a) Size göre okulların dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı korunması konusunda ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Kamera sistemleri,

ii) Okul güvenlik görevlisi uygulaması,

iii) Okul polisi uygulaması,

iv) Nöbetçi öğretmen uygulaması,

v) Nöbetçi öğrenci uygulaması.

b) Size göre okulların dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı güvenliği nasıl sağlanmalıdır, bu konuda neler yapılabilir, hangi kurumlardan destek sağlanabilir?

6) Doğal Afetler ve Yangın Güvenliğine İlişkin:

a) Size göre doğal afetler ve yangın güvenliği konusunda ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? *(Aşağıda belirtilen başlıklara göre cevaplayınız).*

i) Doğal afetler ve yangın konusunda gerekli araç gereçlerin/sistemlerin olması, hazır bulundurmaları (yangın alarm sistemleri, söndürme sistemleri, yangın ve doğal afet panoları, deprem kitleri v.s.),

ii) Doğal afetler ve yangına karşısında yapılması gerekenler konusunda eğitimler ile tatbikatların yeterliliği,

iii) Doğal afetler ve yangın eylem planlarının varlığı.

b) Size göre okulların doğal afetler ve yangın güvenliği nasıl sağlanmalıdır, bu konuda neler yapılabilir, hangi kurumlardan destek sağlanabilir?

EK D

Özgeçmiş

Adı Soyadı : Levent GÜLBAZ

Doğum Tarihi : 1987

İletişim Bilgileri : Çankaya/ANKARA 05434101219

E-posta Adresi : gulbazlevent19@hotmail.com

Öğrenim Durumu : Lisans

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Elektronik Mühendisliği	Hava Harp Okulu	2010

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Pilot Adayı Subay	2'nci Ana Jet Üs K.lığı/İzmir	2010-2011
Kursiyer Subay	Hava Teknik Okullar K.lığı/İzmir	2011-2012
Teşhis Subayı, Önleme Kontrolörü, Silah Kontrol Komutanı, Gözetleme ve Teşhis Komutanı	Ahlatlıbel Hava Radar Mevzi K.lığı/Ankara	2012- Hâlen